ԿՐԹԱՐԱՆ

ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՅԱՐՄԱՐԵԱԼ

Ի Հ. ՅԱԿՈԲՈՍ Վ. ԻՍԱՒԵՐԴԵՆՑ

ՏԵՏՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՎԵՆԵՏԻԿ
ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
1881

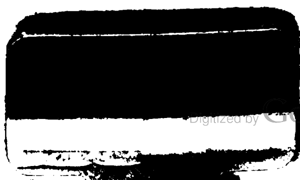

ԿՐԹԱՐԱՆ

ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՅԱՐՄԱՐԵԱԼ

Ի Հ. ՅԱԿՈԲՈՍ Վ. ԻՍԱՎԵՐՏԵՆՑ

ՎԵՆԵՏԻԿ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

1881

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

ԿՐԹԱՐԱՆ

ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՅԱՐՄԱՐԵԱԼ

Ի Հ. ՅԱԿՈԲՈՍ Վ. ԻՍԱՎԵՐՏԵՆՑ

ՎԵՆԵՏԻԿ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

1881

ՏԵՏՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԴԱՍ ՎԵՇՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ

LESSON THE SIXTEENTH

ԿԸ

Ա Պ Ա Ռ Ն Ի Ն

Առ Անգղիացիս ապառնին բաղադրեալ եղանակ մըն է, ու կը ձեւանայ անորոշ դերբայով, առանց to ի, յառաջադաս ունենալով shall կամ will օժանդակները. առաջինը կը յայտնէ պարտաւորութիւն մը, երկրորդը կամք մը։ Shall օժանդ. կը եզակի ու յոգնակի առաջին դէմքով գործածուելով՝ պարզ ապագայ ըլլալու դէպք մը կը նշանակէ, առանց խօսողին կամ խօսողներուն այն դէպքին նկատմամբ հաստատուն որոշեալ կամք յայտնելու. ասոր հակառակ միւս դէմքերու մէջ shall ը կը յայտնէ խօսողին հաստատուն կամքը կամ հրամանը նկատմամբ այն դէպքին որ իբր ապագայ կը նկատուի։

Ընդհակառակն will օժանդակն առաջին դէմքով՝ խօսողին հաստատուն որոշեալ կամքը կը նշանակէ. անանկ որ խօսողը ապառնի դէպքը կը նկատէ իբր բուն իր կամքէն կախեալ։ Բայց երկրորդ ու երրորդ դէմքով զդէպքը կը ներկայացնէ պարզապէս ինչպէս ապառնի, ու խօսողը ամենեւին կամք մը չի նշանակեր անոր նկատմամբ։ Ուստի անգղիերէնի մէջ երկու տեսակ ապառնի կ'որոշուի. մէյմը պարզ ապառնին, մէյմըն ալ կամք ու հրաման ցուցընող։

Պարզ ապառնին, այսինքն այն տեսակ ապառնին յորում խօսողը ամենեւին որոշում մը չյայտներ և ոչ կամք մը նկատմամբ այն դէպքին որ իբր ապառնի կ'ակնարկէ, կը ձեւանայ'ի կիր առնելով *shall* օժանդակը եզակի ու յոգնակի առաջին դէմքով, և *will* միւս դէմքերով։ Ուստի պարզ ապառնիին ձեւն է այս.

I shall go . .	այ շել կօ .	պիտոր երթամ
Thou wilt go .	— ուի՛լդ կօ .	պիտոր երթաս
He will . .	— ուի՛լ կօ .	պիտոր երթայ
We shall go .	ուի շել կօ	պիտոր երթանք
You will go .	եու ուի՛լ կօ .	պիտոր երթաք
They will go	տհէյ ուի՛լ կօ	պիտոր երթան
2 To stay . .	դու սդէյ .	մնալ, կենալ
To set off . .	դու սէդ օֆ .	երթալ, մեկնիլ
15 To set out . .	— — ա՛ուդ .	» »

Has your tailor brought your coat? He has not yet brought it; he will bring it to morrow. Do you go to the country this summer? We shall go next week, because our mother is unwell. I shall like your brother, if he is as good as you. He will go out after dinner, if the weather is fine. We have invited them to dinner, but they will not come. Why? Because they will stay at home to do their work. When do you set off for London? I think I shall go to London on the twentieth of August. Your niece is a very good child; I think she will receive a fine present from her teacher. I am very glad indeed. I shall stay at home; my father will not allow me to go out, because I have not yet done my English exercise.

61

Կօշկակարը բերա՞ կօշիկները քրոջդ համար։ Դեռ չէ (he has not yet) բերած զանոնք. ըսաւ ինծի թէ պիտոր բերէ զանոնք յաջորդ եօթնեակը։ Ըրի՞ր քու հրահանգներդ։ Դեռ չըրի զանոնք. պիտոր մնամ տունը այս իրիկունը որ (to) ընեմ զանոնք. գո՞հ ես։ Պիտոր ըլլամ գոհ թէ որ զանոնք աղէկ ընես (you will do)։ Հօրեղբօրորդիդ հասե՞ր է։ Պիտոր հասնի վաղը առտու ժամը տասնին։ Կարծեմ պիտոր չհասնի, վասն զի գրեր է ինծի որ անհանգիստ է։ Առաջիկայ կիրակի պիտոր մնանք բոլոր օրը տունը, վասն զի հայրերնիս թոյլ չտար մեզի դուրս ելլելու։ Ո՞ւր է վարժապետդ։ Է՛ 'ի Բարիզ. պիտոր բերէ մեզի շատ մը օգտակար գրքեր։ Ի՞նչպէս է օդը, Ցովհաննէս։ Հիմա օդը գէշ չէ, բայց կարծեմ պիտոր անձրեւէ։ Ան ատեն պիտոր կենամ տունը բոլոր օրը։ Տէրդ տո՞ւնն է։ Ոչ պարոն, դուրս ելաւ այս առտու շատ կանուխ, ու պիտոր դառնայ տասնըմէկ ու կիսուն։

ԿԹ

Կամք ու հրաման ցուցընող ապառնիին, որ է այն կերպ ապառնիին որով խօսողը իր հաստատուն որոշեալ կամքը կը յայտնէ, կը ձեւանայ will օժանդակը առաջին դէմքով 'ի կիր առնելով, և shall երկրորդ ու երրորդ դէմքով։ Ուստի ասոր ձեւն ալ հետեւեալն է.

I will go . . այ ուիլ կօ . պիտոր երթամ, կ'ուզեմ երթալ

Thou shalt go տհաու շէլդ կօ պիտոր երթաս, կ'ուզեմ որ երթաս, պէտք է որ երթաս

He shall go . հի շէլ կօ . պիտոր երթայ. կ'ուզեմ որ երթայ. պէտք է որ երթայ

We will go . ուի ուիլ կօ . պիտոր երթանք

You shall go . եու շէլ կօ . պիտոր երթաք

They shall go տհէյ շէլ կօ պիտոր երթան

5 13
Wild . . . ուաՙյլտ . . վայրագ. տմար-դի. գոռոզ. հպարտ

The cook . . տհը քուք . խոհակերը

Alone . . . էլօ՛ն . . մինակ, առան-ձին

6
Good for nothing կուտ ֆօ՛ր նըա՛թհինկ անկա-րող, անօգուտ

You shall not go to the coffee-house, I will not allow it; you shall stay at home to do your work. You shall be punished, because you have been idle. He shall not go to the theatre; he is too wild. I will not go to your country; it is too far. You have drunk enough; you shall drink no more. I will allow you to go to your friend's; but you shall not go alone, it is too far. The cook is good for nothing; he shall not stay in my house, he shall go away next Tuesday. I will keep my word; you shall have the books which I have promised you. I will send you the money on Wednesday morning; I can assure you, you shall be paid.

62

Այսօր պիտոր չխաղաս, վասն զի եղար (you have been) շատ դէշ. պիտոր թոյլ տամ քեզի վաղը խաղալու։ Խոհակերը պիտոր կենայ տունը ու աղախինը պիտոր ելլէ դուրս։ Կիրակի պիտոր տամ քեզի դրամն որ խոստացեր եմ քեզի։ Ինքը հրաւիրեր է զիս Ճաշի, բայց ես պիտոր չեր-թամ հօն, վասն զի ինքը կը բնակի շատ հեռու. որդիս պի-

տոր երթայ հոն։ Պիտոր ըսեմ զայդ ուսուցչին, ու դու պիտոր պատժուիս։ Օդը գեղեցիկ է, պիտոր չկենամ տունը, պիտոր ելլամ դուրս չորսին, պիտոր երթամ սրճանոց, ու պիտոր խաղամ սատրինջ բարեկամիս հետ Պ. Ուիչի։ Վաղը կը վճարեմ քեզի (you shall be), ժամը իննին պիտոր ղրկեմ քեզի ստակն որ ես խոստացայ քեզի։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

13
God grant a lon*g* lif*e* to Sultan Mahmoud!

513 2 6 54
*W*hilst he rei*g*ns over us, we shall never want

13 56
ruined villages! « You are ri*gh*t », quoth the

6
father of the son; « but we were indifferent to

55
your daughter's fortun*e*; for, though our family

8 5 55
is not so rich as yours, still one may valu*e* one-

76
self on one's possessions ».

Բառական թարգմանութիւն:

God grant a long life . .	Աստուած շնորհէ մեզ երկայն կեանք
to Sultan Mahmoud ! . .	սուլթան Մահմուտին,
Whilst he reigns . . .	մինչդեռ ինքը կը թագաւորէ
over us, ...	'ի վերայ մեր,

we shall never want . .	մենք պիտոր երբեք չկարօ-տինք
ruined villages! . . .	աւերեալ աւաններու.
« You are right, » . . .	« Դուք էք ուղիղ »,
quoth the father of the son;	ըսաւ հայրն որդւոյն.
« but we were indifferent	« բայց մենք էինք անտարբեր
to your daughter's fortune;	քու դստերդ օժտին.
for, though our family .	վասն զի, թէպէտ մեր ըն-տանիքը
is not so rich as yours, .	է ոչ այնչափ ճոխ ինչպէս քուկդ,
still one may value oneself	սակայն մէկը կրնայ մեծ հա-մարել ինքզինքը
on one's possessions ». .	'ի վերայ իր ստացուածոց »:

Հայերէն թարգմանութիւն:

« Աստուած շնորհէ երկայն կեանք Սուլթան Մահմու-տին: Ցորչափ ինքը կը թագաւորէ մեր վրայ, մենք ոչ երբեք պակսութիւն պիտոր զգանք աւերած աւաններու: — Իրաւ է ըսածդ, պատասխանեց որդւոյն հայրը, սակայն մենք ան-տարբեր էինք դստերդ օժտին. վասն զի թէպէտ և մեր ըն-տանիքը քուկինիդ պէս հարուստ չէ, 'ի վերայ այսր ամե-նայնի կրնայ մէկը իր ունեցածովը պարծիլ»:

Հ

Հարցական ապառնի աւթով 'ի կիր վարելու է միշտ shall օժանդակը առաջին դէմքով. միւս դէմքերով գործա-ծելու է will օժանդակը երբ կ'ենթադրուի որ ըլլալիք գործը կախումն ունի բուն այն անձին կամքէն. այս պայմանէս դուրս գործածելու է shall: Այսպէս երրորդ դէմքով՝ երբ բանը անանկ գործի մը վրայ ըլլայ որ կ'ենթադրեմ որ գործա-դրուի. պիտի բուն իսկ այս երրորդ անձէն, գործածելու եմ will, և երբ ընդհակառակն ըլլալիք գործը պէտք է աւելի կախումն ունենայ այն անձէն առ որ կը խօսիմ, 'ի կիր ա-ծելու եմ shall:

Այսպէս ծառայից վրայ խօսելով՝ ըսեմ իբր օրինակ. Shall he come to-morrow? ուզելով հասկընալ՝ Կ'ուզես որ ծառայդ վաղը գայ։ Սակայն պէտք է ընդհանրապէս շատ զգուշութեամբ գործածել այս shall ին իմաստը, որ հրամանի նշանակութիւն մը ունենալով՝ կրնայ դիւրաւ արհամարհութեան գաղափար տալ. որով Թէպէտ և հարկ ըլլայ քերականաբար խօսելով գործածել, աղէկ կ'ըլլայ անոր փոխանակ will վարել՝ի կիր, որպէս զի դիմացինին փափուկ զգացմանը դրգիռ չտրուի։

Միով բանիւ իբր ընդհանուր կանոն այս երկու օժանդակներուն կրնանք այսպէս ըսել։

Հարցմանց մէջ shall օժանդակը իրեք դէմքով ալ կրնայ գործածուիլ իմացնելու համար Թէ ի՞նչ է կամքը կամ միտքը այն անձին առ որ կը խօսուի։ Օրինակի աղագաւ shall I write? Գրե՞մ։ Կ'ուզես որ գրեմ։ Ի՞նչ կ'ըսես, գրե՞մ։

Իսկ will օժանդակը ամեն դէմքով ալ կը նշանակէ կամք և դիտաւորութիւն։ Օրինակ. Will you write? Կ'ուզես գրել։ Միտք ունի՞ս գրելու։

To forget (9)	դու ֆօրկէ՛դ	մոռնալ
The window (5 3, 4)	տհի ուի՛նտօ	պատուհանը
To improve (5)	դու իմփրու՛վ	յառաջադիմութիւն ընել
The means * (3)	տհը մինզ	միջոցը
To throw (4)	դու թհրօ	նետել
Thoroughly (6 6)	թհօէ՛րօէլի	(բոլորովին ամբողջապէս,

* Means բառը միշտ յոգնականապէս 'ի կիր կը վարի. իսկ բայն որու հետ կը համաձայնի միշտ եզակի կը դրուի։

4
The day after to-morrow տհը տէյ ա՛ֆդըր
5 4. դու մօ՛րօ վաղը չէ միւս օր
Before . . . պիֆօ՛ր . . առաջ, առջև

13
Short-si*gh*ted շօրդ սա՛յդէտ կարճատես

6
German . . ճօէ՛րմըն . գերմաներէն,
Գերմանացի
To loan . . դու լօն . . փոխ տալ

Loan*e*d . . լօնտ . . . փոխ տուած,
փոխ տուի

Shall I learn the English language in a year, if I study two hours a day? I think you will; but if you wish to study it thoroughly, you must study three hours a day. Will you learn English before you learn German? I will learn German before English. Shall your servant go to market? He shall not go to market; he shall stay at home. Have I improved in my studies? You will never improve, because you are too idle. Will you go out before I return? I shall not go out; because it is bad weather. I was there before you, and you did not see me. Are you short-sighted? O yes, very. Shall you go to England? Yes, Sir, because it is the best means to learn the English language thoroughly. When shall you go there? Next year; I shall study some months before with my teacher. You are right. Why is the window open? Because it was warm. If you do not shut it, your child will throw out your books.

Ե՞րբ պիտոր (will) դարձընես ստակը ինծի զոր ես փոխ տուի քեզի։ Պիտոր դարձընեմ քեզի զայն երբ հայրս ղրկելու ըլլայ (will send) ինծի հազար ֆրանքն որ խոստացեր է ինծի հատուցանելու իմ պարտքերս։ Պիտոր (will) երբեք չսորվիս ամբողջապէս անգղիարէն լեզուն եթէ չերթաս Անգղիա։ Լաւագոյն միջոցը ըլլալու երջանիկ (of being) է ընելով բարիք։ Ե՞րբ պիտոր երթաս Գաղղիա։ Պիտոր երթամ Գաղղիա քեզմէ առաջ։ Կ՚ընե՞ս (will you) ինծի այս շնորհքը։ Չեմ կրնար ընել ատիկայ, վասն զի չունիմ ժամանակ։ Պիտոր ժամանակ ունենա՞մ վաղը չէ միւս օր։ Չեմ գիտեր. կը յուսամ պիտոր ժամանակ ունենամ (անկէ) առաջ։ Ինչո՞ւ կը նետես այս թուղթերը պատուհանէն դուրս։ Ինչո՞ւ չես բանար պատուհանը։ Վասն զի շատ ցուրտ է։ Պիտոր նետեմ գլխարկդ պատուհանէն դուրս եթէ չհանես (to take off).

ՀԱ

Wrong . . րօնկ . . . գէշ, վրիպակ, յանցանք

13

Lively . . լա՛յվլի . . աշխոյժ, վառվռուն, անհանդարտ

6

To run about դու րըա՛ն էպա՛ուդ չորս դին վազել

54 6

To water . . դու ուօ՛դըր . ջուր տալ, ջրել

15. 2

The housemaid տհը հա՛ուզմէյտ սենեկապանուհին

52

The wrong way տհը րօնկ ուէ՛յ ծուռ կամ սխալ ճամբան

4 6
Wholesome . . հօ՛լսըմ . . ողջ, առողջա-րար

2
The maid . . տհը մէյտ . աղջիկը

2
Fair . . . . ֆէյր . . . . տօնավաճառ }

2 3
Cherries . . չէ՛րիզ . . կեռասք

5 2
Wait . . . ուէ՛յդ . . սպասէ

6
Clever . . . քլէ՛վըր . . յաջող, ճար-տար

6
But . . . . պըա՛դ . . միայն

2
Basket . . պա՛սքէդ . կողով

5 4 1 5
Let us walk out . . լէդ ըա՛զ ուօ՛ք ա՛ուդ — դուրս ելլանք

Let us take a walk . լէդ ըազ դէք է ուօ՛ք — ժուռ գանք

Let us go out for a walk. ժուռ գալու երթանք

You shall not go to the coffee-house, I will not allow it; and your brother shall stay at home to do his work. He wishes to walk out after dinner. He always wishes to do things which he is not allowed to do. I will not allow him to run about. Will you allow us, dear Papa, to go to the fair? Yes, I will allow you; but you must not go alone; the servant shall accompany you. These boys are very wild; they shall be punished. Why will you punish them? They have done nothing wrong;

they are only lively. The weather is very mild to-day. Let us take a walk. Yes, let us walk out a little. But where shall we go? Let us go to Mr. White's garden, which is a mile from here. No, I will not go; it is too far. This is the wrong way. The gardener is watering your flowers, Mamma. He shall not water them; go and tell him. Have you got a cook? Yes, we have got a cook and a housemaid; but the maid will not stay in our house. It is very wholesome to drink cold water; but you must not be too warm. You must not drink yet; wait a little before you drink. You shall not drink wine or coffee; it is not wholesome for children. Is your gardener clever? Yes, he is very clever, but his wife is not so clever as he; she always forgets to water the flowers.

64

Ո՞վ ըրեր է գէշբան մը։ Մեր դրացիին տղան աղտոտեր է իր շապիկը։ Շատ անհանգարտ տղայ մըն է, պիտի պատժուի, պիտի չերթայ պտըտելու իր ընկերներուն հետ, պիտի մնայ տունը բոլոր օրը։ Յանցանք մը չէ (nothing wrong) ըրած, է միայն քիչ մը անհանգարտ։ Ո՞վ պիտի ջրէ մեր ծաղիկները։ Պարտիզպանը պիտի ջրէ զանոնք։ Ի՞նչ ունիս այդ կողովին մէջ։ Կեռասներ ունիմ զորս հօրեղբօրս վարձուորը բերաւ երէկ կէսօրէն ետքը. կ'ախորժիս ուտել զանոնք. շատ առողջարար պտուղ մըն է։ Ինչո՞ւ համար կը վազես չորս դին բոլոր օրը. ինչո՞ւ համար չես սորվիր. պիտի (will) միշտ ըլլաս անօգուտ մէկ մը, պիտի երբեք չըլլաս յաջող երիտասարդ մը ինչպէս քու եղբայրդ։ Չէ առողջարար շատ ուտել իրիկունը. վաղը պիտի (will) ըլլաս հիւանդ եթէ ուտես այդչափ, սիրելի տղաս։ Մտիկ չըներ (he does not listen) քեզի. շատ անմարդի տղայ մըն է։ Տանիս պիտի (will you take) մեր տղաքը պտըտելու (out for a walk?)։ Պիտոր չտանիմ վասն զի շատ անմարդի են։ Ըլլա՞ս պիտի տունը ժամը վեցին։ Պիտի չկենամ տունը այսօր,

վասն զի օդը շատ մեղմ (mild) է, և ես կ'ախորժիմ ժուռ-գալ երբ օդը այսպէս գեղեցիկ է։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

AN ASTROLOGER AND A KING

An astrologer had foretold to Louis the Eleventh that a lady, whom he esteemed very much, would die in eight days; which having happened, the king ordered the astrologer to be brought to him, and his servants to throw him out of the window, at a given signal. As soon as the king saw him, he said: « You who pretend to the knowledge of future events, and know so exactly the fate of others, tell me: how long have you yourself to live? The astrologer answered: « Sire, I shall die just three days before your Majesty. The king was in no haste to give the signal. »

Բառական թարգմանութիւն ։

An astrologer had foretold	Մէկ աղթարմոլ ունէր գուշակած
to Louis the Eleventh .	Լուդովիկոս մետասաներորդին
that a lady, ...	թէ մէկ տիկին
whom he esteemed very much, ...	զոր ինքը կը մեծարէր խիստ շատ,
would die in eight days .	պիտի մեռնէր յութ աւուրս,
which having happened,	որ ունելով պատահած,
the king ordered the astrologer	թագաւորը հրամայեց աղթարմոլը
to be brought to him, .	ըլլալ բերուած իրեն,
and his servants to throw him	և իր ծառաները նետել զինքը
out of the window, . .	դուրս պատուհանէն,
at a given signal. . . .	'ի մէկ տուած նշանի ։
As soon as the king saw him, ...	Իսկոյն թագաւորը տեսաւ զինքը,
he said: « You	ինքն ըսաւ ։ « Դու
who pretend to the knowledge	որ կը համարիս 'ի գիտութիւն
of future events, and know so exactly	ապագայ գիտաց, և գիտես այնպէս ճշդիւ
the fate of others, . .	ճակատագիրը այլոց,
tell me: how long . . .	ըսէ ինծի ։ Ո՞րչափ երկայն
have you yourself to live?	ունիս դու դուինքդ ապրիլ » ։
The astrologer answered:	Աղթարմոլը պատասխանեց.
Sire, I shall die . . .	« Արքայ, ես պիտի մեռնիմ
just three days before .	ճիշդ երեք օր յառաջ
your Majesty ». . . .	ձեր վեհափառութիւնը » ։
The king was in no haste	Թագաւորը էր յոչ շտապ
to give the signal. . .	տալու զնշանը ։

Հայերէն թարգմանութիւն ։

Աղթարմոլ մը գուշակեր էր Լուդովիկոս ԺԱ, թէ տիկին մը, զոր ինքը շատ կը մեծարէր, ութ օրէ պիտի մեռնէր ։ Այս բանս իրաւցընէ հանդիպելով, թագաւորը հրամայեց

որ աղթարմոլը իրեն բերեն․ իր ծառաներուն ալ ապսպրեց որ նշան մը տուածին պէս զան պատուհանէն դուրս նետեն։ Թագաւորը զինքը տեսածին պէս ըսաւ․ «Դու որ կը համարիս ապագայ ըլլալիքները գիտնալու և այնպէս ճըշդիւ գիտես այլոց ճակատագիրը, ըսէ ինծի, ո՞րչափ ատեն դու ինքդ ապրիս պիտի»։ Աղթարմոլը պատասխանեց․ «Տէր արքայ, ես ճշդիւ ձեր վեհափառութենէն իրեք օր առաջ պիտի մեռնիմ»։ Թագաւորը չշտապեց նշանը տալու։

Խօսակցութիւն։

What had an astrologer foretold to Louis XI? — By whom was that lady esteemed? — Who had foretold that the lady would die? — What happened after the eight days? — Whom did the king order to be brought before him? — And what did the king order his servants to do? — What did the astrologer pretend to possess? — And what did he pretend to know? — What did the king say to him? — What did the astrologer answer? — Did the king give the signal? —

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ԹՂԹԱՏԱՐԸ	THE POST
Թղթատարը երբ կը մեկնի։	When does the post leave?
Ամեն օր ժամը վեց ու կիսուն։	Every day at half-past six.
Դուրս ղրկելու նամակ ունի՞ս։	Have you any letters to send away?
Այո, երկու հատ ունիմ։	Yes, I have two.
Կորսնցնելու ժամանակ չունիս, վասն զի արդէն շատ ուշ է։	You have no time to spare, for it is too late already.
Շատ չեմ ուշանար։	I shall not be long.
Միայն հասցէն ունիմ գրելու։	I have only the direction to write.
Շնորհք ըրէ նշխարք մը տուր։	Give me a wafer, if you please.

Սա գիրը նամակատունը տար։	Carry this letter to the post-office.
Շուտ ըրէ։	Make haste.
Կրնա՞ս ըսել ինծի ուսկից կ'երթըցուի նամակատունը։	Can you tell me the way to the post-office?
Թղթաբերը անմիջապէս հիմա հասաւ։	The mail is just come in.
Գնա՛ շուտ մը նամակներս առ բեր։	Go immediately and bring my letters.
Դեռ ևս չեն բաշխեր։	They do not give them out yet.

ԴԱՍ ԵՕԹՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

LESSON THE SEVENTEENTH

ՀԲ

Անկանոն յոգնակի ունեցող անուններ.

Եզակի			Յոգնակի		
Die [13]	տայ	քուէ (խաղի)	Dice [13] [3]	տայս	քուէք
Tooth	թութհ	ակռայ	Teeth	թիթհ	ակռաներ
Ox	օքզ	եզ	Oxen [3]	օ́քզըն	եզներ
Foot	ֆուդ	ոտք	Feet	ֆիդ	ոտքեր
Penny	փէնի	(դրամ)	Pence [3]	փէնս	բէնիներ
Goose [4]	կուս	սագ	Geese	կիս	սագեր

False [4] . . . ֆօլս . . . սուտ

Grass . . . կրաս . . . խոտ

To cost . . դու քօսդ . արժել

You had better [2] եու հէտ պէ'դըր լաւ ես կ'ընէիր

Hay . . . հէյ . . . խար, անասնոց չոր խոտ

That young lady has beautiful teeth, but her feet are ugly. How much did that pen cost you? Four pence. It is very dear; mine is finer than yours, and costs only two pence. What do oxen eat? They eat grass and hay. Who is that lady? Which? She who is speaking with your brother's teacher. She is our aunt's friend; she has false teeth. I don't believe you. Do you like to play at dice? I prefer to play at chess. There are many oxen in these fields. What are you doing there? I am playing at dice. You had better [1] write your English exercises.

65

Եզներն են շատ օգտակար կենդանիներ, աւելի օգտակար են քան ձիերը։ Տուէք խոտը եզներուն։ Այս պարոն ու կերան զայն ամբողջ։ Այս եզը շատ գէր է, շատ խոտ կ'ուտէ։ Փոխ տուր ինծի քուէդ, խնդրեմ։ Ի՞նչ կ'ուզես ընել անով (with it)։ *Կ'ուզեմ քուէ խաղալ Կուատեռու'մըր բարեկամիս հետ։ Լաւ եւս կ'ընես դասդ սորվիս։ Ձեռ կըրնար, ակռայի ցաւ* (toothache) *ունիմ։ Ո՞րչափ բէնիներ տուեր ես պզտիկ Ռուբէնին։ Տուեր եմ իրեն հինգ բէնի։ Լաւ եւս կ'ընէիր տալ իրեն աղէկ գրքեր։*

ՀԳ.

Միայն յոգնակականաբար գործածուած անուններ

Snuffers . .	սնըֆըրս .	*պատրոյգահատ*
Scissors * .	սի'զօրս .	*մկրատ*

1 You had better *խօսքին տեղէն եկող անորոշ դերբային* to *մասնիկը կը զեղչուի։*

* *Երբ ուզէ մէկը այս կրկին մասերով բաղկացեալ առարկայից միութիւն մը նշանակել, 'ի կիր ածելու է* pair (*բէյր*) *բառը։*

Tongs . . .	դօնզ . . .	ունելիք (կրակի)
Bellows . .	պէ՛լըս . .	փուքք (կրակի արծարծիչ)
Trowsers . .	դրա՛ուզըրզ	անդրավարտիք
Kitchen . .	քի՛չըն . .	խոհակերոց
To look for .	դուշ լուք ֆօր	փնտռել (բան մը)
To blow . .	դուշ պլօ . .	փչել
At last . .	էդ լաստ .	վերջապէս
Too	դու . . .	նաև

Give me the tongs, if you please. Where are they? In the kitchen, and the bellows too. Those trowsers are too large; I will not buy them. For whom have you bought that pair of scissors? For Mrs. Shop, who wants them. Mary, bring the snuffers, if you please. I cannot find them. What are you looking for? I am looking for the bellows. What do you wish to do with them? To blow the fire. John, what are you doing in the kitchen? I am looking for the tongs and the bellows. The bellows are here; I am blowing the fire with them.

66

Սիրելի մայրս, պէտք ունիմ (a pair) մկրատի մը։ Ահաւասիկ երկու ֆրանք գնելու զայն։ Ի՞նչ բան քու աղախինդ փնտռելու հետ է։ Փուքը փնտռելու հետ է կրակը հովահարելու համար։ Տեսայ զայն խոհակերոցը։ Նե-

րումն կը խնդրեմ պարոն, խոհակերոցը կամ պատրոյգա-հատը և ունելիքը, բայց ոչ փուքը։ Ահաւասիկ հոս է, վերջապէս գտայ զայն։ Դերձակը բերեր է քու անդրավարտիքը, կը հարցընէ երբ պիտոր վճարես իրեն։ Երբ գայ, ըսէ իրեն (you shall tell him) չեմ հաւնիր այս անդրավարտիքը, և թէ պիտոր վճարեմ իրեն երբ բերէ ինծի ուրիշ (զոյգ) մը։

ՀԴ

Իբր ընդհանուր կանոն՝ ածականները ոչ երբեք 'ի կիր կ'առնուին գոյականաբար, որով չկրնար զուրցուիլ a young ուզելով հասկցընել երիտասարդ մարդ մը, հապա ըսելու է a young man. Սակայն երբ ուզենանք նշանակել շատ մը անհատներու խումբ մը՝ 'ի կիր ածելու ենք ածական անունը գոյականաբար. այսպէս կրնանք ըսել the rich հարուստները, որ չնշանակեր այս կամ այն հարուստները, հապա ընդհանուր առմամբ բոլոր հարուստները։ Այսու նկատմամբ գիտելու է որ ածականը իբր գոյական գործածուելով անփոփոխ կը մնայ նաև յոգնակին մէջ։

Every one .	է'վըրի ուը'ն	իւրաքանչիւր ոք, ամեն մարդ
13 Idleness . .	այ'յտըլնէս .	ծուլութիւն
13 Vice . . .	վայս . .	ախտ
2 Hated . . .	հէ'յդէտ . .	ատեցեալ
3 13 Despised . .	տիսփա'յզտ	արհամարհեալ
Pocket . .	փօ'քէդ . .	գրպան

The rich have sometimes more misfortunes than the poor. The idle are always poor and unhappy, because

idleness is the greatest of all vices. The good are loved and praised by every one; and the bad are hated and despised. You are hated, because you are a vicious fellow. He is loved by every one, because he has no vices. He who is happy, is also good; but not all the good are always happy. Am I despised? No, you are praised because you are good and learned. What have you in your pocket? I have nothing in it.

67

Ծոյլերը արհամարհեալ են բարիներէն։ Աղքատները քիչ բարեկամ ունին։ Այն տղան կը գովուի ամեն մարդէ որ զինքը կը ճանչնայ. շատ բարեկամներ ունի որ կը սիրեն զինքը խիստ շատ։ Դու շատ ախտեր ունիս, սիրելիս, դու պիտոր (will) *միշտ ըլլաս թշուառ։ Իրաւ չէ, չունիմ ախտեր, միայն աւելի խաղ կը սիրեմ քան թէ ուսումը։ Գէշերը ատեցեալ են և արհամարհեալ։ Ո՞րչափ բէնիներ ունիս գրպանդ։ Ունիմ տասնըութ։ Ի՞նչ պիտոր ընես անոնցմով։ Բան մը պիտոր գնեմ իմ բարի քրոջս համար։*

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

« They were goin*g* on, » concluded the vizier, « pridin*g* themselv*es* on their condition and exultin*g* over the devastation, which, they pretend, is spreadin*g* itself more and more every day. But, as you were waiting for me, I durst not remain longer; for I thou*gh*t you

might grow impatient, and you know how much I fear to displease you. »

Բառական թարգմանութիւն։

« They were going on, »	«Անոնք էին երթալով յա-ռաջ, »
concluded the vizier . .	աւարտեց ըսել վեզիրը,
« priding themselves . .	« պարծեցընելով իրենք զի-րենք
on their condition . . .	'ի վերայ իրենց վիճակին,
and exulting	և ուրախանալով
over the devastation, .	'ի վերայ աւերածութեան,
which, they pretend, . .	որ, իրենք կը համարին,
is spreading itself . . .	է տարածելով ինքզինքը
more and more every day	աւելի և աւելի իւրաքան-չիւր օր։
But, as you were waiting for me, ...	Բայց, ինչպէս դուք էիք սպա-սելով վասն ինծի,
I durst not remain longer;	ես համարձակեցայ ոչ մնալ աւելի երկայն.
for I thought	վասն զի ես մտածեցի
you might grow impatient,	դուք կրնայիք անձիլ անհամ-բեր,
and you know	և դուք գիտէք
how much I fear . . .	որչափ ես կը վախնամ
to displease you. » . .	անհաճոյ ըլլալ ձեզի։ »

Հայերէն թարգմանութիւն։

Վեզիրը խօսքը վերջացընելով ըսաւ. « Խօսքերնին յառաջ կը տանէին, իրենց վիճակին վրայ պարծենալով, և ուրախանալով աւերածութեանը վրայ, որ, ինչպէս իրենք կը համարին, օրէ օր տարածուելու հետ է։ Բայց որովհետև դուք ինծի կը սպասէիք, չհամարձակեցայ աւելի ուշանալ, մտածելով որ չըլլայ թէ համբերութիւննիդ հատնի. վասն զի գիտէք թէ որչափ կը վախնամ ձեզի անհաճոյ ըլլալու »։

Հե

2
To taste . . դու դէ՛յսդ . Ճաշակել, համը առնուլ

3 76
Delicious . . տիլի՛շօէս . քաղցրահամ

8 3
Cherries . . չէ՛րիս . . կեռասք

6
Plums . . . փլըամս . սալորք

2
Apricots . . է՛փրիքօդս ծիրանք

6
Nuts . . . նըադս . . ընկոյզք

6 54
Afterwards . ա՛ֆդըրուօրտզ ետքը

2
Scarce . . . սքէ՛րս . . հազիւ, նուազ

To *k*nock . . դու նօք . . զարնել

To open . . դու օ՛փն . բանալ

Our farmer's daughter has sent us a basket of cherries, which are very good; do you wish to taste them? No, thank you; I do not like cherries. What sorts of fruit do you like? I like plums, nuts and apricots. These plums are delicious! Waiter, have you any cherries? I beg your pardon, Sir, it is not the season now. Well then, bring us some nuts and plums, and afterwards bring some cheese and butter. I shall bring you only the cheese, because the butter is bad. Have

you tasted my wine? It is delicious. Somebody knocks. Who is there? It is I, please to open; I do not like to wait here, it is very cold.

ՀՁ

There[2] . . . տհէր . . . հոն

Thither[6] * . . տհի՛տհըր . հոն

Were you there? ուէ՛ր եու տհէր էի՞ր հոն

Do you think of it? տու՞ եու թինք օվ իդ ա-տոր վըրայ կը մտածե՞ս

To be at a loss դու պի էդ է լօս չգիտնալ ինչ-պէս ընել, շփոթած ըլլալ

To charge . դու չարճ . պարտաւորել, վճարել տալ

The intention[76] տհի ինդէ՛նշըն դիտաւորու-թիւնը

To hunt[6] . . դու հըա՛նդ որսի երթալ

Do your children wish to go into my garden? They do not. When were you in Paris? I was there last year. When do you go there? Next week. Do you think of your debts? I always think of them, and I will pay them. I am at a loss how to pass the evening. Let us go to the theatre. How much do you charge me for this apartment? Thirty francs a month. He was at a loss to know

* Ըստ կանոնի there գործածելու է հանգիստ ցուցը-նելու համար՝ և thither շարժմունք. բայց այս կանոնը խըս-տիւ՛ն կէր չպահուիր, որով մէկը միւսին տեղ ալ կը գործածուի։

your intention. Were you at the ball last Sunday? No, Sir, I go there next Saturday. When will you send your servant to my bookseller's? I will send him to-morrow.

68

Չեմ գիտեր ինչպէս ընեմ գտնելու համար աղէկ ուսուցիչ մը. ունէի մէկ մը, ինծի շատ վճարել կու տար։ Ե՞րբ կ'երթաս որսի։ Վաղը. կ'ուզես երթալ դու ալ։ Շնորհակալ եմ. չեմ սիրեր որսորդութիւն (hunting). կը մաղթեմ քեզի բարի զուարճութիւն (good sport)։ Ո՞րչափ պիտոր հատուցանեմ (do you charge me) վասն այս (զոյգ) անդրավարտիքի։ Տասնըվեց Ֆրանք։ Ինչու համար չես երթար գեղը այս տարի։ Վասն զի չեմ գիտեր ինչպէս ընեմ գտնելու աղէկ տուն մը։ Ես ունիմ մէկ մը որ շատ գեղեցիկ է։ Ո՞րչափ վճարել կու տան քեզի։ Յիսուն Ֆրանք առ ամիս։ Պիտոր գրեմ նամակ մը Յովհաննէսին հօրը, բայց չեմ գիտեր ինչպէս ընեմ (how) ղրկելու զայն։

Հէ

Madam . . մէ'տըմ կամ մէ'էմ տիկին

Lad . . . լէա'տ . . պատանի, մանչ

Hare (2) . . . հէյր . . . նապաստակ

Game (2) . . . կէյմ . . . վայրի որս

Partridge . . փա'րդրիճ . կաքաւ

Hunter (6) . . հըա'նդըր . որսորդ

To go out shooting դու կօ ա'ուդ շուդինկ որսորդութեան երթալ

To go out hunting — —	ճըա'ճղիճկ	որսորդութեան երթալ
By chance .	պայ չէա'ճս	ըստ պատահման, գիպուածով
The fashion .	տճր ֆէա'շըճ	սովորութիւնը, նորաձեւութիւնը
Nor I either .	ճօր այ ի'տճըր	և ոչ իսկ ես
To be fond of	դու պի ֆօճտ օվ	շատ սիրել, հաճիլ
Is going to be married	իզ կօ'իճկ դու պի մէա'րիտ	կարգուելու վրայ է
To marry one	դու մէա'րի ուըր'ճ	մէկին մը հետ կարգուիլ
It is said . .	իդ իզ սէտ .	կ'ըսեն, կ'ըսուի
They say . .	տհէյ սէյ .	կ'ըսեն, կ'ըսուի
To carry . .	դու քէ'րի .	բերել
To bring . .	դու պրիճկ .	բերել
Sort . . .	սօրդ . . .	տեսակ

Good morning, Madam, how is your health? Well, thank you; sit down. What is the news? It is said the watchmaker's daughter, that pretty girl with whom you danced last evening at my uncle's, is going to be married. Indeed! And whom does she marry? A rich tra-

veller. Where is Mr. Wooden, Madam? He is gone out shooting; you know he is very fond of hunting. Is he a good hunter? Yes, Sir, very; the day before yesterday he brought home a hare and some partridges. Are you fond of game? Not very. Nor I either. What does that lad carry in that basket? He is carrying some partridges. Who has sent them to you? A hunter whom I do not know. If by chance you see my friend, please to tell him that I will wait on him at half-past seven. Do you like my new coat? I do not like it, but I know it is the fashion.

69

Տիկին, պատիւ ունիմ բերելու ձեզի քիչ մը վայրի որս, զոր բարեկամս Յովհաննէս, որ է մեծ որսորդ մը, կը ղրկէ ձեզի։ Ի՞նչ տեսակ վայրի որս կը ղրկէ ինծի։ Նապաստակներ։ Կ'ախորժի՞ք կաքաւներ։ Շնորհակալ եմ, բայց չեմ ախորժիր վայրի որս։ Կ'ըսեն թէ շատ կը սիրես որսորդութիւն, իրա՞ւ է։ Իրաւ է, վասն զի նորաձեւութիւն է ըլլալ որսորդ։ Կ'ըսուի թէ այն պատանին պիտոր երթայ Գաղղիա գաղղիարէն աղէկ սորվելու։ Չեմ հաւատար ատիկայ։ Եւ ոչ իսկ ես կը հաւատամ. ինքը խիստ շատ կը սիրէ իր ծնողքը և չերթար (will not go) հեռու անոնցմէ։ Եթէ պատահմամբ կենաս երկայն ատեն Բարիզ, շնորհք ըրէ, գրելու ինծի շատ ստէպ։ Ընեմ պիտի այդպէս։ Կը սիրե՞ս ճամբորդութիւն ընել։ Չեմ սիրեր. (I am not)։ Եւ ոչ իսկ ես. աւելի կը սիրեմ (I prefer) կենալ իմ քաղաքս ուր ունիմ շատ բարեկամներ։ Տիկին, ճշմարիտ է որ կարգուելու վրայ ես։ Այո Պարոն, կը կարգուիմ քու բարեկամ Պր. Շօրդին հետ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

THE DOUBLE LESSON

Swift, it is said, was not very generous; he seldom gave any thing to the servants of those who sent him presents; but he once received a good lesson from a lad, who very often carried him hares, partridges and other game. One day the boy arrived with a pretty heavy basket, containing fish, fruit, and game; he *k*nocked at the door, and the Dean, by chance, op*e*ne*d* it himself. « Here, » said the boy, gruffly, « my master has sent you a basket full of things. » Swift, feeling himself displeased at the boy's rud*e* manner, said to him: « Come her*e*, my lad, and I will teach you how to deliver a messag*e* a little more polit*e*ly; come, imagin*e*

yourself Dean Swift, and I will be the boy. »

Then taking off his hat very politely, and addressing[2] himself to the lad he said: « Sir, my master[6] sends you a little present, and begs[2] you will do him the honour to accept[2] it. » « Oh, very well, my boy, » replied the lad, « tell your master I am much[13] obliged to him, and there is half-a-crown[15] for yourself. »

Բառական թարգմանութիւն:

Swift, it is said, . . .	Սուիֆդ կ'ըսուի,
was not very generous;	էր ոչ շատ առատաձեռն.
he seldom gave any thing	ինքը հազիւ երբեք կու տար մէկ բան
to the servants of those .	ծառայից անոնց
who sent him presents; .	որ կը ղրկէին իրեն ընծաները.
but he once received .	բայց ինքը անգամ մը ընդունեց
a good lesson from a lad,	մէկ աղէկ դաս 'ի մէկ պատանեկէ,
who very often carried him hares, ...	որ շատ ստէպ կը բերէր իրեն նապաստակներ,
partridges and other game.	կաքաւներ և ուրիշ որսական:
One day the boy arrived	Մէկ օր մանչը հասաւ
with a pretty heavy basket, ...	մէկ աղէկ ծանր կողովով.

containing fish, fruit, and game;	բովանդակելով, ձուկ պըտուղ, և որսական,
he knocked at the door,	ինքը զարկաւ դրան
and the Dean, by chance,	և Նախերեցը պատահմամբ
opened it himself. . . .	բացաւ զայն նոյն ինքն:
« Here, » said the boy, gruffly, ...	« Հոս, » ըսաւ մանչը խստաբար,
« my master has sent you	« իմ տէրս ունի ղրկած քեզի
a basket full of things. »	մէկ կողովլի բաներով »:
Swift, feeling himself displeased	Սուիֆդ զգալով ինքզինքը անհաճ
at the boy's rude manner,	'ի վերայ մանչին կոպիտ կերպին,
said to him: « Come here, my lad, ...	ըսաւ անոր. « Եկուր հոս, իմ պատանիս,
and I will teach you . .	և ես կ'ուզեմ սորվեցնել քեզի
how to deliver a message	ինչպէս աւանդել մէկ պատգամաւորութիւն
a little more politely; .	մէկ քիչ աւելի քաղաքավարաբար.
come, imagine yourself .	եկուր, երևակայէ ինքզինքդ
Dean Swift, ...	Նախերեց Սուիֆդ.
and I will be the boy. » .	և ես պիտոր ըլլամ մանչը »:
Then taking off his hat	Յետոյ առնելով 'ի բաց իր գլխարկը
very politely, ...	շատ քաղաքավարաբար
and addressing himself .	և ուղղելով ինքզինքը
to the lad he said: . .	պատանիին ինքն ըսաւ.
« Sir, my master sends you	« Տէր, իմ տէրս կը ղրկէ ձեզի
a little present, and begs	մէկ փոքր ընծայ, և կը խնդրէ
you will do him . . .	դուք ուզէք ընել իրեն
the honour to accept it. »	պատիւը ընդունելու զայն:
« Oh, very well, my boy, ».	« Օ՛, շատ աղէկ, իմ տղաս, »
replied the lad, . . .	կրկնեց պատանին.
« tell your master . . .	« ըսէ քու տիրոջդ
I am much obliged to him,	ես եմ շատ պարտական իրեն,
and there is half-a-crown for yourself. » . . .	և հոն է կէս մէկ քրաւնի վասն քո անձին »:

Հայերէն թարգմանութիւն:

Կ'ըսեն թէ Սուիֆդ շատ առատաձեռն չէր. իրեն ընծայ զրկողներուն ծառայից շատ քիչ անգամ բան մը կու տար. բայց ինքն ալ անգամ մը աղէկ դաս մը ընդունեցաւ պատանեկէ մը՝ որ շատ անգամ բերեր էր իրեն նապաստակներ, կաքաւներ և ուրիշ որսական: Մէկ օր մը պատանին կը հասնի բաւականապէս ծանր կողովով մը որու մէջ կար ձուկ, պտուղ և որսական. դուռը կը զարնէ և գիպուածը կը բերէ որ նոյն իսկ Նախերէցը դուռը բանայ: — «Ահա, ըսաւ պատանին խիստ կերպով մը, տէրս քեզի լի բաներով կողով մը կը զրկէ»: — Սուիֆդ պատանւոյն կոպիտ կերպէն տհաճելով՝ կ'ըսէ. — «Հոս եկուր տղաս, քեզի կ'ուզեմ սորվեցնել ինչպէս քիչ մը աւելի քաղաքավարութեամբ մատուցանելու ես պատգամաւորութիւնդ. եկուր, համարէ թէ Սուիֆդ Նախերէցը դու ես, ու ես ըլլամ մանչը»: — Յետոյ վայելուչ կերպով մը գլխարկը վար առնելով, ու խօսքը մանչուն ուղղելով՝ ըսաւ. — «Պարոն, տէրս ձեզի պզտի ընծայ մը կը զրկէ, և կը խնդրէ որ իրեն շնորհք ընէք ընդունիք: — Շատ աղէկ, տղաս, կը պատասխանէ մանչը, ըսէ տիրոջդ որ շատ շնորհակալ եմ, և ահա քեզի համար ալ կէս ֆրանք»:

Խօսակցութիւն:

Ի՞նչ կը զրուցուի Սուիֆդին նկատմամբ: — To whom did he seldom give any thing? — What did he receive once? — From whom did he receive a good lesson? — With what did the lad arrive one day? — What did the basket contaiu? — What did he do? — Who opened the door? — What did the boy say? — How did he say it? — Ի՞նչ բանի վրայ տհաճեցաւ Սուիֆդ: — Ի՞նչ բան կ'ուզէր Սուիֆդ սորվեցնել անոր: — Ի՞նչ բան պիտոր համարէր պատանին: — What did Swift do? — To whom did he address himself? — What did he say then? — What did the lad reply?

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ՍՊԱՍԱՒՈՐ ՄԸ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՌՆՈՒԼ։	ENGAGING A SERVANT.
Վերջերս ի՞նչ մարդու ծառայեցիր։	Whom did you serve last?
Մէկ ազնուական մարդու մը ծառայեցի որ վերջի եօթնեակը քաղաքս թողուց Ամերիկա երթալու համար։	I served a gentleman who left this place for America last week.
Ո՞րչափ ատեն ծառայեցիր իրեն։	How long did you remain in his service?
Վերջի իրեք ամիսն որ այս քաղաքս էր ծառայեցի իրեն։	I served him during the three months he was in this town.
Խմելու ախտը ունի՞ս։	Are you given to drinking?
Գաւաթ մը գինի սիրով կը խմեմ, բայց ոչ երբեք կը գինովնամ։	I like a glass of wine very well, but I never get drunk.
Քանի՞ տարեկան կաս։	How old are you?
Երեսունուհինգ տարուան կամ։	I am thirty-five years old, Sir.
Կարգուած ես։	Are you married?
Չէ, Պարոն. ինծի պէս մէկ մը որ աստանդական կեանք մը կը վարէ, երբեք կարգուելու չէ։	No, Sir; a man, who, like me, always keeps moving, should never marry.
Ո՞րչափ վճարք կը պահանջես։	What wages do you ask?
Հինգ ֆրանք օրը։	Five francs a day.
Պէտք է ըսեմ քեզի 'ի սկզբան, որ եթէ քեզ ծառայութեանս մէջ առնում, ճշգիւ կատարելու ես հրամաններս. և եթէ հանդիպի որ գինովնաս, իսկոյն քեզ ծառայութենէս կը հանեմ։	I must tell you beforehand, that if I take you into my service, you must be exact in the execution of my orders; and if you happen to get drunk, I shall discharge you at once.

Բոլոր իմ տէրերս միշտ գոհ եղած են իմ ծառայութե-նէս. կը յուսամ որ դու ալ Պարոն գոհ կ՚ըլլաս։	My masters have always been satisfied with my services, and I hope you will be so too, Sir.
Շատ աղէկ. ուրեմն վաղը նորէն հոս դարձիր։	Very well; then retunr here to-morrow.

ԴԱՍ ՈՒԹԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

LESSON THE EIGHTEENTH

ԺԸ

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Should shall *օժանդակին անցեալը, և* *would* will *ին անցեալը, բայց երբեմն անորոշ դերբային յարուելով՝ անոնց պայմանականը շինելու կը ծառայեն:*

Should *առաջին դէմքերուն մէջ կը գործածուի և* would *միւս դէմքերուն մէջ, ուզելով նշանակել գործ մը իբր ուրիշ գործի հետեւանք, բայց առանց անոր նկատմամբ խօսողը՝ կամք մը յայտնելու: Այս կերպ պայմանականը կը համապատասխանէ պարզ ապառնիին, ու կ՚ըսուի պարզ պայմանական, որուն ձեւն է հետեւեալը:*

I should write,	*կը գրէի*	*կամ պիտի գրէի, գրելու էի*
Thou wouldst write,	*կը գրէիր*	*կամ պիտի գրէիր, — էիր*
He would write,	*կը գրէր*	*կամ պիտի գրէր, — էր*
We should write,	*կը գրէինք*	*կամ պիտի գրէինք, — էինք*
You would write,	*կը գրէիք*	*կամ պիտի գրէիք, — էիք*
They would write,	*կը գրէին*	*կամ պիտի գրէին, — էին*

Հարցական պարզ պայմանականին ձեւն է հետեւեալը:

Should I write? . . .	*կը գրէ՞ի ես*
Shouldst thou write? . .	*կը գրէ՞իր դուն*
Would he write? . . .	*կը գրէ՞ր ինքը*
Should we write? . . .	*կը գրէ՞ինք մենք*
Should you write ? . .	*կը գրէ՞իք դուք*
Would they write ? . .	*կը գրէ՞ին անոնք*

Ընդհակառակն երբ խօսողը իր կամքը կը յայտնէ գործի մը նկատմամբ որ միտքը դրած է թէ պիտոր պատահի իբր որոշեալ պայմանի մը հետեւանք, առաջին դէմքին մէջ գործածելու է would ու միւս դէմքերուն մէջ should: Եւ ահա այս պայմանականը կը զուգցուի նմանական պայմանի պարփակորէն: Իր ձեւը հետեւեալն է։

I would go	կ'երթայի,	կ'ուզէի երթալ
Thou shouldst go	կ'երթայիր,	երթալու էիր
He should go	կ'երթար,	երթալու էր
We would go	կ'երթայինք,	կ'ուզէինք երթ.
You should go	կ'երթայիք,	երթալու էիք
They should go	կ'երթային,	երթալու էին

Հարցականին ձեւն է այս։

Should I buy? . .	կը գնէ՞ի,	գնելո՞ւ էի
Wouldst thou buy?	կը գնէի՞ր,	կ'ուզէի՞ր գնել
Should he buy? .	կը գնէ՞ր,	գնելո՞ւ էր
Should we buy? .	կը գնէի՞նք,	գնելո՞ւ էինք
Would you buy? .	կը գնէի՞ք,	կ'ուզէի՞ք գնել
Should they buy? .	կը գնէի՞ն,	գնելո՞ւ էին

Այս երկու տեսակ պայմանականին գործածութեանը համար, ուշ դնելու է խօսողին դիտաւորութեանը. որ եթէ խօսողը բուն իր կամքը չյայտներ 'ի կիր ածելու է պարզ պայմանականը. և սոր հակառակը եթէ իր կամքը կը յայտնէ, գործածելու է կամական պայմանի պարտաւորիչ։

The grocer .	թհը կրօ'սըր	Համեմավաճառը
Gun . . .	կը՜ն . .	Հրացան

Lodging . . լօ'ճինկ . . բնակարան

Bus[3]iness * . պի'զնէս . գործ, զբաղմունք

Ham . . . հէմ . . . ապուխտ խոզի

I should go to the country, because I am ill; but I shall not go, because I have too much business in town. I would buy some horses, but they are too dear. He would go out, but it is too cold. Father, will you take us to the theatre? I would take you there, but you must study your French lesson. Shall your servant go to market? He would go if I told him to do so. Where is your son? Would you believe it? He has gone to London. Where do you go to-day? I would go out hunting with my neighbour the grocer, but I have no gun. Where shall you take a lodging? I would take a lodging in that inn, but it is too dear. We should stay at home, if the weather is bad.

70

Պիտոր երթամ որսորդութեան (go out hunting) կի-րակի առաջիկայ: Կ'ուզէի երթալ, բայց չունիմ ոչ հրացան, ոչ շուն: Կ'ախորժէի՞ս (would you) քիչ մը խոզի ապուխտ: Կ'առնէի քիչ մը յօժարակամ, բայց անօթի չեմ: Ունի՞ բա-րեկամդ շատ գործ: Կ'ունենար շատ գործ, բայց շատ ծոյլ է: Կը հաւատա՞ք (would you believe it?). Ինքը կը քնանայ մինչև ժամը տասը: Կ'երթար ամեն իրիկուն թատրոն, բայց չունի ստակ բաւական: Ինչո՞ւ դուրս չես ելլեր. օդը գեղեցիկ է: Մենք կ'ելլէինք դուրս, բայց հայրերնիս թոյլ չտար այդ: Ինչո՞ւ համար թոյլ չտար ատիկայ: Վասն զի

* Այս գոյականը թէպէտ և յոգնակիի ձև ունի, հան-դերձ այսու բայն եզակի կ'առնու:

կ'ըսէ շատ անզուսպ (wild) ենք։ Կ'ուզէ՞ս բնակիլ տունս․ (Would you take a lodging)։ Կ'ուզէի յօժարակամ բնակիլ քու տունդ, վասն զի շատ կ'ախորժիմ անկէ, բայց շատ հեռու է քաղաքէն։ Երթա՞յ պիտի քու որդիդ գեղը մեզի հետ։ Ինքը կ'երթար, բայց ես թոյլ չեմ տար իրեն։

ՀԹ

Ստորադասական անցեալ։

If I had . . . . . եթէ ունենայի	If I were . . . . եթէ ես ըլլայի
If thou hadst . եթէ ունենայիր	If thou wert . . եթէ դու ըլլայիր
If he had . . . . եթէ ունենար	If he were . . եթէ ան ըլլար
If we had . . . . եթէ ունենայինք	If we were . . եթէ մենք ըլլայինք
If you had . . . եթէ ունենայիք	If you were . . եթէ դուք ըլլայիք
If they had . . . եթէ ունենային	If they were . եթէ անոնք ըլլային

I should have had . . կ'ունենայի, ունեցած ըլլալու էի

I should have been . կ'ըլլայի, եղած ըլլալու էի

5 4
To wash . . դու ուօ'շ . լուալ

2
Mistake . . միսդէ'ք . . վրիպակ

If I had money, I would buy the book. I would give you some, if you were good. If I had time, I would study the English language. If he had not so many bad friends, he would be more diligent, and his parents would be better satisfied with him. If my hands were dirty, I would wash them. If I had not been ill, I would have done my lesson. If you were not idle, you would speak already the French and the English languages. Why do you not go to bed? It is late. I would go to bed, if I were

ill. Why have you paid no attention to the lesson? I would have paid more attention, if the teacher had not scolded me. He would not have scolded you, if you had not made so many mistakes in your exercise. I should not have made so many mistakes, if the exercise had not been so difficult.

71

Կը լուայի ձեռքերս եթէ ըլլային աղտոտ։ Կը սիրէի զքեզ եթէ ըլլայիր այնպէս բարի ինչպէս քու հօրեղբօրորդիդ։ Եթէ ըրած ըլլայի (had done) դասս աղէկ պիտի գովուէի (I should have been) ուսուցչէն։ Կ'ունենայիր աւելի դրամ եթէ չըլլայիր այնպէս ծոյլ։ Կը խնդրէի շնորհք մը (a favour) իրմէն եթէ ըլլար հոս։ Կ'երթայի՞ր հետս Լոնտոն։ Կ'երթայի եթէ ունենայի դրամ բաւական։ Ի՞նչ կ'առաջարկէիր ընել առաջիկայ կիրակի։ Ես կ'առաջարկէի որսորդութեան երթալու, եթէ հրացան մը ունենայի։ Շնորհք ըրէ, փոխ տուր ինծի այն գիրքն որ սեղանին վրայ է քու եղբօրդ խուցը։ Կու տայի փոխ զայն քեզի յօժարակամ եթէ կարդացած ըլլայի զայն։ Ի՞նչ կ'ուզէիր դու գնել։ Կ'ուզէի գնել աղուոր զգեստ մը թէ որ ունենայ դրամ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

2 6 8
The story says, the Sultan was so touched

2 3 3 15
with this fable, that he rebuilt the towns and

3 3 43 3 35
villages, which had been destroyed; reduced

3 6
the taxes, with which the country was over-

6 • 6 •56• 6

burdened; and, from that time forward, consult-

5 3

ed the good of his people.

Բառական թարգմանութիւն :

The story says, . . .	Պատմութիւնը կ'ըսէ,
the Sultan was so touched	Սուլդանը եղաւ այնպէս զգածեալ
with this fable, ...	այս առասպելով,
that he rebuilt	որ ինքը նորէն շինեց
the towns and villages .	քաղաքներն ու աւանները
which had been destroyed;	որ ունէին եղած աւերեալ.
reduced the taxes, . .	Նուազեցուց տուրքերը
with which the country was overburdened; .	որոնցմով երկիրը էր ծանրաբեռնած.
and, from that time forward, ...	և այն ատենէն յառաջ
consulted the good of his people.	խորհեցաւ բարին իր ժողովրդեան:

Հայերէն թարգմանութիւն :

Պատմութիւնը կը վկայէ թէ Սուլդանը այնչափ զգածուեցաւ այս առասպելէն, որ կործանած քաղաքներն ու աւանները նորէն շինեց. Նուազեցուց տուրքերն որով երկիրը ծանրաբեռնեալ էր. և անկէ ետև իր ժողովրդեան բարւոյն ուշ դրաւ:

Չ.

3

To be sleepy դու պի սլի'փի քուն ունենալ

To be angry with դու պի էնկրի ուի'թհ բարկացած ըլլալ ընդդէմ.

5 2

To wait for somebody դու ուէ՛յդ ֆօր սըմ՛ա՛մ-պօտի մէկի մը սպասել

As soon as possible էզ սուն էզ փօ՛սիպլ կարելի եղածին չափ շուտ

Rather . . րա՛տըր . . աւելի, մանաւանդ

Are you angry? No, Sir, I am rather sleepy. At what o'clock will you go to bed? I would go at ten o'clock, but I must [1] wait for my father who comes home at half-past eleven. He comes very late indeed. Would you rather go to the theatre or to the ball? I would rather go to the ball, but I am too sleepy. You are an idle fellow; you are always sleepy. When shall you pay your debts? As soon as possible. Why are you angry? Because I wish to go to Paris, and my father does not allow it. I am angry with my farmer, who has not paid me the rent. Do you want any money? Yes, Sir, because I have many debts. He has told me, he will pay you as soon as possible.

72

Կ՚ըլլայի աւելի երջանիկ եթէ ունենայի նուազ պարտք։ Ե՞րբ պիտոր դարձընես ինծի ստակն որ փոխ առիր քեզի։ Կարելի եղածին չափ շուտ։ Որո՞ւ դէմ (with) բարկացած ես։ Բարկացած եմ խոյրարարիս դէմ, որ չէ դեռ բերած իմ նոր գլխարկս։ Գնացի (I have been) այս առտու իր խանութը ու ինքն ըսաւ ինծի թէ պիտոր բերէ զայն քեզի կարելի եղածին չափ շուտ։ Պիտոր երթա՞ս Գաղղիա առաջիկայ տարին։ Կ՚ուզէի աւելի երթալ Անգղիա սորվելու Անգղիարէն աղէկ։ Եթէ քուն ունիս, ինչո՞ւ չես երթար

1 Must օժանդակէն ետքը, ինչպէս նաև բոլոր պակասաւոր բայերէն ետքը, հետագայ բային անորոշ դերբային to նշանակը զանց կ՚ըլլուի

անկողին։ Կ'երթայի անկողին, բայց պէտք է սպասեմ տիրոջս (for my) որ գնացեր է թատրոն։ Ժամը քանիին պիտի դառնայ։ Ցիրաւի չեմ գիտեր։ Բարկացած ես ինծի դէմ։ Ոչ, բարկացած եմ այն ծոյլ տղուն դէմ որ միշտ քուն կ'ըլլայ։

ՁԱ.

To swim . .	դու սուի'մ .	լողալ
The storm .	տհը ստօրմ	փոթորիկը
Boat . . .	պօ'ուդ . .	նաւակ
The crowd .	տհը քրա'ուտ	ամբոխը
Never fear .	նէ'վըր ֆի'ըր	մի վախնար
Upset . . .	ըափսէ'դ .	շրջած, շրջեր
Take care . .	դէք քէ'ր .	ուշ դիր. զգուշացիր
For the sake of	ֆօր տհը սէ'ք օվ	համար, սիրոյն համար
For God's sake	ֆօր կօ'տս սէք	Աստուծոյ սիրոյն համար
What is the matter?	ուօ'դ իզ տհը մէ'դըր	ինչ կայ. պատճառը ինչ է
Thames . .	թէ'մզ . .	Թամիզ

Կրնամ լողալ։ Այո պարոն։ Աստուծոյ սիրոյն համար, ուշ դիր առողջութեանդ. ինչ պիտոր տղաքդ ընեն եթէ

մեռնիս։ Կը բռնէի նաւակ մը, բայց կը վախնամ փոթորկէն։ Մի վախնար, կրնամ լողալ։ Կ'ուզէի աւելի բռնել կառք մը ու երթալ հասարակաց պարտէզը. աղուոր շրջագայութիւն (a walk) մըն է։ Ինչո՞ւ կայ այնչափ մեծ ամբոխ ճամբուն մէջ. Կարծեմ թագաւորը հասեր է։ Ոչ, նաւակ մը շրջեր է։ Ուշ դիր քսակիդ. գող մը կայ մէջերնիս։ Կա՞ր մեծ ամբոխ թատրոն։ Այո, կար նաեւ թագաւորը իր որդւովը։ Կա՞ն շատ նաւակներ Թամիզի վրայ։ Հա՛, այո. խիստ շատ. անցեալ եօթնեակը երկու հատ շրջեցաւ փոթորկէն։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

2 2 2
THE ADVANTAGE OF NOT BEING ABLE TO SWIM

3 52
A gentleman, who went frequently from

2 6 6
one part of London to another, in a boat on the

2 6
Thames, was once in danger of being upset

3 52 13 2
in consequence of a violent storm. He told the

54 6 2
waterman to take care, but the latter replied:

« Oh! never fear, there is no danger, for I can

swim. » – « But I cannot, » said the gentleman.

15 6 2 2
However they landed safely. The next time

the gentleman was going to take a boat, he

called out, as he approached the stairs : « Who can swim? who can swim? » Several of the watermen ran towards him crying out: « I! I! I! » But he observed one among them who walked away, saying nothing; upon which he called to him : « Halloo! my fine fellow, why do you sneak away? » « Because, » replied he, « I cannot swim. » « Then, » said the gentleman, « you are the very man for me; because you will take care of me, for the sake of yourself. »

Բառական թարգմանութիւն։

A gentleman, who went .	Մէկ ազնուական մարդ, որ կ'երթար
frequently from one part of London to another,	ստէպ մէկ կողմէն Լոնտոնի ցմիւս,
in a boat on the Thames,	'ի մէկ նաւակ 'ի վերայ Թամիզի,
was once in danger . .	եղաւ անգամ մը 'ի վտանգ
of being upset in consequence	ըլլալով շրջելու 'ի պատճառս

of a violent storm. . .	մէկ բուռն փոթորկի։
He told the waterman .	Ինքն ըսաւ նաւավարին
to take care, ...	առնուլ զգուշութիւն,
but the latter replied : .	բայց յետինը պատասխանեց․
« Oh! never fear, . . .	« Է՜հ, մի վախնար
there is no danger, . .	հոն կայ ոչ վտանգ
for I can swim. » . . .	վասն զի ես կրնամ լողալ․
« But I cannot, ...	— Բայց ես կրնամ ոչ, »
said the gentleman. . .	ըսաւ ազնուական մարդը։
However they landed safely.	Հանդերձ այսու անոնք ցամաք ելան անվտանգ։
The next time [1] the gentleman	Յաջորդ անգամ ազնուական մարդը
was going to take a boat,	էր երթալով առնուլ մէկ նաւակ,
he called out [2], as he approached the stairs : .	ինքը կանչեց բարձրաձայն, ինչպէս ինքը մերձեցաւ սանդուղներուն․
« Who can swim? who can swim? »	« Ո՞վ կրնայ լողալ․ ո՞վ կրնայ լողալ։ » —
Several of the watermen ran towards him crying out	Շատ մը նաւավարներէն վազեցին դէպ իրեն կանչելով բարձրաձայն։
« I! I! I! » —	« Ե՛ս․ ես․ ես։ » —
But he observed one . .	Բայց ինքը դիտեց մէկը
among them	'ի մէջոյ անոնց
who walked away, saying nothing ;	որ կ'երթար մէկ դի, ըսելով ոչինչ․
upon which he called to him :	'ի վերայ որոյ ինքը կանչեց անոր․
« Halloo! my fine fellow,	« Ո՛վ դու, իմ սիրուն ընկեր,
why do you sneak away? »	ինչո՞ւ կ'ընես դու գաղտնի սահիլ մէկդի․
« Because, » replied he, .	— Վասն զի, կրկնեց ինքը, ես
« I cannot swim. » . . .	կրնամ ոչ լողալ․
« Then, » said the gentleman, ...	— Ան ատեն » ըսաւ ազնուականը,

1 Զանցառութիւն that շաղկապի, շատ սովոր անգղիացւոց մէջ։
2 Out շատ մը բայերէ ետքը կը նշանակէ բարձրաձայն։

« you are the very [1] man for me;	« դու ես բուն մարդը վասն իմ․
because you will take care of me, ...	վասն զի դու պիտոր առնես խնամք իմ վրաս,
for the sake of yourself. »	'ի սակս քու անձիդ ։ »

Հայերէն թարգմանութիւն ։

Ազնուականին մէկը, որ յաճախ Թամիզ գետին վրայ նաւակով մը Լոնտրայի մէկ կողմէն միւս կողմը կ'երթար, անգամ մը բուռն փոթորկի մը պատճառաւ նաւակով շրջելու վտանգի մէջ ինկաւ ։ Ըսաւ նաւավարին որ զգոյշ կենայ, բայց այս յետինս պատասխանեց․ – Է՛հ, մի վախնար, վտանգ չկայ, վասն զի ես կրնամ լողալ ։ – Բայց ես չեմ կրնար, ըսաւ ազնուականը ։ – Հանդերձ այսու ողջամբ ցամաքը ելան ։ Յաջորդ անգամուն որ ազնուականը նաւակ պիտոր բռնէր, աստիճաններուն մօտեցած ատենը կանչեց բարձր ձայնով․ « Ո՞վ լողալ գիտէ, ո՛վ լողալ գիտէ ։ » Նաւավարներէն շատերը վազեցին դէպ անոր կանչելով․ Ե՛ս․ ես․ ես ։ Սակայն ինքը անոնց մէջէն մէկ մը դիտեց որ առանց բան ըսելու մէկ դի կը հեռանար․ ուստի անոր կանչեց ըսելով․ Հապա բարեկամ, ինչո՞ւ լուիկ մնջիկ մէկ դի կը քաշուիս ։ – Վասն զի, պատասխանեց ան, – լողալ չեմ գիտեր ։ – Թէ այդպէս է, ըսաւ ազնուականը, դու բուն իմ ուզած մարդս ես․ որովհետև անձդ պաշտպանելու համար իմ վրաս խնամք պիտոր տանիս » ։

Խօսակցութիւն ։

Where did a gentleman go? — What happened to him in consequence of a violent storm? — What did he say to the waterman? — What did the waterman reply? — How did the gentleman call out the next time he was going to take a boat? — When did he call out? — Who ran towards him? — What did they cry out? — Whom did he observe among them? — What did the gentleman

1 Very, գոյականի մը առջև կը նշանակէ ճիշդ—, բուն ։

say to him? — What did he reply? — Why was he the very man for the gentleman?

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ՔԱՂՔԻ ՄԸ ՄԷՋ ՃԱՄԲԱՆ ՀԱՐՑՆԵԼՈՒՆ ՎՐԱՅ։	TO ASK THE WAY IN A TOWN.
Շնորհք կ'ընէ՞ք ցուցընելու ինծի — — երթալու ճամբան։	Would you be kind enough to show me the way to –?
Ո՞րն է աւելի կարճ ճամբան — — երթալու։	Which is the shortest way to – – ?
Այս չէ՞ թագաւորին պալատը երթալու ճամբան։	Is not this the way to the king's palace?
Կրնա՞ք ըսել ինծի թէ հեռո՞ւ եմ Ս. Պետրոս եկեղեցիէն։	Could you tell me if I am far from St. Peter's church?
Կ'ուզեմ թղթատունը գտնել։	I want to find the post-office.
Ի՞նչ ուղղութիւն բռնելու եմ։	What direction must I take?
Աջակողմը դառնալու էք։	You must turn to the right.
Հապա անկէ ետքը։	And after that?
Անկէ ետքը նորէն հարցուցէք։	After that, inquire again.
Ո՞ւր կը տանի այս փողոցը։	Where does this street lead to?
Ճամբան սխալեր էք։	You are quite in the wrong road.
Պր. Ն... հո՞ս կը բնակի։	Does Mr. N... live here?
Կրնա՞ք անոր հասցէն տալ ինծի։	Could you give me his address?
Ինծի հոն կ'առաջնորդե՞ս։	Will you conduct me thither?
Քու աշխատութիւնը պիտոր վարձատրեմ։	I will pay you for your trouble.
Առջեւէն գնա. ես ետեւէդ կու գամ։	Go before; I'll follow you.
Շատ շնորհակալ եմ քեզի — ահա քու աշխատանքին վարձքը։	I am exceedingly obliged to you – take this for your trouble.
Ճամբանիդ սխալիլ չէք կրնար։	You cannot mistake your way.

ԴԱՍ ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

LESSON THE NINETEENTH

ՁԲ

A wine-glass	է ուա'յն կլաս	գինիի գաւաթ մը
A straw hat (4)	է սդրօ' հէդ	յարդէ գլխարկ մը
Silk . . .	սիլք . . .	մետաքս
Red . . .	րէտ . . .	կարմիր
Black . . .	պլէա'ք . .	սեւ
Cravat (2) . .	քրէվա'դ .	փողկապ
Gown (13) . . .	կա'ուն . .	կապայ. շրջազգեստ կանանց
To wear (32) . .	դու ուէ'ր	կրել. գործածել

If you do your English lesson well, I will bring you a pair of silk stockings and a dozen linen handkerchiefs. You will oblige me very much. That gentleman always wears a black cloak, and a red waistcoat. I should be very glad if I had a silk cravat and a straw hat. How many dozen[1] silk handkerchiefs have you got? Two dozen. How much have you paid for those two linen shirts? Twenty-five francs. They are very cheap. My

1 *Dozen* կրնայ գրուիլ նաեւ առանց s ի յոգնակիի մէջը։

friend's wife always wears black silk gowns. In summer I wear a straw hat, and in winter a black cloak. My cousin will receive a silk gown, because she has been very diligent. Have you got any silk cravats? O yes many.

74

Ի՞նչ ունիս այն կողովին մէջ։ Հինգ զոյգ մետաքսէ գուլպաներ, և քսանըչորս (dozen) կտաւեայ Թաշկինակ։ Կը սիրես յարդէ գլխարկներ։ Կը սիրեմ գործածել (to wear) զանոնք ամառը, երբ շատ տաք է։ Իմ աներձագս խոստացեր է մետաքսէ շրջազգեստ մը հիւսին աղջկանը։ Պիտոր տամ քեզի ոսկէ ժամացոյց մը եթէ ընես ինծի աս շնորհքը։ Ի՞նչ գնեցիր այն խանութէն։ Գնեցի կարմիր մետաքսէ փողպատ մը։ Ինչո՞ւ կը կրես այս սև Թիկնոցը։ Վասն զի ցուրտ է։ Կը սիրես մետաքսեայ Թաշկինակներ։ Լաւագոյն կ'ընտրեմ (prefer) կտաւեայ Թաշկինակներ։ Իրաւունք ունիս։

ՁԳ

13
Advice * . . էտվա՛յս . խորհուրդ, խրատ

3
Busy . . . պի՛զի . . զբաղեալ, բազմազբաղ

2
Friendship . ֆրէ՛նտշիփ բարեկամութիւն

36
To fear . . դու ֆի՛ըր . վախնալ

You have forgotten our friendship. It is not true; I am busy and therefore I cannot write to you very often. I don't know what to do; give me good advice,

* Միշտ եզակի ձևով։

my dear friend. I do not like to give advice. If I had as much knowledge as you have, I would go to England, where I should have more business than here. The more you study, the more knowledge you will acquire. Never fear; you are young; if you study, you will acquire much knowledge. I fear to set out in this bad weather. He is angry with me, because I do not listen to his advice. Why did he not come? I think he is busy. I think more likely, that he is ill.

75

Սիրելի բարեկամ։ Բարկացած եմ քեզի դէմ վասն զի չպատասխանեցիր իմ վերջինիս 14 Ապրիլի, և վասն զի կը գրես ինծի այնպէս քիչ (so seldom)*։ Մոռցեր ես արդէն իսկ մեր բարեկամութիւնը։ Չեմ կրնար հաւտալ ատոր, և ես աւելի կը վախնամ դժբաղդութիւն մը հանդիպած է քեզի։ Անանկ բազմազբաղ ես թէրևս որ ժամանակ չունիս պատասխանելու քու ամենասիրելի բարեկամներուն։ Պէտք ունիմ* (I should want) *խորհրդիդ, վասն զի դուն աւելի տեղեկութիւն* (knowledge) *ունիս քան զիս։ Թէ որ դուն կը սիրես զիս, ինչպէս կ'ընէիր երբեմն, կը խնդրեմ քեզնէ գրել ինծի կարելի եղածին չափ շուտ։ Մնաս բարով։*

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

4 6 5 3 6 2
A great talker wishing to study rhetoric

6 6 6
under Socrates, this philosopher asked him

6 13 3
double the price that he received from

6 3 6
others. Upon his asking him the reason of this,

6
Socrates answ*e*red : « Because I shall have to
3 6
teach you to speak, and to hold your tong*ue*. »

Բառական թարգմանութիւն:

A great talker	Մէկ մեծ խօսող
wishing to study . . .	փափաքելով սորվիլ
rhetoric under Socrates,	ճարտասանութիւն 'ի ներքոյ Սոկրատայ,
this philosopher asked him	այս փիլիսոփային պահանջեց իրմէն
double the price . . .	կրկին գինը
that he received from others.	որ ինքը կ'ընդունէր ուրիշներէ։
Upon his asking him . .	Ի վերայ իր հարցընելով զինքը
the reason of this, . . .	պատճառը ասոր,
Socrates answered : . .	Սոկրատ պատասխանեց.
« Because I shall have .	« Վասն զի ես պիտի ունենամ
to teach you to speak, .	սորվեցընել քեզի խօսիլ,
and to hold your tongue. »	և զսպել քու լեզուդ։ ».

Հայերէն թարգմանութիւն։

Շատախօսին մէկը ուզելով Սոկրատէն ճարտասանութիւն սորվիլ, փիլիսոփայն ուրիշներէ առած գնոյն կրկինը պահանջեց իրմէն։ Շատախօսը այս բանին պատճառը հարցընելով, Սոկրատ պատասխանեց. «Վասն զի ես սորվեցընելու եմ քեզի թէ խօսիլ և թէ լեզուդ զսպել»։

ԶԴ

53
It is windy . *իդ իզ ուի'նտի* *հով կայ*
2 2
To escape . *դու էսքէ'յփ* *փախչիլ*

6 35 To pursue .	դու փօէրսիու'	հալածել, ետևէն իյնալ
2 35 To take refuge	դու դէք րէ'ֆիուճ	ապաւինիլ
6 To offer . .	դու օ'ֆըր .	ընծայել, մատուցանել, խոստանալ
5 2 To swear . .	դու սուէ'ր .	երդուընուլ
To catch a cold	դու քէա'չ է քօլտ	պաղ առնել
6 Shut . . .	շըա'դ . .	գոցէ', գոց
2 2 To be afraid .	դու պի էֆրէ'յտ	վախնալ

The robber escaped by a window; he was pursued and arrested. He had taken refuge in a joiner's shop, in a lonely street. When he was arrested, he said: I swear that I have robbed nobody. Shut the window if you please; it is very windy and I fear to catch cold. Never fear, it is very warm. The physician's son, who was in debt, escaped from home. Do you know where he took refuge? I don't know indeed, but I think he has gone to Paris. He offered me a fine present, but I did not accept it. Why do you swear so often? Because otherwise you would not believe me.

76

Ինչո՞ւ փախար պատուհանէն։ Վասն զի գող մը մտեր էր խուցս և ես վախցայ (was afraid)։ Ո՞ւր ապաւինեցար։ Համեմավաճառին խանութը մօտ իմ տանս դրանը։ Գողը բռնուեցա՞ւ։ Ոչ, փախաւ բոլոր ստակովը որ (of which) գողցաւ ինծմէ։ Կը ճանչնայի՞ր զինքը եթէ տեսնէիր։ Կըր-

նամ երդնուլ (I could swear) որ ճանչնալու եմ զինքը։ Պաղ պիտոր առնես թէ որ չառնուս վրադ (put on) թիկնոցը։ Թէ որ չերդնուս չեմ հաւատար քեզի։ Ինքը հալածուեցաւ իր պարտատէրներէն որոնք ծախեր են իր կահկարասիքը։ Թէ որ չվճարէ ինծի պիտոր հալածեմ զինքը։

ԶԵ

To kill . .	դուշ քիլ . .	սպաննել
To procure [35] .	դուշ փրոքիուշ'ր	գտնել, հոգալ
To have a mind [13]	դուշ հէվ է մա'յնտ	մտածել, միտք, յօժարութիւն ունենալ
The pit . .	տհը փիդ .	տափարակը (թատրոնի)
The box . .	տհը պօ'քս .	հայեցարանը (թատրոնի)
The play [2] . .	տհը փլէյ .	տեսարանը, խաղը
The ticket .	տհը դի'քէդ	տոմսակը
The battle [2] .	տհը պէ'դլ	մարտը, կռիւը
The reward [3 5 4] .	տհը րիուօ'րտ	մրցանակը, վարձքը
Faithfully [2, 5] . .	ֆէ'յթհֆուլի	հաւատարմաբար
To-night [13] . .	դուշ նայդ .	այս գիշերս
To protect .	դուշ փրոդէ'քդ	պաշտպանել

3 6 6

To deliver up դուշ տիլի'վըր ըա'փ ձեռք տալ, մատնել

I offer you a reward of two hundred francs, if you teach me the English language in a year. He received a great reward for having killed many soldiers in the battle. I have a mind to go to England; would you come with me? I will come very willingly, if my father allows me. Why did you escape? Because I killed a man and was pursued. I have a mind to go to the play to-night and I will take my children, too. Have you a ticket? A friend will procure one for me. Where shall you go? In the pit. The king offered him a reward, because he had faithfully protected him.

77

Ի՞նչ վարձք ինքը ընդունեցաւ պաշտպանած ըլլալուն (for having) զթագաւորը։ Չեմ գիտեր։ Կը մտածեմ պաշտպանելու զինքը վասն զի կը սիրէ զիս։ Միտք ունիս երթալու խաղին այս գիշերս։ Միտք չունիմ երթալու հոն։ Օգոստոսի քսանին կռուին մէջ երկու հազար զինուոր սպաննուեցան։ Թէ որ պաշտպանելու ըլլաս զիս (If you will protect me) հաւատարմաբար, պիտոր տամ քեզի վարձք մը արժանի քեզի։ Ունիս հայեցարան մը այս գիշերուան խաղին համար։ Չունիմ հայեցարան մը և անոր համար (therefore) պիտոր երթամ տափարակը։ Պիտոր ըլլայ բազմութիւն (a crowd) տափարակը. միտք չունիմ երթալու հոն։ Ինքը սպաննուեցաւ բարեկամէն զոր ինքը միշտ սիրեր էր հաւատարմաբար։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

FIDELITY

After the battle of Culloden, a reward of thirty thousand pounds sterling was offered to any person who should discover or deliver up the pretender. He had taken refuge with two common thieves, who faithfully protected him, robbed for his support, and often went to Inverness in disguise, to buy provisions for him. A considerable time afterwards, one of these men, who had resisted the temptation of thirty thousand pounds for a breach of fidelity, was hanged for stealing a cow of the value of thirty pounds.

Բառական թարգմանութիւն :

After the battle of Culloden, ...	Յետ կռուոյն Գուլոտենի
a reward of thirty thousand pounds sterling .	Մէկ վարձք երեսուն հազար լիրա ստերլինի
was offered to any person	եղաւ խոստացուած որ և է անձի

who should discover . .	որ յայտնելու ըլլար
or deliver up the pretender.	կամ մատնէր զթագապահանջը ։
He had taken refuge . .	Ինքը ունէր առած ապաւինութիւն
with two common thieves,	առ երի երկու հասարակ գողերու
who faithfully protected him, ...	որոնք հաւատարմաբար կը պաշտպանէին զինքը,
robbed for his support, .	կը գողնային վասն իւր պարէնի
and often went to Inverness in disguise, . .	և յաճախ կ'երթային յԻնվէրնէս ծպտեալ,
to buy provisions for him.	գնելու պաշար իրեն համար ։
A considerable time afterwards, ...	Մէկ շատ ժամանակ ետքը,
one of these men, . .	մէկը այս մարդիկներէն,
who had resisted the temptation	որ ունէր դէմ դրած փորձութեան
of thirty thousand pounds	երեսուն հազար լիրայի
for a breach of fidelity, .	վասն մէկ լուծման հաւատարմութեան,
was hanged	եղաւ կախուած
for stealing a cow . . .	վասն գողանալով մէկ կով
of the value of thirty pounds.	արժէքի երեսուն լիրա ։

Հայերէն թարգմանութիւն ։

Գուլոտընի կռուէն ետքը երեսուն հազար լիրա սդէրլին վարձք մը խոստացուեցաւ այն մարդուն, որ կարենար յայտնել կամ ձեռքը տալ զթագապահանջը ։ Այս յետինս երկու հասարակ գողերու քով ապաստաներ էր, որոնք հաւատարմաբար իրեն կը ծառայէին, զինքը կերակրելու համար գողութիւն կ'ընէին, և յաճախ՝ ծպտեալ՝ Ինվէրնէս կ'երթային, իրեն պաշար գնելու ։ Շատ ժամանակ ետքը, այս մարդիկներէն մէկը, որ հաւատարմութիւնը չզրժելու համար երեսուն հազար լիրայի փորձութեանը ընդդիմացեր էր, երեսուն լիրա աժէք ունեցող կով մը գողնալուն համար կախաղան հանուեցաւ ։

Խօսակցութիւն ։

To whom was a reward of thirty thousand pounds offered? — Where had he taken refuge? — How did they protect him? — Where did they go in disguise? — What temptation did they resist? — Why was one of them hanged? — What was the value of the cow?

Ընտանեկան խօսակցութիւն ։

Այս իրիկուան խաղի երթա՞ս պիտի ։	Are you going to the play this evening?
Դիտաւորութիւն ունիմ երթալու ։	I have the intention of going.
Ո՞ր թատրոն պիտոր երթանք ։	To which theatre shall we go?
Եթէ կը հաճիս երթանք Ֆէնիչէ ։	If you like, we will go to the Fenice.
Գոհ կ'ըլլայի հետդ հոն երթալու ։	I should be glad to go there with you.
Տոմսակ ունիս ։	Have you tickets?
Կրնամ երկու հատ ձեռք ձգել առաջի կարգի հայեցարաններու համար ։	I can procure two for the first tier of boxes.
Աւելի կ'ուզէի տափարակը երթալ ։	I would rather go to the pit.
Տափարակը շատ բազմութիւն կայ ։	The pit is too crowded.
Մ. Թայրիխ հետերնիս պիտոր գա՞յ ։	Will M. Teirich go with us?
Չեմ կարծեր ։	I don't think so.
Գուցէ հանդիպինք Ալ. Փա՛րսընսի ։	Perhaps we shall meet Al. Parsons.

ԴԱՍ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ

LESSON THE TWENTIETH

ՁՁ

Go	կօ՛ . . .	գնա՛, գնացէ՛ք
Let me go .	լէ՛դ մի կօ .	Թող երթամ
Do not go .	տոռ՛ նօդ կօ	մ՚երթար
Let him go .	լէ՛դ հիմ կօ .	Թող երթայ ար.
Let her go .	լէ՛դ հըր կօ .	» իգ.
Let us go .	լէ՛դ ըսզ կօ .	երթանք
Let them go .	լէ՛դ տհէմ կօ	երթան

Հրամայականին եզակի ու յոգնակի երկրորդ դէմքը անգղիարէնին մէջ կը ձեւանայ անորոշ դերբայով առանց to ի։ Այսպէս to write գրել. write գրէ։ To eat ուտել, eat կեր։ Միւս դէմքերն որ կերպով մը հրամայական կը նկատուին, կը ձեւանան let, թող, օժանդակով, որու ետեւը կը կցի հայցական դերանունը, և անոր ետեն ալ անորոշ դերբայն։ Այսպէս օրինակի աղագաւ let us write գրենք կամ թող գրենք, let them write գրեն կամ թող գրեն։

To quench .	դուշ քուէ՛նչ	անցնել, մարել
The thirst .	տհը թհօէ՛րստ	ծարաւը

Spectacles .	սփէ'քդաքըլս	ակնոց
[6] Trouble . .	դրօպ'պլ .	նեղութիւն, ձանձրութիւն
[7] Fresh . . .	ֆրէշ . .	պաղ, զով, թարմ
[35] Duty . . .	տիուշ'դի . .	պարտք
[15] Loud . . .	լա'ուտ . .	բարձրաձայն
What is the matter with you	— — [2] մէ'դըր — —	ինչ ունիս
[6] Come in . .	քըմա'մ ին	մտիր, ներս եկուր

What is the matter with you? I am thirsty, and I don't know what to drink to quench my thirst. Drink a glass of fresh water. Who is there? It is I. Come in, Sir, if you please. I beg your pardon, if I give you any trouble. Sit down and speak; what is the matter with you? I have many debts, and I wish to pay them. It is your duty. But I have no money. Write to your father; he will send you what you want. Let us go; it is very late; it is half-past eleven. Let him quench his thirst with fresh beer. If you are short-sighted, wear spectacles. I do not like these spectacles; buy me others. Read that book, it is very amusing. Let them write their lesson. Speak louder; I do not understand you. Do not go out, it is too late.

78

Վճարէ պարտքերդ։ Հանէ գլխարկդ։ Գնա։ Բեր ինծի գաւաթ մը պաղ ջուր։ Երբ դուրս ելլես, գնէ ինծի զոյգ մը ակնոց։ Կարճատես ես։ Այս պարոն։ Թող գրենք մեր հրա-

հանգները, արդէն իսկ ուշ է։ Եղբայրդ կը փափագի՝ դուրս երթալ։ Թող երթայ, բայց մինակ չէ. Թող ծառան հետը երթայ։ Ո՞վ է հոն։ Պարոն մըն է որ կը կրէ ակնոց, ու կը փափագի քեզի խօսելու։ Թող ներս գայ։ Նստէ պարոն, և ըսէ ինծի ինչ ունիս։ Խօսէ. մտիկ կ'ընեմ (I listen) քեզի։ Ինչո՞ւ Գուլիելմոս կու լայ։ Ծարաւ է։ Թող խմէ գաւաթ մը պաղ ջուր, և այնպէս կ'անցունէ (he will qu.) իր ծարաւը։ Մի ուտեր այնչափ։ Կարդա աւելի բարձրաձայն։

Ձէ

The Laplander [6]	տհը լափլէա'նտըր	Լաբոնացին
Norway [2]	նօ'րուէյ . .	Նորվեկիա
The rein-deer [2] [3]	տհը րէ'յն-տիր	րէն-եղջերուն
Mountain [1 5] [3] . .	մա'ունթին .	լեռ
To still . .	թու սթիլ . .	լռեցուցանել, հանդարտել
The sheep * . [3]	տհը շիփ .	ոչխարը
Food . . . [5]	ֆուտ . .	կերակուր
Moss . . .	մօս . . .	մամուռ, լօռ
Valley . . . [2] [3]	վէա'լի . .	ձոր
The hide . . [13]	տհը հա'յտ .	կաշին, մորթը
To draw . . [4]	թու տրօ . .	քաշել

* Յոգն. և եզ. մի և նոյն։

The Laplanders live in the North of Europe. The best thing they have is the rein-deer. It gives them milk, butter, cheese, and fat for their lamps. It draws them in their sledges. Their beds and boots are made of its hide. The rein-deer lives in the greatest cold, on snow and ice, on the highest mountains and in the deepest valleys. It stills its hunger with moss, which it finds under the snow, when it can not get grass, or hay, or straw. It eats snow to quench its thirst, and with this poor food it runs more than twenty miles a day, to take its master from one place to another. Our oxen, and cows, and horses, and sheep are also good, but not so good as the former. They must have grass and hay and other things to eat, and fresh water to drink, and great cold is not wholesome for them, as it is for the rein-deer. Have you already been in Lapland? No, not I, but a friend of mine who was there, told me many things of Norway and the Laplanders.

79

Ո՞ւր Լաբոնացիք կը բնակին։ Հիւսիսային կողմը Եւրոպայի։ Ո՞րն է լաւագոյն պարգևն որ ունին բնութենէն։ Ռէն եղջերուն։ Ի՞նչ կ'ուտէ Ռէնը։ Մամուռ։ Ի՞նչով կ'անցունէ իր ծարաւը։ Ձիւնով ու սառով։ Ի՞նչ կը քաշէ։ Բալխիրներ։ Կա՞ն շատ լեռներ ու ձորեր 'ի Նորվեկիա։ Կա՞ն Բալխիրներ յԱնգղիա։ Այո, բայց կը ձիւնէ հոն քիչ անգամ։ Ծախէ ինծի տասը ռէն եղջերուի կաշի։ Պիտի ղրկեմ քեզի զանոնք յաջորդ ամիսը։ Ղրկէ զանոնք ինծի կարելի եղածին չափ շուտ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

THE KING OF THE LONDON BEGGARS.

It is only a few years ago, that this extraor-

dinary personage was to be seen every morning on London Bridge. His cunning and rapacity, although excessive, were so well concealed by his tact and experience, that he amassed a large fortune by his profession, the bulk of which he bequeathed at his death to various charitable institutions. It is said that a Bank of England clerk, who had been accustomed to give the old man a sixpence every morning as he passed over the bridge on his way to the bank, was astonished by finding that this poor old beggar had left him the sum of two thousand pounds sterling as a legacy.

Բառական թարգմանութիւն ։

It is only a few years ago,	Այդ է միայն մի քանի տարի յառաջ,
that this extraordinary personage	որ այս արտաքոյ կարգի մարդը

was to be seen every morning	էր ըլլալու տեսնուած ամէն առտու
on London Bridge. . . .	'ի վերայ Լոնտոն կամրջի։
His cunning and rapacity,	Իր խորամանկութիւնը և անյագութիւնը,
although excessive, were	թէպէտ չափէ դուրս, էին
so well concealed . .	այնպէս աղէկ ծածկեալ
by his tact and experience	իր վարմունքովը և փորձիւը
that he amassed . . .	որ ինքը դիզէց
a large fortune	մէկ մեծ հարստութիւն
by his profession, . . .	իր արուեստովը,
the bulk of which . . .	մեծագոյն մասը որու
he bequeathed	ինքը թողուց կտակաւ
at his death	յիւր մահուն
to various charitable institutions.	առ զանազան բարեգործական տեղիս։
It is said that	Այդ է ըսուած թէ
a Bank of England clerk,	մէկ Դրամատան Անգղիոյ գրագիր
who had been accustomed	որ ունէր եղած սովորեալ
to give the old man . .	տալ ծեր մարդուն
a sixpence every morning	մէկ սիքսփէնս ամէն առտու
as he passed	ինչպէս ինքը կ'անցնէր
over the bridge . . .	'ի վերայ կամրջի
on his way to the bank, .	'ի վերայ իւր ուղւոյն 'ի Դրամատուն,
was astonished by finding	եղաւ զարմացած գտնելով
that this poor old beggar	որ այս աղքատ ծեր մուրացկանը
had left him the sum . .	ունէր թողած իրեն զգումարն
of two thousand pounds sterling	երկու հազար լիրա ստերլին
as a legacy.	իբր հրիտակ։

Հայերէն թարգմանութիւն։

Քանի մը տարի կայ միայն որ այս արտաքոյ կարգի մարդը Լընտըն Պրիճ ըսուած կամրջին վրայ ամէն առտու կը

տեսնուէր։ Խորամանկութիւնը և անյագութիւնը թէպէտ և վերջի աստիճանի էին, բայց իր վարմունքովը և փորձառութեամբը այնպէս աղէկ կը պարտըկէր, որ իր արուեստովը մեծ հարստութիւն դիզեց, որու մեծագոյն մասը մահուան ատեն թողուց կտակաւ այլ և այլ բարեգործական տեղեաց։ Կ'ըսեն թէ Անգղիոյ Դրամատան գրագիր մը, որ սովորութիւն ըրած էր սիքսփէնս մը տալ ծեր մարդուն, ամեն առաւօտ որ Դրամատունը երթալու համար կամրջին վրայէն կ'անցնէր, զարմացած մնաց տեսնելով որ այս խեղճ ծեր մուրացիկը թողած էր իրեն իբր հրիտակ՝ երկու հազար լիրա ստէրլին։

ՁԸ

Ստորադասական ներկայն կը ձեւանայ բային անորոշ դերբայով առանց to նշանակին։

That I have . . . Որ ես ունենամ
That thou have . . Որ դու ունենաս
That he have . . . Որ նա ունենայ
That we have . . Որ մենք ունենանք
That you have . . Որ դուք ունենաք
That they have . . Որ անոնք ունենան

6

That I love . . . Որ ես սիրեմ
That thou love . . Որ դու սիրես
That he love . . . Որ նա սիրէ
That we love . . Որ մենք սիրենք
That you love . . Որ դուք սիրէք
That they love . . Որ անոնք սիրեն

Ստորադասականին անցեալը (՚ի բաց առեալ to have և to be օժանդակները, որոնց անցեալը առաջ դրինք),

սահմանականին անցեալին նման է․ այսինքն կը ձեւանայ անորոշ դերբային վրայ ed կամ d աւելցնելով․ այսու տարբերութեամբ միայն որ մինչդեռ սահմանական անցեալին եզակին երկրորդ դէմքը կ'առնու st, ասոր կը մնայ նման միւս դէմքերուն։

If I loved	Թէ որ ես սիրէի
If thou loved . . .	Թէ որ դու սիրէիր
If he loved . . .	Թէ որ նա սիրէր
If we loved . . .	Թէ որ մենք սիրէինք
If you loved . . .	Թէ որ դուք սիրէիք
If they loved . . .	Թէ որ անոնք սիրէին

Անգղիարէնի մէջ ստորադասական եղանակը կը գործածուի միայն երբ բայն ապագայ ըլլալի և շատ անստոյգ գործ մը կամ վիճակ մը պիտոր նշանակէ․ այսպիսի պարագայից մէջ ստորադասական եղանակին հետ վարող շաղկապները հետևեալներն են․ միայն գիտնալու է որ ստորադասականը շատ քիչ'ի կիր կը վարի։

If		Թէ որ
That . . . . (4)		որ, Թէ
Though . .	տհօ . . .	Թէպէտ
Unless . . .	օնլէ'ս . .	եթէ ոչ․ բաւական է որ չ…
Except . .	էքսէ'փդ	. բաց 'ի
Whether * (3 2) .	ուէ'տհըր	. եթէ

* Whether կը գործածուի երբ խօսքին երկրորդ մասը կը սկսի or ով։

Unless he die, he will come. Unless he write to me to stay, I must set off. Whether he come or not, I must await him here. That he come or stay away, it is the same to me. Unless it be very cheap, I will not buy it. If you were good and studious, you would be praised. If I had any money, I would buy some books. If you blamed that boy, you would be wrong; because if he had not bad friends, he would be very diligent. If I had better friends, I should not always play. If your father punished you oftener, you would do your lesson better. If you were more amiable, you would be loved.

80

Պիտի քու հայրդ գա՞յ ճաշելու մեզի հետ։ Չեմ գիտեր. բայց եթէ գայ կամ ոչ, ես պիտոր պահեմ խօսքս ու պիտի գամ։ Կը սիրէի՞ր զինքը թէ որ ըլլար աւելի փութաջան։ Ե՞րբ պիտոր մեկնիս (set off.)։ Պէտք է կենամ հոս մինչև ցհնգետասաներորդ Օգոստոսի. բաւական է որ չընդունիմ նամակ մը հօրեղբօրմէս որ է 'ի Պաղղիա։ Եթէ մնաս կամ եթէ մեկնիս (go away) ես պիտի միշտ սիրեմ զքեզ ։ Եթէ այն տղան ունենար մէկ լաւագոյն ուսուցիչ՝ կը սորվէր աւելի։ Եթէ ինքը սիրէր գրքեր աւելի քան խաղ, իր ծնողքը կ'ըլլային աւելի գոհ։ Եթէ ինքը գրէ ինծի կամ ոչ, պիտոր չպատասխանեմ իրեն։

ՁԹ

35 13
To occupy . դուշ օ'քիուփայ զբաղեցնել, գրաւել

3 13 5
Delightful . տիլա'յդֆուլ զուարճալի, սքանչելի

13
Mind . . . մա'յնտ . . միտք.

4

Taught . . դօղ . . . սորվեցուցի, սորվեցուցած

6

To perform . դու փօէրֆօ՛րմ կատարել, լմնցնել

2 4

The chess-board տհը չէս-պօրտ շատրնջի տախ-տակը

2

Enchanted . էնչա՛նդէտ . շատ ուրախ ըլ-լալ, սքանչանալ, զմայլեալ

2

Greatly * . կրէ՛յդլի . . մեծապէս

2

Astonished . էսդօ՛նիշտ . ապշեալ

3

Treason . . դրի՛զն . . մատնութիւն

I am enchanted to see you in good health. I was greatly astonished, when he told me that treason was discovered. Perform your duties. You have not performed what you have promised. You never keep your word. I am greatly astonished, I don't believe it. Who has taught you the French language? A gentleman who was long in France. Do you like France[1]? It is a delightful country. Have you ever been there? No, Sir, but I have the intention of going there next year. I am well satisfied when I see you with the grocer's son, because he is a good boy, and I wish you to go with him always. Always occupy your mind, if you wish to be happy.

* Շատ ածականներ կ'ըլլան մակբայ ծայրերնին ly մասնիկը աւելցնելով։

1 Աշխարհաց անունները յօդ չեն առնուր, բաց 'ի անոնցմէ որ յոգնակի ձև ունին. ինչպէս The Indies Հնդկաստան։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

BEFORE YOU PROMISE, CALCULATE YOUR ABILITY TO PERFORM

The delightful game of chess was invented, it is said, by a Bramin, named Sissa, in order to amuse a very tyrannical prince; and by giving him something to occupy his mind, to prevent him from exercising so much cruelty upon his subjects; showing him also that the king, though the most important piece in the game, cannot attack or even defend himself, without the assistance of his pawns, that is to say, his people.

The monarch was enchanted with the game, and asked the Bramin what he should give him, as a recompense for having taught

him to play it. The latter profited by the opportunity to give him another lesson: « My prince », said he, « if you count, you will find that there are 64 squar*e*s on the chessboard; all the reward I ask is, that you will give a grain of *w*heat for the first square, two for the second, and continue doubling the number up to the last ». — « Oh! » said the prince, « if your demand is so moderat*e*, it will be easily satisfied; make the calculation, and bring it me to-morrow morning. » — The Bramin did so, and the prince was greatly astonished at finding that he had promised more than he was abl*e* to perform; and that all the granaries in his kin*g*dom did not contain a sufficient quantity of wheat to pay the debt he had contracted.

Բառական թարգմանութիւն :

The delightful game of chess	Զուարճալի խաղը սատրնջի
was invented, it is said,	եղաւ հնարուած, այդ է ըսուած,
by a Bramin, named Sissa,	մէկ Պրահմանէ, անուանեալ Սիսա,
in order to amuse . . .	'ի սակս զուարճացնելոյ
a very tyrannical prince;	մէկ շատ բռնաւոր իշխան.
and by giving him something	և 'ի ձեռն տալով իրեն բան մը
to occupy his mind, . .	զբաղեցնելու իր միտքը,
to prevent him from exercising	'ի խափանել զինքը 'ի վար արկանելով
so much cruelty upon his subjects;	այնչափ անգթութիւն 'ի վերայ իւր հպատակաց.
showing him also that the king, ...	ցուցընելով իրեն նաև թէ թագաւորը,
though the most important piece	թէպէտ ամենէն աւելի կարևոր կտոր
in the game, cannot attack	'ի խաղի, կրնայ ոչ յարձակիլ
or even defend himself	կամ նաև պաշտպանել ինքզինքը,
without the assistance of his pawns, ...	առանց ձեռնտուութեան իր նշանակներուն,
that is to say, his people.	այդ է ըսել, իր ժողովուրդը:
The monarch was enchanted	Թագաւորը եղաւ սքանչացած
with the game, and asked the Bramin	խաղովը, և հարցուց Պրահմանին
what he should give him,	ինչ ինքը տալու էր իրեն,
as a recompense . . .	ինչպէս մէկ փոխարէն
for having taught him .	վասն ունելով սորվեցուցած իրեն
to play it. . . . . . ,	խաղալու զայն:
The latter profited by the opportunity	Ետինը օգուտ քաղեց 'ի պատեհէ
to give him another lesson:	տալու իրեն մէկ ուրիշ դաս.

« My prince », said he,	« Իմ իշխանս, » ըսաւ ինքը,
« if you count,	« եթէ դուք համրէք,
you will find	դուք պիտի գտնաք
that there are 64 squares	թէ հոն կան 64 քառակուսիներ
on the chessboard;	'ի վերայ սատրընջի տախտակի.
all the reward I ask is,	ամենայն վարձք ես խնդրեմ է,
that you will give	որ դուք ուզէք տալ
a grain of wheat	մէկ հատ ցորենոյ
for the first square,	վասն առաջնոյ քառակուսւոյ,
two for the second,	երկու վասն երկրորդի,
and continue doubling	և շարունակել կրկնելով
the number up to the last ».	զթիւը 'ի վեր ցյետին »:
« Oh! » said the prince,	« Էհ, » ըսաւ իշխանը,
« if your demand is so moderate,	« եթէ քո խնդիրը է այդչափ չափաւորեալ
it will be easily satisfied;	այդ պիտի ըլլայ հեշտեաւ գոհացեալ.
make the calculation,	ըրէ հաշիւը
and bring it me to-morrow morning ».	և բեր զայն ինձ վաղը առաւօտ »:
— The Bramin did so,	— Բրահմանը ըրաւ այնպէս,
and the prince was	և իշխանը եղաւ
greatly astonished,	մեծապէս զարմացած,
at finding that he had promised	'ի գտանել թէ ինքը ունէր խոստացած
more than he was able to perform;	աւելի քան ինքը էր կարող 'ի կատարել:
and that all the granaries	և թէ ամեն ցորենոցները
in his kingdom	յիւր թագաւորութիւն
did not contain a sufficient quantity	կ'ընէին ոչ բովանդակել մէկ բաւական քանակ
of wheat to pay	ցորենոյ հատուցանելու
the debt he had contracted.	զպարտս ինքն ունէր դաշնագրեալ:

Հայերէն թարգմանութիւն ։

Կ'ըսեն թէ սատրընջ զբօսեցուցիչ խաղը Սիսա անուն Պրահման մը գտաւ, շատ բռնաւոր Թագաւոր մը զուարճացընելու նպատակաւ. միտքը բանով մը զբաղեցընել ուզելով՝ որպէս զի խափանէ զինքը որ իր հպատակաց վրայ շատ անգթութիւն չբանեցընէ. ցուցընելով միանգամայն իրեն թէ Թագաւորը՝ թէպէտ և խաղին մէջ ամենէն կարևոր կտորն է՝ չկրնար ոչ յարձակում մը ընել և ոչ ինքզինքը պաշտպանել առանց իր նշանակաց օգնութեանը, այսինքն է առանց իր ժողովրդեան ։

Թագաւորը սքանչացաւ այս խաղէս, և հարցուց Պրահմին թէ ինչ տալու էր իրեն իբր վարձք որ այս խաղս խաղալու սորվեցուցեր էր իրեն ։ Պրահմանը այս պատեհս առիթ առաւ ուրիշ դաս մըն ալ տալու Թագաւորին. — « Տէր արքայ, ըսաւ, եթէ հաշուելու ըլլաս կը գտնես որ սատրընջի տախտակին վրայ 64 քառակուսի կայ ։ Իմ քեզմէ խընդրած բոլոր փոխարէնս է՝ որ առաջին քառակուսիին համար մէկ հատիկ մը ցորեն տաս. երկրորդ քառակուսիին համար երկու ցորեն, և շարունակես միշտ կրկնելով թիւը մինչև ցվերջինը ։ — Է՛հ, ըսաւ Թագաւորը. եթէ խնդիրքդ այդչափ պարկեշտ է, դիւրին պիտոր ըլլայ քեզ գոհացնել. հաշիւը ըրէ ու վաղը առտու ինծի բեր » ։ — Պրահմանը անանկ ըրաւ, ու Թագաւորը մեծապէս ապշեցաւ տեսնելով որ կարողութենէն աւելի խոստացեր էր. և թէ իր թագաւորութեան բոլոր ցորենոցները չէին բովանդակեր բաւական քանակ մը ցորեն իր ստանձնած պարտքը հատուցանելու ։

Խօսակցութիւն ։

By whom was the game of chess invented? — Why was it invented? — Ուրիշ ինչ բան պիտոր ցուցընէր անոր ։ — Was the monarch satisfied? — What did he ask the Bramin? — What did the Bramin give him? — What did he ask? — What did the prince think of the demand? — Why was he greatly astonished?

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ԳԻՒՂԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ։	OF THE COUNTRY.
Ե՞րբ գեղ երթաք պիտի։	When are you going to the country?
Վաղը ճամբայ կ'ելլեմ գեղ երթալու։	I shall set out to-morrow for the country.
Շատ աղէկ պիտոր ընէք։	You will do very well.
Կը ցաւէի եթէ տարւոյն ամենէն գեղեցիկ եղանակը քաղաքը անցնէի։	I should be sorry to spend the finest season of the year in town.
Ստոյգ իրաւունք ունիք։	You are quite right.
Հեռո՞ւ էք գնացած տեղերնիդ։	Are you going far?
Պր. Փաուչըրի քովը ամիս մը անցունելու կ'երթամ։	I am going to spend a month with Mr. Poucher.
Ինքը իր ազնուութեամբը զիս ալ հրաւիրեր է։	He has been kind enough to invite me also.
Ուրեմն կը յուսամ որ ձեզ ալ հոն տեսնելու հաճոյքը պիտոր ունենանք։	Then I hope we shall have the pleasure of seeing you there.
Շատ մարդու կը սպասուի։	A great deal of company is expected.
Շատ որս կը գտնուի՞ հոն։	Is there much game?
Փասիան, կաքաւ ու լորամարգի շատ կայ։	There are a great many pheasants, partridges and quails.
Ափսոս, կը ցաւիմ. վասն զի այնչափ աղէկ չեմ։	I am sorry for it, because I am not very well.
Կը յուսամ որ օդու փոփոխութեամբ ձեր առողջութիւնը բոլորովին կը հաստատուի։	I hope the change of air will entirely re-establish your health.

ԴԱՍ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ

LESSON THE TWENTY FIRST

Ղ

2

May . . .	մէյ . . .	կարենալ
I may . . .	այ մէյ . .	կրնամ
Thou mayest	տհաուշ մէ՛յէսդ	կրնաս
He may . .	հի մէյ . .	կրնայ
We may . .	" . .	կրնանք
You may . .	" . .	կրնաք
They may .	" . .	կրնան

13

I might . .	այ մա՛յդ .	կրնայի, կրցայ
Thou mightest	— մա՛յդէսդ	կրնայիր, կրցար
He might .	հի մայդ .	կրնար, կրցաւ
We " . .	" . .	կրնայինք, կրց.
You " . .	" . .	կրնայիք, կրց.
They " . .	" . .	կրնային, կրց.

2

Can – Կարենալ

I can . . .	այ քէն .	կրնամ
Thou canst .	տհաուշ քէնսդ	կրնաս
He can . .	հի քէն . .	կրնայ
We " . .	" . .	կրնանք
You " . .	" . .	կրնաք

They can . . տհէյ քէն . կրնան

5

I could . . այ քուտ . կրնայի, կրցայ
Thou couldst տհաու քուտսդ կրնայիր, կրցար
He could . . . . կրնար, կրցաւ
We » . . . . կրնայինք, կրցանք
You » . . . . կրնայիք, կրցաք
They » . . . . կրնային, կրցան

May և can պակասաւոր բայեր են և ունին միայն սահմանական ներկայն, անկատարը և կատարեալը. միւս ժամանակներու ու եղանակաց համար 'ի կիր կ'առնուի *to be able* թու-պի էյպլ, կարող ըլլալ, *to be allowed* թու-պի էլաուտ թոյլ տրուիլ, շնորհեալ ըլլալ, այսպէս օրինակի աղագաւ *I shall be able*, պիտի կարենամ: Գիտնալու է.

ա. Որ պակասաւոր բայերը եզակի երրորդ դէմքին ծայրը s չեն առնուր:

բ. Որ անմիջապէս իրենցմէ ետքը եկող աներևոյթ դերբային *to* նշանակը կը կորսնցընէ. *I cannot go.* չեմ կրնար երթալ:

գ. Թէ և իբր օժանդակ ծառայեն ամենևին ուրիշ օժանդակներու հետ չեն կցիր:

Բայց այս երկու պակասաւոր բայերը անխտիր իրարու տեղ գործածուիլ չեն կրնար. վասն զի *can* բնական զօրութիւն ունի և կը նշանակէ բացարձակ և անկախ կարողութիւն մը, իսկ *may* բարոյական զօրութիւն ունի և կը նշանակէ թոյլտուութիւն մը, ազատութիւն մը, կամ դէպքի մը տեղի ունենալուն կարելիութիւն մը:

Long . . . յօնկ . . . երկայն, առէն.
2 ուշանալ
To change . դոշ չէյնճ . փոխել

About me . .	էպա'ութ մի	վրաս
Pray . . .	փրէյ . .	կ'աղաչեմ
The way . .	տհի ուէ'յ .	ճամբան
Unhappily . .	օէնհէ'փիլի	դժբաղդաբար

Can you change me a pound? I am sorry to say I cannot; I have no money about me. He could not buy the pears, because he had not money enough about him. Can the hatter's son swim? He cannot, he has never learned. May I take a walk? If you will not stay long, you may go. I must take my leave, I cannot stay longer. Shall you be able to do this exercise? I think I shall. Could you do this exercise for me? I could, but I must not; if I did, your teacher would scold me. Your nephew wishes to play. If I could I would go to Paris. Why may you not? My father does not allow it. Do not go out; it may rain. Pray, can you tell me which is the way to St. James' Park?

81

Կրնա՞ս փոխ տալ ինծի տասը փէնս : Եթէ կարենայի կուտայի փոխ քեզի նաև քսան փէնս․ բայց դժբաղդաբար չեմ կրնար․ չունիմ ստակ վրաս : Պիտի կարող ըլլա՞ս (shall you be able) փոխ տալու անոնք ինծի այս իրիկունը : Կը յուսամ կարող պիտի ըլլամ : Եթէ կարենայի կը գրէի նամակ մը հօրեղբօրորդւոյս որ կը բնակի 'ի Լոնտոն : Ինչո՞ւ չես կրնար : Վասն զի չեմ գիտեր անգղիարէն, և ինքը չհասկընար հայերէն : Կրնա՞մ (may) երթալ տուն, սիրելի ուսուցիչ : Կրնաս թէ որ լմնցուցեր ես հրահանգներդ : Կրնաս ժուռ գալու երթալ եթէ կ'ուզես, բայց ետ դարձիր շուտ․

կրնայ անձրևել: Չեմ կարծեր տաանկ: Խնդրեմ, կրնա՞ս ը-սել ինծի որն է Ճամբան Սուրբ Պետրոսի եկեղեցին (եր-թալու): Չեմ կրնար ըսել քեզի:

ՂԱ.

To sing . .	դու սինկ . .	երգել
It is windy[53] .	իդ իզ ուի'նտի	հով կայ
Narrow[4] . .	նէա'րօ . .	նեղ
Dry[13] . . .	տրայ . . .	չոր. ցամաք
Work[56] . . .	ուըր'քք . .	աշխատութիւն, գործ.
Edward[54] . .	Էտուօ'րտ .	Եդուարդ.

How is the weather? It is very windy. Do you think it may rain? I do not[1]; when it is windy, it seldom rains. Bring my inkstand, Charles, I must write my exercise. Directly, Sir. Did you walk out yesterday? No, we did not. It was so very windy and cold; we feared the wind might hurt us. You were right. To-day the weather is finer: the weather is very mild. Do not water the flowers; the gardener might scold you. Why should I not watez them? they are dry. But the sun shines upon

1 Պատասխաններու մէջ հարկ չէ նշանակել գլխաւոր բայն որ հարցման տարբերայն է. բաւական է նշանակել օժանդակ բայն: Այսպէս օրինակ ինչ: Have you eaten enough today? I have, (կը հասկցուի eaten). I have not.

Did you write a letter?

I did. I did not. (կը հասկցուի write).

Եւ գործածուելի օժանդակն է նոյն բայն որ հարցմանը մէջ բուն բային հետ կը վարի:

them, and then they must not be watered. Indeed! I did not know that. I think Adolphus has taken my ink-stand; I cannot find it. Could you not lend me yours? You may take it; but I must have it back at five o'clock; I have still some work to do, and my master might scold me if I had not finished it. Can your niece sing? You must ask my sister: I do not know. This street is very narrow.

82

Ո՞ւր է Եդուարդ։ Չեմ գիտեր. հարցուց թէ կրնա՞ր (if he could) դուրս երթալ. բայց ես թոյլ չտուի (did not allow) իրեն. ըսի իրեն թէ կրնայիր յանդիմանել զինքը։ Չեմ կրնար կաղամարս գտնալ և կը վախնամ վարժապետը կրնայ յանդիմանել զիս։ Գնէ ուրիշ մը։ Չէիր կրնար փոխ տալ ինծի քուկդ։ Չեմ կրնար փոխ տալ զայն քեզի, վասն զի պէտք է լմնցնեմ գործս. և եթէ չլմնցնեմ զայն, չեմ կըրնար գեղ երթալ առաջիկայ կիւրակէ։ Ծաղիկները չոր են, ինչո՞ւ չես ջրեր զանոնք։ Չեմ կրնար, չունիմ ժամանակ հիմա։ Լմնցուցի՞ր գործդ։ Դեռ չէ, պիտոր լմնցնեմ զայն այս իրիկուն։ Ո՞վ կ՚երգէ այսպէս աղէկ։ Չեմ գիտեր։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

35 1 2 3 5

An amusing anecdot*e* is told of Ma*t*thews,

2 6 2

who was a celebrated English actor. His a*t*tend-

2

ant in his last illness, intending to give him his

2 3 3 2 2

medicin*e*, gav*e* him in mistak*e* some ink from a

2 6 6 2 6

bottl*e* on a tabl*e*. On discovering the error, his

2 2 2 2 2 35
friend exclaimed : « Good Heavens ! Matthews,
6 13
I have given you ink. » « Never mind, my dear
fellow , it does not matter , » said Matthews
2 54 4 4 2 6
faintly, « I'll swallow a bit of blotting-paper. »

Բառական թարգմանութիւն։

An amusing anecdote .	Մէկ զուարճացուցիչ զրոյց
is told of Matthews, . .	է ասացեալ Մաթթէոսին վրայ,
who was a celebrated English actor. . . .	որ էր մէկ հռչակաւոր Անգղիացի դերասան։
His attendant in his last illness, ...	Իր հոգածուն յիւր վերջին հիւանդութիւն,
intending to give him his medicine, ...	ուզելով տալ իրեն իր դեղը,
gave him in mistake . .	տուաւ իրեն վրիպակաւ
some ink from a bottle on a table.	քիչ մը թանաք մէկ շիշէ 'ի վերայ մէկ ստոլի։
On discovering the error,	Ի վերայ իմանալով վրիպակը,
his friend exclaimed: . .	իր բարեկամը կանչեց.
« Good Heavens ! Matthews, ...	« Տէր Աստուած. Մաթթէոս,
I have given you ink. »	ես ունիմ տուած քեզի թանաք. »
« Never mind, my dear fellow, ...	« Հոգ մ'ընէր, իմ սիրելի ընկեր,
it does not matter, » . .	բան մը չէ, »
said Matthews faintly, .	ըսաւ Մաթթէոս նուաղ ձայնիւ,
« I'll[1] swallow a bit of blotting-paper. »	ես պիտոր կլլեմ մէկ կտոր ծծուն թուղթ։

1 Համառօտագրութիւն I shall'ի կամ I will'ի ։

Հայերէն թարգմանութիւն:

Զուարճալի զրոյց մը կը պատմուի Մատթէոս Անգղիացի հռչակաւոր դերասանին վրայ։ Իր վերջին հիւանդութեան ատենը զինքը հոգացողը ուզելով դեղը տալ իրեն, վրիպակաւ՝ ստոլի մը վրայ գտնուող շիշէ մը՝ քիչ մը Թանաք խմցուց։ Բայց վրիպակը իմանալով՝ բարեկամը կանչեց. « Տէր Աստուած. Մատթէոս, քեզի Թանաք խմցուցի։ — Մի փոյթ ըներ, բարեկամ, բան մը չէ, ըսաւ Մատթէոս նուաղ ձայնով, հիմա կտոր մը ծծուն Թուղթ կը կլլեմ»։

ԴԲ

13
He was riding – րա՛յտինկ — կը ձիավարէր. ձի հեծած էր

8
To join . . դու ճօյն — հասնիլ, միանալ

2
Peasant . . փէ՛զէնդ . գեղացի

Fast . . . . ֆասդ . . . շուտ

3 13
Behind . . պիհա՛յնտ . ետև

2 6
Get up . . կէդ օ̑փ . . վեր ելիր

15
Mount . . մա՛ունդ . . վեր ելիր, հեծիր

Both . . . . պօթհ . . . երկուքն ալ

56
To have one's hat on. Գլխարկը գլուխը դրած ըլլալ

13
To drive in a carriage – տրա՛յվ – կառքով երթալ

One day I was riding alone, when I met with a poor peasant who was very tired. I said to him: « Get up behind me; » and the poor fellow did so, and I took him to his village. May I put a question to you? Two, if you please. I wish to know how old you are, what countryman you are and what is your name. I am an Armenian, my name is Garabed, and I am forty-five years old. I have seen the king, he was riding near our village; behind him there was a peasant; both of them had their hats on. You go too fast, I shall never be able to join you. He was joined by a man, who was riding a black horse. I could not join him because he was riding too fast. Get up poor fellow, you are very tired; I will take you to your house. Which do you like better, tea or coffee? I like both very much indeed.

83

Կը ճանչնա՞ս Պր. Հաուէլս և իւր եղբօրորդին։ Այո, կը ճանչնամ երկուքն ալ. տեսայ զիրենք երէկ առտու ձիավարելով 'ի հասարակաց պարտէզը։ Պր. Հաուէլս հեծած էր սև ձիու մը վրայ. և իր եղբօրորդին ճերմակ ձիու մը վրայ։ Եթէ կարենայի կ'ուզէի ձի հեծնալ ամեն օր։ Կը հասնէի իրեն եթէ վազած չըլլար այնչափ։ Ուշ դիր, գող մը կայ ետևդ. կրնայ գողնալ (steal) բան մը քեզնէ։ Թոյլ տուր ինծի (allow me) հարցմունք մը ընելու քեզի. ոսկիից գնեցիր այս գեղեցիկ զգեստը։ Պր. Պօէրտինկէմէն որ կը բնակի յՕսսուիկօ փողոց։ Կրնա՞մ կառքով երթալ հետդ։ Եկիր, բայց շուտ ըրէ. պէտք է հասնիմ Թագաւորին որ կը ձիավարէ երէոցին մէջ։

ՂԳ

One . . . . մէկը

3 People . . . . . . ժողովուրդ

They . . . . անոնք
We . . . . մենք
Men . . . . մարդիկ

Այս ամենը կը գործածուին խօսքին կրաւորական իմաստ մը տալու համար։

One և people 'ի կէր կ'առնուին երբ խօսքը ընդհանուր իմաստ մը կու տայ. իսկ երբ խօսքին իմաստը աւելի սահմանեալ է, եթէ խօսող անձն ալ մէկ տեղ կը հասկըցուի՝ կը գործածուի *we*, իսկ եթէ ոչ they.

2
The gate . . տհը կէյդ . դուռ (մեծ)

2 2
Apparently . ափէ'րէնդլի հաւանականաբար, ըստ երեւութին

The river . . տհը րի'վըր գետը

2
To stand . . դու սդէ'նտ կենալ

5 4
To be on the watch — ուօա'չ պահպանութիւն ընել

13
Kindness . . քա'յնտնէս . բարութիւն, ազնուութիւն

It is said . . իդ իզ սէտ . կ'ըսուի, կ'ըսեն

They say [1] you have travelled very much, is it true? Many things are said which are not true. One cannot go out in this bad weather. When one dies, one is always praised. They say the king was riding with a peasant behind him. We learn very well with our teacher.

1 That շաղկապը շատ անգամ կը զեղչի խօսքը գեղեցկաձայն ընելու համար։

People say you are a bad woman; but I do not believe it. People speak of nothing but of your kindness. They tell me you have gathered many flowers in my garden. I could not go into your garden, because the peasant was standing at the gate. Why was he standing at the gate? I do not know; but apparently he was on the watch. I have not ordered him to stand at the gate, and I wonder he did not allow you to go in. They say the king is dead; do you know whether it is true? I do not. People often say things which are not true. One is sometimes obliged to do what one does not like.

84

Կ'ըսեն դու յանդիմանուեցար վարժապետէդ, բայց ես չեմ հաւատար, վասն զի գիտեմ դու աղէկ տղայ մըն ես։ Որչափ աւելի մէկը (the more one) *ունի այնչափ աւելի կը փափաքի ունենալ. վասն զի մարդ* (one) *երբեք գոհ չէ։ Ի՞նչ բանի վրայ խօսեցան* (What did they talk about) *երէկ իրիկուն վարժապետին տունը։ Խօսեցան շատ բանե-րու վրայ։ Ի՞նչ այն գեղացին ընելու հետ է դրանը առջեւը։ Չեմ գիտեր. հաւանականաբար պահպանութիւն կ'ընէ։ Կ'ըսեն թէ հայրդ հիւանդ է. ստոյգ է։ Ոչ Պարոն, ինքը կատարելապէս աղէկ է. կը ձիավարէ հիմա իր ամենէն աղէկ ձիերէն մէկին վրայ։ Ի՞նչ բանի վրայ կը նային։ Կը տեսնեն մարդ մը որ կը լողայ գետին մէջ։ Ո՞վ հրամայեր է քեզի պահպանութիւն ընելու։ Թագաւորը հրամայեր է ատիկայ։*

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

WHICH IS THE KING?

2

Henry the Fourth of France, being one

2 15 6

day out hunting, lost his party, and was riding

alone. Observing a country fellow standing on a gate, apparently on the watch, he asked him what he was looking for. » I have come here, » said he, « to see the king. » — « Get up behind me, » replied the king, « and I will soon conduct you to a place where you may see him. » Hodge, without any hesitation, mounted; but as they were riding along, he put this question to his companion. « They tell me he has a number of noblemen with him; how shall I know which is he? » The king replied, that he might distinguish him by remarking that all his attendants took off their hats, while the king alone remained covered. Soon after they joined the hunt; when all the circle, as may well be expected, were greatly surprised to see his Majes-

ty so oddly attended. When they were arrived, the king turned to the peasant, and asked him if he could tell which was the king. « I do not know, answered he, but faith it must be one of us two, for we both have our hats on. »

Բառական թարգմանութիւն։

Henry the Fourth of France, ...	*Հենրիկոս չորրորդ Գաղղիոյ,*
being one day out hunting,	*ըլլալով մէկ օր դուրս որսալով,*
lost his party, ...	*կորոյս իր ընկերութիւնը,*
and was riding alone. .	*և էր ձիավարելով մինակ։*
Observing a country fellow	*Տեսնելով մէկ գեղացի մարդ*
standing on a gate, . .	*կենալով 'ի վերայ մէկ դրան,*
apparently on the watch,	*հաւանականաբար 'ի պահպանութիւն,*
he asked him	*ինքը հարցուց անոր.*
what he was looking for.	*ինչ ինքը էր տեսնալով վասն։*
« I have come here, » said he, ...	« *Ես ունիմ եկած հոս » ըսաւ ինքը,*
« to see the king. » — .	« *տեսնալու զարքայն։* » —
« Get up behind me, . .	« *Ելիր վեր զկնի իմ,* »
« replied the king, . .	*կրկնեց թագաւորը,*
« and I will soon conduct you	« *և ես պիտի շուտով տանիմ զքեզ*
to a place where you may see him. »	*'ի մէկ տեղ ուր դու կարենաս տեսնալ զինքը։* »
Hodge [1], without any hesitation, ...	*Գեղացին, առանց ամենևին վարանման,*

[1] Անուն մը որ կը տրուի գեղացիներուն յԱնգղիա։

mounted; but as they .	հեծաւ· բայց ինչպէս իրենք
were riding along, . .	էին ձիավարելով ընդ երկայն,
he put this question to his companion.	ինքը դրաւ այս հարցումը իր ընկերոջ։
« They tell me he has a number	« Անոնք կ'ըսեն ինծի ինքն ունի մէկ թիւ
of noblemen with him;	ազնուականաց ընդ իւր·
how shall I know which is he? »	ինչպէս պիտի ես ճանչնամ որն է ինքը։ »
« The king replied, that he might	Թագաւորը կրկնեց, թէ ինքը կրնար
distinguish him by remarking	զանազանել զինքը դիտելով
that all his attendants .	որ ամէն իր ընկերները
took off their hats, . .	կ'առնէին 'ի բաց իրենց գլխարկները,
while the king alone . .	մինչդեռ թագաւորը միայն
remained covered. . .	կը մնար ծածկեալ։
Soon after they joined the hunt;	Շուտ մը ետքը իրենք հասան որսորդութեան.
when all the circle, . .	երբ բոլոր շրջանակը,
as may well be expected,	ինչպէս կրնայ աղէկ ըլլալ ակնկալած,
were greatly surprised .	էին մեծապէս զարմացած
to see his Majesty . . .	տեսնալ նորին վեհափառութիւնը
so oddly attended. . .	այնպէս այլանդակաբար ըսպասուած։
When they were arrived,	Երբ իրենք էին հասած,
the king turned to the peasant, ...	թագաւորը դարձաւ առ գեղացին,
and asked him if he could tell	և հարցուց իրեն եթէ ինքը կրնար ըսել
which was the king. . .	որն էր թագաւորը։
« I do not know, answered he, ...	« Ես կ'ընեմ ոչ գիտնալ, » պատասխանեց ինքը,
but faith it must be . .	« բայց արդարև այդ պէտք է ըլլայ
one of us two, ...	մէկը 'ի մէնջ երկուց,
for we both have . . .	վասն զի մենք ունինք երկուքս ալ
our hats on. »	մեր գլխարկները 'ի վերայ։ »

Հայերէն թարգմանութիւն:

Հէնրիկոս չորրորդ արքայն Գաղղիոյ, օր մը որսի գնացած ըլլալով՝ իր ընկերները կորսնցուց ու մինակ կը ձիավարէր, երբ գեղացի մը տեսնելով՝ որ դրան մը մէջ կանգնած կարծես պահպանութիւն կ՚ընէր, հարցուց անոր ինչ բանի կը սպասէր: — Թագաւորը տեսնելու համար հոս եկեր եմ, պատասխանեց գեղացին: — Ետեւս հեծիր, ըսաւ Թագաւորը, և ես շուտ մը անանկ տեղ մը տանիմ ուր կարենաս տեսնալ զինքը: — Գեղացին առանց վարանելու ձին հեծաւ: Բայց մինչդեռ ձիավարելու հետ էին, այս հարցմունքս ըրաւ իր ընկերոջը. — Կ՚ըսեն թէ շատ մը ազնուականներ ունի հետը. ինչպէս պիտոր իմանամ որն է ինքը: — Թագաւորը պատասխանեց անոր՝ թէ կրնար որոշել զինքը դիտելով որ բոլոր իր ընկերները գլուխնին կը բանան մինչդեռ Թագաւորը միայն գլուխը գոց կը մնայ: Քիչ մը ետքը որսորդութեան տեղը հասան, երբ բոլոր ժողովը, ինչպէս կրնայ գուշակուիլ, մեծապէս զարմացաւ տեսնելով զարքայն այնպիսի այլանդակ ընկերութեամբ: Արքայն այն ատեն դարձաւ հարցուց գեղացիին թէ կրնա՞ր ըսել որն էր Թագաւորը: — Չեմ գիտեր, պատասխանեց ան. բայց անտարակոյս երկուքներէս մէկը ըլլալու է. որովհետեւ երկուքս ալ գլխարկնիս գլուխնիս դրած ենք:

Խօսակցութիւն:

Where was Henry the Fourth one day? — Was he in company? — Whom did he observe standing on a gate? — What did the king ask him? — What did he answer? — What did the king reply? — How could the peasant know the king? — When did they join the hunt? — Why were the attendants greatly surprised? — What did his Majesty do when they had arrived? — What did he answer? — Why did he think it was either the king or himself?

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ԲԺԻՇԿԸ	THE PHYSICIAN
Բժիշկ մը կանչեցէք. շատ գէշ կը զգամ։	Send for a physician; I feel very unwell.
Կա՞յ բժիշկ մը որ անգղիարէն հասկընայ։	Is there a physician who understands English?
Տիկինը յանկարծ հիւանդ պառկեր է։	The lady is taken suddenly ill.
Ի՞նչ կը զգաք։	What is the matter with you?
Գլուխս կը ցաւի։	I have a headache.
Գլուխս կըպտըտի։	My head is giddy.
Ծանր հարբուղխ եղեր եմ։	I have a bad cold.
Հազ ունիմ։	I have a cough.
Կոկորդի ցաւ ունիմ։	I have sore throat.
Ո՞րչափ ատեն է գէշ կը զգաք։	How long have you felt yourself unwell?
Երէկուընէ 'ի վեր։	Since yesterday.
Գիշերը աղէկ քուն կ'ըլլա՞ք։	Do you sleep sound at night?
Լեզունիդ ցուցըցէք։	Show me your tongue.
Երակնիդ նայիմ։	Let me feel your pulse.
Քիչ մը ջերմ ունիք։	You are feverish.
Պէտք է արիւն առնել տաք։	You must be bled.
Մարելիք կը զգամ։	I feel faint.
Շատ աւելի աղէկ կը զգամ։	I feel much better.
Կրնա՞մ անկողնէն ելլել։	May I get up?
Ի՞նչ բան ուտելու եմ։	What may I eat?
Ձեզի բան մը պիտոր ղրկեմ որ առնէք։	I will send you something to take.
Վաղը առտու նորէն կը դառնամ։	I will call again to-morrow morning.

ԴԱՍ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ

LESSON THE TWENTY-SECOND

ՂԴ

Must[6] . . մըսթ . . . պէտք է, հարկ է

I must go . . . . . . պիտոր կամ պէտք է երթամ

Thou must speak . . . պիտոր կամ հարկ է խօսիս

He must buy . . . . պիտոր կամ պէտք է գնէ

We must leave . . . պիտոր կամ պէտք է մեկնինք

You must learn . . . պիտոր կամ պէտք է սորվիք

They must work[56] . . . պիտոր կամ պէտք է աշխատին

Must գիմազուրկ բայ է, ու միայն սահմանական ներկան ունի, որ երբեմն ալ անցեալի տեղ կը ծառայէ։ Ուրիշ ժամանակներու համար կը գործածուին to be obliged, to be forced, բռնադատուած ըլլալ, to be necessary for, հարկաւոր ըլլալ, խօսքերը։

Must կը նշանակէ հարկաւորութիւնը ու պարտաւորութիւնը վայելչութեամբ հանդերձ։ Կը ծառայէ նաև նշանակելու այն հաստատուն համոզումը որ ծանուցեալ բանէ մը առաջ կու գայ։ Օրինակի աղագաւ. *He must be angry with you* պէտք է քեզի դէմ բարկացած ըլլայ (վասն զի ինէն

նախադասին ըլլայ)։ Նմանապէս Ֆիզիքական կարեւորութիւնը կը նշանակէ. *All men must die.* Ամէն մարդ հարկ է մեռնի։

1
By heart . . պայ հարդ . բերնուց

52
Nowhere . . նօ'ուէր . տեղ մը չ...

6 52
Somewhere * սըմ'մուէր տեղ մը

Anywhere . էՆիուէր . տեղ մը

4
Go and call the servant . գնա ծառան կանչէ

6 15 6
Come and dine with us . եկուր ճաշէ հետեր-նիս

What must I do this evening? You must learn your lesson by heart. I do not like to learn by heart; it is too tiresome. Must I go anywhere? You must go nowhere; you must stay at home. You must work, if you wish to be happy. Tell your little brother he must put on his cloak, because it is very cold; otherwise he might catch a cold. Tell the servant he must go and call the physician. Come and write. Come and read. Go and ask your father if you may go out. He says I must learn my English lesson by heart. What is the matter with Mr. Pitiless? I thought I should find him with you. He must be very sad; a great misfortune has happened to him.

85

Եկուր ու շրջան մը ըրէ ինծի հետ։ Չեմ կրնար. պէտք է գրեմ աներձագիս որ աղաչեց ինծի պատասխանել իրեն

* Somewhere գործածելու է անանկ տեղ ուր some հարկ էր գործածել, և Anywhere ուր any.

կարելի եղածին չափ շուտ։ Ո՞ւր պիտոր երթաս այս իրի-կունը։ Տեղ մը (nowhere) պիտի չերթամ. պիտոր կենամ տուն, վասն զի պէտք է սորվիմ բերնուց գաղղիարէն դասս։ Պարոն, բարեկամ մը կայ որ կը փափագի խօսելու ձեզի։ Գնա և ըսէ իրեն, չունիմ ժամանակ։ Հարցուց ինծի երբ պէտք է դառնայ։ Կրնայ դառնալ եօթնուկէսին։ Թէ որ երթաս տեղ մը (anywhere) այս իրիկունը, առ վրադ (put on) քու թիկնոցդ, վասն զի ցուրտ է։ Թոյլ կու տա՞ս (will you) քու տղուդ երթալու հետս այս իրիկուն։ Չեմ կըր-նար թոյլ տալ անիկայ, վասն զի պէտք է գրէ շատ նամակ-ներ մեր բարեկամներուն։ Խնդրեմ (please) նստէ. պէտք է ըլլաս շատ յոգնած։

ԼԵ

$\overset{\frown}{13}$

I was obliged to go . . . . . . Հարկ եղաւ, պարտաւորեցայ, պարտաւո-րեալ էի երթալու
(2 2 2)

It was necessary for me to go . Հարկ էր եր-թայի, հարկ եղաւ երթամ

I shall be obliged . . . . Պիտոր բռնա-դատուիմ

It will be necessary for me . . Հարկ պիտոր ըլլայ ինծի

Ինչպէս կը տեսնուի *must* բային պակաս ժամանակ-ները, կը շինուին to be obliged, to be necessary խօսքե-րով. առջինը գիմաւոր, երկրորդը անդէմ։

$\overline{4}$

Fault . . . ֆօլդ . . . մըխպակ, յան-ցանք

To pay a visit դու փէ՛յ է վի՛զիդ այցելութիւն մը ընել

55 News *	. . նի՛ուզ	. . .	նորութիւն, լուր
3 6 Either... *or*... **	ի'ռտըր... օր...		կամ... կամ
Committed	. քոմի'դէտ	. .	յանձնեալ, գործեալ
55 · 2 6 Newspaper	. նիուզփէ'յփըր		լրագիր

Where were you last evening, that I did not find you at home? I was obliged to go and pay a visit to my father-in-law, who returned last week from England. I have been obliged to ask pardon for a fault which I had committed. It will be necessary for me to study the English language, because I shall be obliged to go to England. What shall you do there? I shall have a good place. I think you had better stay in your own country, where you have a great deal of business. I had formerly much business, but now I have none at all. Have you read the newspaper to day? Yes, Sir? What is the news? There is great news. Where shall you go to-night? I shall go either to my teacher's, or to my friend's.

86

Ահաւասիկ Պր. Փօլայդ որ ըսէ պիտի մեզի օրուան լուրերը։ Շատ կը ցաւիմ, Պարոնայք, բայց այսօր շատ գործ ունեցայ. պարտաւորեցայ գրելու շատ նամակներ, և անոր համար չեմ կարդացեր լրագիրներն ու չեմ կրնար ըսել ձեզի եթէ կայ լուր։ Իրա՞ւ է որ մեր բժշկին որդին պէտք է մեկնի։ Իրաւ է։ Ո՞ւր պիտոր երթայ։ Չեմ գիտեր։ Դո՞ւն պիտի այս իրիկունը հօրեղբօրս՝ տունը սատ-

* *News* միշտ բայն եզակի կ'ուզէ։
** Կը հնչուի նաև այթըր։

րինջ խաղալու։ Ոչ, պարոն։ Կարծեմ հարկ է մեկնիմ (set out) ՚ի Գաղղիա։ Ուսուցիչս գրեց ինծի որ հիւանդ էր, կարծեմ պէտք է երթամ (I must go) ու տեսնամ զինքը։ Լաւ կ՚ընէիր (you had better) տունը կենայիր. ուսուցիչդ կը բնակի շատ հեռու, և դու կրնաս պաղ առնուլ (catch a cold) ՝ վասն զի օդը շատ գէշ է։ Ի՞նչ պիտի բերես տղոցդ։ Բերեմ պիտի իրենց կամ զգեստներ կամ գրքեր։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

2 1 1 35 5 6
AN EMBARRASSING QUESTION

2 3 35 3
Two peasants were deputed by their vil-
3 8 15 2 2 6
lage to go to a town, and select a skilful painter,
4 6 3 8 6 8
to make an altar-piece for their church. The
6 8 2 6 6
subject was to be the martyrdom of St. Sebast-
2
ian. The painter to whom they addressed them-
2 3 2
selves, asked them, if he was to represent the
2 2 15 2
saint alive or dead. This question embarrassed
35
them very much during some time, till at last
75
one of them said to the painter: « The surest
2
plan will be to represent him alive; we can
3 3 53
easily kill him, if we wish him dead ».

Բառական թարգմանութիւն :

Two peasants were deputed	Երկու գեղացի էին ղըրկուած
by their village to go to a town,	իրենց գեղէն երթալու մէկ քաղաք,
and select a skilful painter,	և ընտրել մէկ ճարտար նկարիչ,
to make an altar-piece	ընելու մէկ խորանի կտոր
for their church.	վասն իւրեանց եկեղեցւոյն :
The subject was to be	Նիւթն էր ըլլալու
the martyrdom of St. Sebastian.	մարտիրոսութիւնն Սրբոյն Սեբաստիանոսի :
The painter to whom they addressed	Նկարիչն առ որ իրենք ուղղեցին
themselves, asked them,	իրենք զիրենք, հարցուց իրենց,
if he was to represent	Թէ որ ինքն էր ներկայացընել
the saint alive or dead.	զսուրբն կենդանի կամ մեռեալ :
This question embarrassed them	Այս հարցումն շփոթցուց զիրենք
very much during some time,	խիստ շատ առ քիչ մը ժամանակ,
till at last one of them	մինչև վերջապէս մէկն անոնցմէ
said to the painter:	ըսաւ նկարչին.
« The surest plan will be	« Ապահովագոյն յատակագիծը ըլլալու է
to represent him alive;	ներկայացընել զինքը ողջ.
we can easily kill him,	մենք կրնանք դիւրաւ սպաննել զինքը,
if we wish him dead ».	եթէ մենք փափագինք զինքը մեռած » :

Հայերէն թարգմանութիւն :

Երկու գեղացի ղրկուեցան իրենց գեղէն որ քաղաք մը երթալով ճարտար նկարիչ մը ընտրեն, իրենց եկեղեցւոյն համար խորանի պատկեր մը շինել տալու : Պատ-

կերին նիւթն ըլլալու էր Ս. Սեբաստիանոսի նահատակութիւնը։ Նկարիչն առ որ գնացին՝ հարցուց իրենց թէ արդեօք սուրբը կենդանի՞ ներկայացնելու էր թէ մեռած։ Այս հարցումը մեծ շփոթութեան մէջ ձգեց զանոնք քիչ մը ժամանակ, մինչ հուսկ ապա անոնցմէ մէկը ըսաւ նկարչին. — « Ապահովագոյն ճամբան ըլլալու է ներկայացնել զինքը կենդանի. մենք դիւրաւ կրնանք սպաննել եթէ զինքը մեռեալ ուզենք »։

ԴՁ

4
Ought, օդ, հարկի կամ պէտքի իմաստն ունի, սակայն աւելի բարոյական հարկը կամ պարտքը կը նշանակէ. այս ալ պակասաւոր է, և մի և նոյն ձևը կը ծառայէ թէ ներկայի և թէ պայմանականի. միայն այս տարբերութիւնը ունի միւս պակասաւոր բայերէն, որ իրմէն ետքը եկող անորոշ դերբայն առջևը to կ'առնէ։

I ought	Պէտք եմ, պէտք էի
He ought	Պէտք է, պէտք էր
We ought	Պէտք ենք, պէտք էինք
You ought . . .	Պէտք էք, պէտք էիք
They ought . . .	Պէտք են, պէտք էին

5 5 Wounded . .	ուու'նտէտ .	վիրաւորեալ
5 6 World . . .	ուըր'լտ . .	աշխարհ
35 2 Duel . . .	տիու'էլ . .	մենամարտութիւն
2 Happiness .	հէ'փինէս .	երջանկութիւն
13 Lie	լայ . .	սուտ, ստութիւն

Left . . . լէֆդ . . . թողած

4

To owe . . դոււ օ՛ . . . պարտիլ, պարտք ունենալ

4

At all . . . էդ օլ . . . ամենեւին

2 6 6

Flatterer . . ֆլէա'դըրըր շողոքորթ

I should like . այ շուտ լայք կ'ուզէի, կ'ախորժէի

3

Innkeeper . իննքի'փըր . պանդոկապետ

You ought to pay your debts. I should like to pay them, but unhappily I cannot. You ought to write to your uncle who is a very rich man. He died, the poor fellow, and left all he had in this world to his wife. But I saw him the day before yesterday; he was quite well! He was wounded in a duel. How much do you owe your tailor? One hundred and twenty-five francs. And to the innkeeper? Two hundred. It is a lie; I know you owe them both more than that. My pretty lady? Do not say pretty, I am not pretty at all; you are a flatterer; I do not like flatterers [1]. You ought always to tell the truth. I should like to go into the country. Where have you left your brother? I should like to speak to him. They say that in the world there is no happiness at all; but it is not true.

87

Որո՞ւ հետ խօսելու հետ էիր երբ ես ներս մտայ, (walked in)։ Կը խօսէի կօշկակարիս հետ որ բերեր է ինծի մոյկերը. կ'ըսէ թէ պէտք ունի (he wants) ստըկի։ Պէտք ես

1 Երբ գոյական մը ընդհանուր իմաստով կ'առնուի յօդ չառնուր։

վճարել իրեն. աղքատ մէկ մըն է (poor fellow)։ *Սուտ է, ինքը շատ հարուստ է*։ *Պէտք չէ* (you ought) *ամենեւին սուտ ըսես* (to lie)։ *Ի՞նչ ունիս այն ձեռքին մէջ*։ *Վիրաւորեցի ինք զինքս քու գմելինովդ*։ *Պզտի՛ տղաք ունենալու չեն երբեք դանակներ ձեռքերնին*։ *Իրաւունք ունիս*։ *Պէտք չէս մտիկ ընել* (to listen) *չողոքորթներուն. երբեք (չեն) ըսեր ճշմարտութիւնը*։ *Պէտք ես կարդալ երկու ժամ ամեն օր*։ *Դժբաղդաբար չեմ կրնար ընել ատիկայ, վասն զի չունիմ ստակ գնելու գրքեր կամ լրագիրներ*։ *Դու պարտք ունիս ինծի հինգ հազար եօթը հարիւր յիսուն ֆրանգ. Երբ պիտոր հատուցանես* (pay) *ինծի*։ *Իրաւ չէ. քեզի բան մը պարտք չունիմ. սուտ է*։

Ղե

I am to go – *երթամ պիտի, երթալու վրայ եմ*

To be *բայն՝ գլխաւոր բայլին անորոշ դերբային հետ կը գործածուի՝ մերձաւոր ապառնին կամ պէտքը նշանակելու համար, երբ մէկը ուզենայ ըսել որ որոշած է բան մը ընել, կամ նոյնը ընելու դիտաւորութիւն ունի*։

2

The bath . . *տհը պէտթ* *բաղանիքը*

To go for . . . . . . *առնելու երթալ*

" . . . . . . *կանչելու երթալ*

Go for the tailor . . . . . *գնա դերձակը կանչէ*

3 2 76 13

A relation of mine *է րիլէ՛շըն օվ մայն* *ազգականներէս մէկը*

3

To have need of . . . . . . *պէտք ունենալ*

To send for . . . . *առնելու ղրկել*

" . . . . *կանչելու ղրկել*

կամ տալ

Send for the physician . . . բժիշկը կանչելու ղրկեցէք

3

To see . . . . տեսնալ (այցելութեան մաօք)

„ . . . . գտնալ

A great many է կրէ'յդ մէ'նի շատ մը

3

The people * . տհը փի'փլ . մարդիկ, բազմութիւն

2

To assist . . դու էսի'սդ . ձեռք տալ, օգնել

2

To feel . . դու ֆիլ . . զգալ

2 6

Clever . . քլէ'վըր . . Ճարտար, յաջող

56 6 6

One another . ուըն էնօթէ'րհըր . իրարու, մէկզմէկ, մէկմէկու

3

Each other . իչ օթէ'րհըր . „

What are you to do to-night? I am to go to the ball. Will there be many people? There will be a great many people, because the king is to go there. Is your brother to go with you? No, Sir, he is to stay at home. Whom have you sent for [1]? I have sent for a friend of mine. Where is your boy? He has gone for some wine. Where are you to go to-night? I shall be obliged to go and see a friend of mine, who is very ill. Do you know the beautiful girl who went for my sister? Yes, she is

* People եզակի ու յոգնակի մի և նոյն է։

[1] Նախադրութիւնը շատ անգամ խնդիր բայէն կը բաժնուի ու խօսքին վերջը կը դրուի. և այս մանաւանդ կ'ըլլայ երբ բային խնդիրը հարցական կամ յարաբերական դերանուն մը ըլլայ։

my husband's cousin. I feel a little unwell; I shall be obliged to send for the physician. Who is your physician? Mr. Comeandgo. He is a relation of mine; he is a very clever man. But what is the matter with you? I have wounded my hand.

88

Պիտի գամ վաղը տեսնելու զքեզ։ Գէշ կը զգամ (I feel unwell). *Եթէ լաւագոյն չըլլամ* (if I am not better), *հարկադրուիմ պիտի կանչել տալու բժիշկը։ Ես կ'երթամ* (I will go), *եթէ կը հաճիս, բարեկամներէս մէկը կանչելու* (for one of my friends), *որ շատ յաջող երիտասարդ մըն է։ Միշտ անճարակ մէկ մը պիտոր ըլլաս* (a good-for-nothing). *Ինչ պիտոր ընես երբ հայրդ մեռնի։ Չեմ գիտեր։ Կա՛ր շատ բազմութիւն թատրոն երկուշաբթի իրիկուն։ Գնա՛ կանչէ դերձակս։ Չեմ կրնար երթալ վասն զի ժամանակ չունիմ. պէտք է երթամ տեսնամ ազգականներէս մէկը, որ հասեր է Գաղղիայէն. ղրկէ ծառադ զինքը կանչելու։ Տունը չէ. Ինչ ընելու եմ։ Բարեկամք օգնելու են* (should assist) *իրարու. բայց դու բարեկամ չես. դու շողոքորթ մըն ես* (you are but a fl.)։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

ALEXANDER THE GREAT

Alexander the great, being wounded in a battle by an arrow, said to those who were about him: « Every one calls me immortal and the son of Jupiter; what do you think of it? Does not this wound give the lie to all those flatter-

6 4 2
ers ? This blood, that flows, is of the same
6 2 6 3 13
colour as that of my subjects, and reminds me

that I am but a man ».

Բառական թարգմանութիւն ։

Alexander the great, .	Աղեքսանդր մեծն,
being wounded in a battle	ըլլալով վիրաւորեալ ՚ի մէկ կռիւ
by an arrow, said to those	մէկ նետէ, ըսաւ անոնց
who were about him : .	որ էին շուրջը զինովաւ·
« Every one calls me . .	« Ուրաքանչիւր ով կը կոչէ զիս
immortal and the son of Jupiter ;	անմահ և որդին Արամազդայ·
what do you think of it?	ի՞նչ կ՚ընէք դուք մտածել ատոր վրայ ։
Does not this wound . .	Կ՚ընէ՞ ոչ այս վէրք
give the lie	տալ զսուտ
to all those flatterers ? .	ամեն այն շողոքորթաց ։
This blood, that flows, .	Այս արիւն, որ կը հոսէ,
is of the same colour . .	է նոյն գոյնէն
as that of my subjects, .	ինչպէս այն իմ հպատակներուս,
and reminds me . . .	և կը յիշեցընէ ինծի
that I am but a man ». .	թէ ես եմ եւեթ մէկ մարդ »։

Հայերէն թարգմանութիւն ։

« Մեծն Աղեքսանդր կռուի մը մէջ նետէ մը վիրաւորուելով, ըսաւ իր չորս դին կեցողներուն ։ — Ամէնը զիս անմահ կը կոչեն և Արամազդայ որդի․ ի՞նչ կը մտածէք դուք ։ Այս վէրքը չի՞ ստեր այն ամէն շողոքորթները ։ Այս վազած արիւնը մի և նոյն գոյն ունի ինչ որ իմ հպատակացս, և ինծի կը յիշեցնէ որ ես մարդ եմ »։

Խօսակցութիւն ։

Who was wounded in a battle? — By what was he wounded? — What did he say? — To whom did he say it? — To whom did the wound give the lie? — Of what colour was the blood of the wound?

Ընտանեկան խօսակցութիւն ։

ԴԵՐՁԱԿԻ ՄԸ ՀԵՏ ։	WITH A TAILOR.
Զգեստի մը պէտք ունիմ. ձեր օրինակները ցցուցէք ինծի ։	I want a coat; show me your patterns.
Ունիմ զգեստներ ամեն տեսակ գոյնով, և ամենէն ազնիւ չուխայէ ։	I have some of all sorts of colours, and of the finest cloth.
Դժուարին է ընտրել այնչափ բազմաթիւ տեսակներու մէջէն ։	It is difficult to choose in so great a variety.
Ի՞նչպէս կ՚երևայ ձեզի այս կանաչը ։	What do you think of this green?
Հիմակ շատ գործածական է, և ձեզի շատ յարմար գալու է ։	It is very fashionable, and will suit you very well.
Նոյն նիւթէն կոճակ կ՚ուզէք, թէ ոսկեզօծ կոճակներ ։	Will you have buttons of the same stuff or gilt ones?
Չափս առէք ։	Take my measure.
Ուշ դրէք. չեմ ուզեր որ զգեստը շատ երկայն ըլլայ ։	Mind, I do not wish to have the coat too long.
Կ՚ուզէք որ ինչուան ծունկը իջնայ ։	Will you have it come down to the knees?

Ոչ այնչափ վար։	No, not so low.
Ե՞րբ պատրաստ կ՚ըլլայ։	When will it be made?
Կիրակի օր տուներնիդ կը ղրկեմ։	I will send it home to you on Sunday.

ԴԱՍ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ

LESSON THE TWENTY-THIRD

ՂԸ

Myself [13] . .	մայ'սէլֆ .	Ես ինքն, զիս
Thyself [13] . .	տհայ'սէլֆ .	Դու ինքն, զքեզ
Himself [3] . .	հիմ'սէլֆ .	Նա ինքն, զինքն
Herself [6] . .	հօէ'րսէլֆ .	» (իգ.)
Itself . . .	ի'դսէլֆ . .	» (չէզ.)
Ourselves [15] . .	ա'ուրսէլվզ	Մենք ինքնին, զմեզ
Yourself [5] . .	եուր'սէլֆ .	Դու ինքնին, զքեզ
Yourselves .	եուր'սէլվզ .	Դուք ինքնին, զձեզ
Themselves .	տհէ'մսէլվզ .	Նոքա ինքնին, զիրենք

Այս դերանուններս անգղիարէնի մէջ կը գործածուին թէ խօսքին աւելի ուժ տալու և թէ բայն անդրադարձ ընելու։

I saw [4] him myself . Ես ինքն տեսայ զինքը

34

I wash myself . . Կը լուամ զիս կամ կը լուացուիմ

Անգղիարէնի մէջ բայ մը անդրադարձ ըլլալու համար պէտք է որ նոյն բային անանկ գործ մը նշանակէ որ ուրիշի վրայ ալ կարենայ ըլլուիլ։

To wash one's self. — Ինքզինքը լուալ, լուացուիլ

Ներկայ

I wash myself . . . . . . կը լուացուիմ
Thou washest thyself . . . կը լուացուիս
He washes himself . . . կը լուացուի
She washes herself . . . " (իգ.)
We wash ourselves . . . կը լուացուինք
You wash yourself . . . կը լուացուիք (եզակի)
You wash yourselves . . . կը լուացուիք (յոգն.)
They wash themselves . . կը լուացուին

Կատարեալ

I have washed myself . . լուացուեցայ
Thou hast washed thyself . լուացուեցար
He has washed himself . . լուացուեցաւ
She has washed herself . . լուացուեցաւ (իգ.)
We have washed ourselves . լուացուեցանք
You have washed yourself . լուացուեցաք (եզակի մտօք)
You have washed yourselves լուացուեցաք (յոգն.)

They have washed themselves. լուացուեցան

Ինչպէս կը տեսնուի, անդրադարձ բայերը to have ունենալ բայով կը լծորդին։

To wash և to dress հագնիլ բայերը կը գործածուին անգղիարէնի մէջ նաև ըստ օրինակի անփոխադրական բայից. այսպէս կ՚ըսուի I am washing կը լուացուիմ, I am dressing կը հագուիմ։

2 35

To amuse one's self . . . զուարճանալ

13 2

To rise կամ arise — րա՛յզ . քնէ արթըննալ, անկողնէն կամ ոտք ելլել

2 13

To apply one's self — էփլա՛յ — ինքզինքը զբաղեցնել

2

To comb one's hair — քօմ — սանտրուիլ

3 2

To repent . . — րիփէ՛նդ . զղջալ

2

To spend . . դու սփէնտ անցնել (ժամանակը)

5 13

Whilst . . ուա՛յլսդ . մինչդեռ

To dress . . դու տրէս . հագուեցընել, հագուիլ

56

Whilst I was working — ուըշ՛րքինկ մինչդեռ կ՚աշխատէի

13

Provided . . փրօվա՛յտէտ միայն թէ, բաւական է որ

Hard . . . հարտ . . դժուարին

6 6 543
Otherwise . . Ը՛օտհըրուա՛յզ այլապէս. ապա թէ ոչ

4
To call on . թու քօլ օն . մէկը երթալ տեսնալ, մէկու մը այցելութիւն ընել

What is your son doing? He is washing himself. Must we go to the post-office ourselves? Yes, you must go yourselves. Have you done this work yourself? Yes, I have done it myself. How will you spend the day on Sunday next? I shall arise at seven o'clock, wash and dress myself; at nine I shall go and take a little walk, and afterwards call on a friend of mine, with whom I shall spend the day. Shall you amuse yourself? I hope so. To what do you apply yourself? To a very hard work. Apply yourself when you are young, otherwise you will repent. Is your sister at home? Yes, Sir, she is dressing herself. May I keep this book? Yes, provided you study it.

89

Ինքը անկողնէն կ'ելլէ ժամը եօթին։ Մենք կ'ելլենք ժամը ութին։ Ինքը (she) կը սանտրէ իր մազերը տասնըմէկին։ Անոնք կը զուարճացընեն ինքզինքնին։ Դուք կը զըղջաք։ Ինքը (she) կը զբաղեցընէ ինքզինքը յուսումն լեզուաց։ Ինչո՞ւ կը զբաղեցընես ինքզինքդ այնչափ։ Վասն զի վաղը ժամանակ չունիմ աշխատելու։ Ելի՛ր, սիրելի բարեկամ, արդէն խիստ ուշ է։ Ելլամ պիտի աւելի ուշ, վասն զի աղէկ չեմ։ Եթէ կ'ուզես զուարճանալ պէտք է նախ՝ աշխատիս։ Զուարճացա՞ր երէկ իրիկուն։ Խիստ շատ։ Թէ որ չընես ինչ որ ըսի քեզի՝ պիտի զղջաս։ Ինչո՞ւ համար չես հագուիր. դուրս երթալու ատեն է։ Շատ գեղեցիկ գործ մը ըրիր այսօր. բայց դու ինքդ ըրիր զայն։ Կրնամ ապահովցընել զքեզ որ ես ինքս ըրի զայն. կրնաս հարցընել հօրս ալ որ տեսաւ զիս մինչդեռ կ'աշխատէի։ Չհաւատայի պիտի (I would

not believe it) վասն զի շատ դժուար է, ու չգտայ սխալ։ Ե՞րբ պիտի երթաս գտնաս քու աներձագդ։ Պիտի երթամ գտնամ զինքը վաղը առտընմէկին։

ՂԹ

By playing . պայ փլէ՛յինկ խաղալով

To rejoice at something դու րիձօ՛իս էդ սօէ՛մ-թինկ խնդակցիլ, ուրախանալ բանի մը վրայ

To be delighted with something – – տիլա՛յ-դէտ ուիթ՛տհ -- խնդալ., ուրախ., բանի մը վրայ

I take the liberty այ դէք տհը լի՛պէրդի կը համարձակիմ

Opportunity . օփօրդիու՛նիդի պատեհ

To acquire . դու էքուա՛յր ստանալ, ձեռք բերել

To perceive . դու փիօէրսի՛վ տեսնալ

To deserve . դու տիզօէ՛րվ արժանի ըլլալ

To warm one's self դու ուօ՛րմ ուըն՛ս սէլֆ տաքնալ

To avail one's self դու ավէ՛յլ ուընս սէլֆ օգուտ քաղել

The stove . տհը ստօվ . վառարանը

I rejoice at that man's happiness, because he deserves it. Do you perceive that man, who is warming himself in the sun? I perceive nobody. What is the matter with you? I cannot write; I am very cold. Go and warm yourself at the stove. You deserve to be blamed because you always rise late. I take the liberty of writing you this letter. If you do not avail yourself of this occasion, you will repent. I rejoice with you my dear friend, you deserve to be happy. I should like to go into your room and warm myself at the stove. I am sorry there is no fire in the stove. Then I will go and warm myself in the sun. Do as you like. One should avail one's self of every opportunity to acquire knowledge.

90

Երբ պատուհան էի տեսայ մարդ մը որ տաքցընելու հետ էր ինքզինքը արևուն մէջ։ Ո՞վ էր ինքը։ Չեմ գիտեր։ Ինքը օգուտ քաղեց իմ բարութենէս ու խնդրեց ստակ։ Տուի՞ր իրեն։ Ոչ, վասն զի արժանի չէ ատոր։ Ո՞ւր է Յովհաննէս։ Իմ խուցն է, տաքցընելով ինքզինքը վառարանին քով։ Կը համարձակիմ խնդրելու ձեզմէ շնորհք մը։ Խնդակից եղաւ ինծի ՝ իմ բարեբաղդութեանս համար։ Եթէ կայ կրակ վառարանին մէջ կ'ուզեմ տաքցընել ինքզինքս։ Զղջա՛ ու ես պիտոր սիրեմ զքեզ (I will like)։ *Թէ որ երթաս պատուհանը պիտոր տեսնաս կայսրը։ Կը մսիմ ու փոյթ չունիմ երթալ պատուհանը տեսնալու զկայսրը. չկայ բան մը արժանի տեսնալու յինքն։ Կը համարձակիմ գրելու ձեզի, վասն զի չեմ կրնար այց ելլելու ձեզի անձամբ* (myself)։

Ծ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

Անկանոն բայ կ'ըսուին անոնք որոնց անկատարը և անցեալ գերբայն ed *չվերջանար։ Բայց այս երկու տարբերու-*

թենէս, անկանոն բայերը կանոնաւոր բայերուն պէս կը լծորդին։

Ուսանողը քերականութեանս վերջը նշանակած կը գտնէ անկանոն բայերուն ցուցակը, որոց ամենէն աւելի գործածականները կամաց կամաց հրահանգներով պիտոր նշանակենք։

Կանոնաւոր բայերուն նման՝ ասոնց ալ կատարեալին ամեն դէմքերը մի և նոյն են, բաց 'ի եզակի երկրորդ դէմքէն։

4

I *wrote* . .	. *այ րօդ* .	*գրեցի, կը գրէի*
Thou *wrotest*	– *րօ'դէսդ*	*գրեցիր, կը գրէիր*
He wrote	. *հի րօդ* .	*գրեց, կը գրէր*
We wrote	. *ուի րօդ* .	*գրեցինք, կը գրէինք*
You wrote	. *եու րօդ* .	*գրեցիք, կը գրէիք*
They wrote	. *տհէյ րօդ*	*գրեցին, կը գրէին*

Անկանոն բայերուն ուսումը դիւրացնելու համար հետեւեալ ընդհանուր կանոնները կը նշանակենք։

Այն բայերը որոնց անորոշ դերբայն երկու ee *ունի վերջաւոր* d *տառէն առաջ, կատարեալ ու անցեալ դերբային մէջ մէկը կը կորսնցընեն։*

Անոնք որ eep *կը վերջանան, իրենց այս երկու անկանոն ժամանակներուն մէջ* ept *վերջաւորութիւն կ'առնուն։*

Անոնք որ end *կը վերջանան, կատարեալ և անցեալ դերբային* ent *վերջաւորութիւն կ'առնու։*

Անոնք որ ind *կը վերջանան, անցեալ դերբայնին կ'ըլլայ* ound*:*

Անոնք որ ing *կը վերջանան կը փոխուին* ung*:*

Անոնք որ ear *կը վերջանան անցեալ դերբայնին* orn *կ'ըլլայ։*

Անոնք որ aw, ew *կը վերջանան, անցեալ դերբայնին կ'ըլլայ* awn *կամ* own*, և կատարեալին* ew.

Այս անկանոն բայերուն կատարեալը և անցեալ դեր-բայն գանելու համար ուսանողը քերականութեան վերջը դրուած ցուցակին մէջ նայելու է։

			կատար.	անց. դերբ.
To cost	դու քօսդ	արժել	cost	cost
To burn	դու պօէ'րն	այրել	burnt	burnt
To speak	դու սփիք	խօսել	spoke	spoken
To remind (3 13)	դու րիմա'յնտ	յիշել, յիշեցընել		
To fail . . .	դու ֆէ'յլ	պակսիլ, մոռնալ		
Steel (3) . . .	սդիլ . . .	պողպատ		
Rose (4) . . .	րօզ . . .	վարդ		
Pink . . .	փինք . .	շահոքրամ, մեխակ		
Thorn . . .	թհօրն . .	փուշ		
Nosegay (4 2) . .	նօ'զկէյ . .	փունջ ծաղկանց		
To gather (2 6) .	դու կէ'տհըր	ժողովել		
Bower (1 5 6) . . .	պա'ուըր .	սարփինայ		
It is a pity	իդ իզ է փի'թի	մեղք է, ափսոս է		

How much did your black trowsers cost you? My black trowsers cost me twenty-five francs. I went too near the fire, and I have burnt my trowsers. It is a pity.

I rejoice that you have not burnt your leg. Remind me of my promise. I will not fail. What is the matter with that boy? Why is he crying? He burnt his finger in warming himself at the stove. When you speak to the Emperor, please to remind him of my business. I have already spoken to him, and I did not remind him of it. About what did you speak to him? I spoke about several things, and among others about the promise he had made me. What are you doing under that bower? I am gathering some pinks and roses, to make a nosegay. Take care you do not hurt yourself with the thorns.

91

Ի՞նչ այրեցիր։ Այրեցի կտոր մը թուղթ կրակ ընելու համար վառարանին մէջ։ Զգուշ եղիր չայրես անդրավարտիքին որ արժեց ինծի քսանըհինգ ֆրանք։ Իմինս արժեց ինծի շատ նուազ ու աւելի աղուոր է քան զքուկդ։ Թոյլ տուր ինծի ժողովելու քանի մը վարդ այն սարփինային տակէն։ Ի՞նչ կ՚ուզես ընել այն վարդերով։ Կ՚ուզեմ ընել մէկ փունջ մը իմ մօրս համար, որ կը սիրէ վարդերը խիստ շատ։ Լաւագոյն կ՚ընէիր ժողովել մեխակ. վարդերը ունին փուշ, և կրնաս վնասել քեզի։ Մի՛ մոռնար (do not fail) յիշեցընել քեզի քու խոստմունքդ։ Թէ որ երթաս շատ մօտ կրակին՝ պիտոր այրես ինքզինքդ։ Ի՞նչ ունի (what is the matter with) աղջիկդ որ այսպէս տխուր է։ Այրեց իր նոր գլխարկը որ արժեց իրեն տասնըութ ֆրանք։ Մեղք է յիրաւի։ Ի՞նչ բանի վրայ (about what) կը խօսէիր վարժապետին հետ, երբ ես տեսայ զքեզ պատուհանէն։ Կը խօսէի (I was speaking) այլևայլ (several) բաներու վրայ։ Խօսեցա՞ր նաև տղուս վրայ։ Այո, ու ինքը գովեց զան խիստ շատ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

A WOMAN'S PROMISE

Henry Carey, cousin to Queen Elizabeth, after having enjoyed her Majesty's favour for several years, lost it in the following manner. As he was one day walking pensively in the garden of the palace, under the Queen's window, she perceived him, and asked him in a jocular manner: « Of what does a man think when he is thinking of nothing? » — « Of a woman's promise, » replied Carey. Some time after, he solicited the honour of a peerage, and reminded the Queen that she had promised it to him. « True, » said she, « but that was a woman's promise. »

Բառական թարգմանութիւն ։

Henry Carey,	Հէնրիկոս Գարէ
cousin to Queen Elizabeth,	ազգական Թագուհւոյն Եղիսաբեթի,
after having enjoyed	յետ ունելով վայելեալ
her Majesty's favour	նորա վեհափառութեան շնորհքը
for several years,	վասն բազում ամաց,
lost it in the following manner.	կորոյս զայն հետևեալ կերպիւ ։
As he was one day	Ինչպէս ինքն էր մէկ օր
walking pensively	քալելով մտախոհ
in the garden of the palace,	'ի պարտէզն պալատին,
under the Queen's window,	ընդ Թագուհւոյն պատուհանաւ,
she perceived him, and asked him	Նա տեսաւ զինքը և հարցուց իրեն
in a jocular manner:	մէկ կատակի եղանակաւ.
« Of what does a man think	« Ի՞նչ բանի վրայ կ'ընէ մէկ մարդ մտածել
when he is thinking of nothing? » —	երբ ինքը է մտածելով ոչինչ.
« Of a woman's promise, »	— Մէկ կնկան մը խոստման վրայ, » —
replied Carey.	պատասխանեց Գարէ ։
Some time after, he solicited	Քիչ մը ժամանակ ետքը ինքը խնդրեց
the honour of a peerage,	զպատիւն մէկ փառի աւագութեան,
and reminded the Queen	և յիշեցուց Թագուհւոյն
that she had promised it to him.	Թէ ինքը ունէր խոստացած զայն իրեն ։
« True, » said she,	« Ճշմարիտ », ըսաւ ինքը,
« but that was a woman's promise. »	« բայց այն էր մէկ կնկան խոստմունք ։ »

Հայերէն թարգմանութիւն։

Հենրիկոս Գարէ, ազգական Եղիսաբեթ Թագուհւոյն, յետ շատ մը տարի անոր շնորհքը վայելելէն, հետեւեալ կերպով կորսնցուց զայն։ Մէկ օր մը պալատին պարտէզը և Թագուհւոյն պատուհանին տակը մտախոհ պտըտելու ատեն, Թագուհին տեսաւ զինքը ու հարցուց իրեն կատակի եղանակաւ. «Ի՞նչ բանի վրայ կը մտածէ մարդ մը երբ մտածածը ոչինչ է։ — Կնկան մը խոստմանը վրայ» պատասխանեց Գարէ։ Քիչ մը ատեն ետքը խնդրեց ֆաւաւագութեան պատիւը, ու յիշեցուց Թագուհւոյն որ ինքը խոստացեր էր զայն իրեն։ «Այո, ըսաւ Թագուհին, բայց այն կնկան մը խոստմունք էր»։

Խօսակցութիւն։

What had Henry Carey enjoyed? — How long had he enjoyed her Majesty's favour? — Where was he walking one day? — How was he walking? — What did the Queen ask him? — What did Carey reply? — What did he solicit some time after. — And what did he remind the Queen of? — What did the Queen then say?

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ։	IN THE GARDEN.
Առանց տարակուսի շատ գեղեցիկ պարտէզ մը ունիք։	You have certainly a very fine garden.
Շքեղ սարփինայ մը կայ. մարդ կրնայ անոր տակը արեւէն պատսպարուիլ։	There is a magnificent bower; one may shelter one's self there from the sun.
Ինչպէս կը տեսնէք, ամէն տեսակ ծաղիկ ունինք։	We have, as you see, all sorts of flowers.
Այո, յիրաւի, ահաւասիկ շատ գեղեցիկ մեխակներ։	Yes, indeed, here are some very fine pinks.

Շատ կը զուարճանամ ես ինքս անոնք մշակելով։	I take a delight in cultivating them myself.
Ըսիք որ կը փափաքէիք քանի մը ծաղիկ ժողվել՝ փունջ մը շինելու համար։	You said you wished to gather some flowers to make a nosegay.
Ձեր թոյլտուութեան օգուտը չեմ ուզեր կորսնցնել։	I will avail myself of the permission you give me.
Մի՛ վախնաք թէ զեղծանիք։	Do not fear to abuse it.
Շատ շնորհակալ եմ ձեզի։	I am much obliged to you.
Շնորհք ըրէք · ընդունեցէք ասիկայ ձեր քրոջը համար։	Do me the favour to accept this for your sister.
Անոյշ բոյր մը ունի։	It has a sweet smell.
Զանց պիտոր չընեմ իրեն տալու։	I will not fail to give it to her.

ԴԱՍ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՉՈՐՐՈՐԴ.

LESSON THE TWENTY-FOURTH

ՃԱ.

2
I am glad of it. . . . Գոհ եմ ատոր վրայ: Ուրախ եմ ատոր համար:
What do you think of him? . . . . . . Ի՞նչպէս կ'երեւնայ քեզի ինքը:
I am satisfied with her. Իրմէն գոհ եմ:
I go to your house and he comes from there. Ես տունդ կ'երթամ ու ինքը անկէց կու գայ:

To go in . . դոշ կօ իճ . ներս մտնալ

To lend .. դոշ չէճմ . փոխ տալ. lent, lent

13
Dying . . . տա'յիճկ . . մեռնելով

13
To die . . . դոշ տայ . մեռնիլ

5 6
Reason . . րի'զն . . . խրատունք

3
To have need of . . . . . . պէտք ունենալ

America . . . Ամէ'րիքա Ամերիկայ

Is the teacher satisfied with your son? He is satisfied with him; he is the best of his pupils. I am very glad of it. Why have you not taken him with you? I

will tell you the reason. Are you satisfied with your new house? I am not satisfied with it; it is too small; have you seen it? I have just come from there; but there was nobody at home, and I could not go in. Have you spoken of it to the landlord? I have. Have you any money about you? I have some; do you want any? Yes, lend me twenty-five francs, if you please. I have already lent you fifty francs. You ought to call on your cousin; he is very ill, and he may have need of you. I called on him this morning; I was coming from there when I met you. How is he to-day? He is dying, the poor fellow. I am very sorry for it; it is a great pity, indeed.

92

Գո՞հ ես ինծմէն։ Գոհ չեմ քեզմէ, վասն զի շատ ծոյլ ես։ Հանդիպեցայ քու աներձագիդ այս առաւօտը. ըսաւ ինծի թէ իր հայրը դարձեր է Ամերիկայէն ուր շատ հարըստութիւն ժողվեր է (has made a great fortune). բայց ես չեմ հաւատար ատոր։ Իրաւ է։ Գնաց (went) հոն քսան ֆրանքով ու դարձաւ հարիւր հազարով։ Իսկ հայրս որ գնաց (went) հոն տասը հազար ֆրանքով՝ դարձաւ առանց ստըկի։ Կը ցաւիմ։ Ես ալ շատ կը ցաւիմ այդ դժբաղդութեանս համար, վասն զի չեմ կրնար գիրք գնել (any books)։ Պէտք ունի՞ս գրքի։ Ունիմ. վասն զի երբ չունիմ աղէկ գրքեր, չեմ գիտեր ինչպէս անցընել ժամանակը։ Կ'ուզեմ փոխ տալ քեզի քանի մը։ Շնորհակալ եմ. շատ բարի ես։

ՃԲ

13

I know his kindness. Կը ճանչնամ իր բարութիւնը

2 13 3 5

I admire its beauty. Կը զմայլիմ և կը զարմանամ անոր աղուորութեանը վրայ։

To try (13)	դու դրայ	փորձել, ջանալ		
Internal (6)	ինդօէ'րնէլ	ներքին		
Cleanliness (3)	քլի'նլինէս	մաքրութիւն		
To shut (6)	դու շըա'դ	գոցել	shut,	shut
To keep (5)	դու քիփ	պահել	kept,	kept
To show (4)	դու շօ	ցուցնել,	showed (4),	shown (4)
To translate	դու դրանզլէ'յդ	թարգմանել		
Picture (6)	փի'քչըր	նկար, պատկեր		
Birthday (6)	պօէ'րթհտէյ	ծննդեան օր		
Violet (13)	վա'յօլէդ	մանուշակ		
The translation (2 2)	տհը դրէանզլէ'շըն	թարգմանութիւնը		
Portrait (2)	փօ'րդրէյդ	կենդանագիր		
The bride (13)	տհը պրայտ	հարսը		
Wind (53)	ուի'նտ	հով		
Once more (56)	ուըն'ս մօր	ուրիշ անգամ մըն ալ. մէյմըն ալ		

Will you give me some flowers? What will you do with them? I shall make a nosegay. I will give you some. Do you like those pinks and violets? Yes, very much; give me some; my bride will admire their beauty. Would you like to live with us? Very willingly; I have seen your house, and remarked its internal cleanliness. You are a happy father; you have a very good and pretty daughter; every body admires her kindness and beauty. Have you given her any present for her birthday? I have given her one. Keep your word. I always keep it. Shut the door, if you please. I have already shut it, but the wind has opened it. Shut it once more. Has the painter shown you any pictures? He showed me some portraits, and I admired their beauty; he showed me also some very fine flowers, such as pinks, violets... Have you translated your exercise? No, this translation is too difficult. Try to translate it now, and ask me what you do not know. I will try, as you wish it.

93

Որ՞ այցելութիւն ըրիր կիրակի առաւօտ։ Քու բարի հօրեղբօրդ․ ինքը ազնուութիւն ըրաւ ցուցընելու ինծի բոլոր տունը, ու ես զարմացայ անոր ներքին մաքրութեանը։ Շատ բարի մարդ մըն է․ ամեն մարդ կը գովէ զինքը իր բարութեանը ու գիտութեանը համար։ Ցըցո՞ւց քեզի իր որդւոյն մէկ քանի պատկերքը։ Ցըցուց ինծի մէկ քանի, ու ես զմայլեցայ անոնց գեղեցկութեանը։ Ցըցո՞ւց քեզ իր պարտէզն ալ։ Ցըցուց զայն ինծի։ Տուա՞ւ քեզի մէկ քանի ծաղիկ։ Տուաւ ինծի մէկ քանի։ Ի՞նչ ըրիր անոնցմով։ Ըրի փունջ մը զոր հետս առի։ Ցըցուր ինծի թարգմանութիւնդ։ Կը ցաւիմ, բայց չեմ կրնար ցուցընել քեզի բան մը, վասն զի թարգմանեցի և ոչինչ։ Փորձեցի՞ր թարգմանելու հրահանգդ։ Փորձեցի, բայց գտայ զայն շատ դժուար։ Փորձելու ես մէյ մըն ալ․ հարցուր եղբօրդ բառերն որ չես գիտեր։ Պիտոր փորձեմ ընելու սատ։ Ինչո՞ւ չգոցեցիր

դուռը։ Վասն զի շատ տաք է։ Եղբայրդ խոստացաւ այց ելնելու ինծի, բայց չպահեց իր խօսքը։

ԾԳ

To hear դու հիէր լսել· . . heard, heard, հօէրտ

To hold – հօլտ բռնել, պահել· held, held, հէլտ

To lay – լէյ հանգչեցնել· laid, laid, լէտ

To put – փուդ դնել· . . put, put, փուդ

To fall – ֆօլ իյնալ· . . fell, fallen, ֆէլ, ֆօլըն

Grammar . . կրէմ'մէր քերականութիւն

Nightingale . նա'յդինկէլ սոխակ

Bird . . . պօէ'րտ . . թռչուն

To spoil . . դու սփօյլ աւրել, փճացընել

To become . դու պիքըմ'մ ըլլալ

Fast . . . ֆէսդ . . անշարժ, շուտ

The wood . տհը ուու'տ անտառը, փայտը

The cage . . տհը քէյճ . վանդակը

The tongue . տհը դօէ'նկ լեզուն

A friend of mine. . . . Բարեկամներէս մէկը։

A friend of yours. . . Բարեկամներէդ մէկը։

Hold your tongue. I held her by the hand, because she was afraid of falling. Hold him fast, otherwise he will fall. He has already fallen. That poor lady fell down; I hear she has broken her leg. I have heard nothing of it. Where am I to lay my books? I think you should lay them on that table. No, because my brother might take them and spoil them. Are you fond of birds? Yes, very; but when they are in the woods, not in a cage. You are right, they never sing so well in a cage as in the woods. What are you looking for? I am looking for my gloves, which I laid on that chair. I put them in my room this morning.

94

Լսեցի՞ր թռչնոց (did you hear the birds) երգերը։ Այս առաւօտ լսեցի երկու սոխակ կ'երգէին (singing) անտառին մէջ։ Լսեցի՞ր բան մը Պարոն Լէյմին վրայ։ Լսեցի թէ Վեննա է, և թէ շատ աղէկ է։ Որմէ՞ն լսեցիր։ Իմ բարեկամներէս մէկէ մը որ հասաւ անցեալ շաբաթ։ Ո՞ւր դրեր ես (laid) անդրավարտիքն ու զգեստն որ դերձակը ղրկեց երէկ առաւօտ։ Դրի զանոնք աթոռի մը վրայ եղբօրդ սենեկին մէջ։ Որո՞ւ քերականութիւնն է այս։ Ձեմ գիտեր։ Կեցա՞ր երկայն ատեն գեղը այս տարի։ Կեցայ հոն միայն մէկ ամիս, վասն զի օդը գէշ էր. շատ ցուրտ էր, և կ'անձրևէր գրեթէ ամեն օր։ Գրքերդ փճացեր են, վասն զի կը դնես միշտ ջրին մէջ։ Ո՞վ ըսաւ քեզի թէ ես հիւանդ էի։ Բարեկամներէդ մէկը ըսաւ ինծի։

ՃԴ

To begin ղու պիկին սկսիլ. began, begun. պիկէն, պիկըն

To spend – սփէնտ ծախք ընել, անցընել (ժամանակ). spent, spent

To meet դու միդ հանդիպիլ . . . met, met

To read – րիտ կարդալ . . . . read, read

To understand – ընտըրսդէնտ հասկնալ. understood, understood

Perfectly . . փըէ՛րֆէքդլի կատարելապէս, բոլորովին

Slowly . . սլօ՛լի . . կամաց

Where did you spend the evening yesterday? We spent it at our teacher's, where we amused ourselves very much; we often spend an evening there, because we always meet with good company. Have you ever met my nephew there? Yes, once; it was last Sunday. Why did you come so soon from the theatre? Because I met no friends, and I did not amuse myself. How do you spend your time when you have nothing to do? I spend it in good company, or in reading some useful books. What are you reading now? Byron's works. I read them last year. Did you understand them well? I understood them perfectly well. I had begun to read Shakspeare's works, but I was not able to understand them; they are very difficult. When did you begin to study the English language? I began it in the year eighteen hundred and eighty-one. Did you understand the Englishman who spoke with me this morning? Not perfectly well. Speak more slowly, Mr. Pinkerton; I cannot understand you; you speak too fast.

95

Սկսա՞ր սորվիլ Գաղղիերէն լեզուն։ Դեռ ոչ, վասն զի չունիմ շատ ժամանակ ծախսելու յուսումն լեզուաց։ Շատ ստակ ծախսեցի՞ր երբ էիր Բարիզ։ Ծախսեցի աւելի քան

գերկու հազար ֆրանք։ Կը հասկընայիր Անգղիարէն յառաջ քան գերթդ յԱնգղիա։ Կը հասկընայի զայն յառաջ, բայց հիմա կը հասկընամ զայն լաւ ևս։ Հասկըցա՞ր այն Անգղիացի պարոնը։ Չկրցայ հասկընալ զինքը, վասն զի կը խօսէր շատ շուտ։ Ոչ ոք հասկընայ պէտք զքեզ եթէ չխօսիս աւելի կամաց։ Հանդիպեցայ վարժապետիդ այս առաւօտ. ըսաւ ինծի թէ սկսար զուսումն Անգղիարէն լեզուի երկու ամիս յառաջ (քան) զիս։ Ո՞ւր հանդիպեցար իրեն։ Թագաւորէն երէկոյը։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

A PLACE

A gentleman who possessed a small estate in Gloucestershire, was allured to town by the promises of the Duke of Newcastle, who for many months kept him in constant attendance; until the poor man's patience being quite exhausted, he one morning called upon his patron, and told him, that he had at length got a place. The Duke very cordially shook him by the hand, and congratulated him on his good fortune; telling him, that in a few days he would

2

have a good place. « But pray, Sir, » added he,

« where is your place? » « In the Gloucester

4 8. 5 55 13

coach » replied he, « I secured it last ni*gh*t. »

Բառական թարգմանութիւն ։

A gentleman	Մէկ ազնուական մարդ
who possessed a small estate	որ ունէր յատուկ մէկ պզտի կալուած
in Gloucestershire,	'ի Կլօսդըրշայր
was allured to town	եղաւ որսացուած 'ի քաղաքն
by the promises of the Duke of Newcastle,	'ի խոստմանց դքսին Նիւքասլի,
who for many months kept him	որ ընդ բազում ամիս բըռնեց զինքը
in constant attendance;	'ի յարատև ակնկալութիւն.
until the poor man's patience	մինչև խեղճ մարդուն համբերութիւնը
being quite exhausted,	ըլլալով բոլորովին սպառած,
he one morning called upon his patron,	ինքը մէկ առաւօտ այց ելաւ իր պաշտպանին,
and told him, that he had	և ըսաւ իրեն, թէ ինքը ունէր
at length got a place.	վերջապէս գտած մէկ տեղ ։
The Duke very cordially	Դուքսը շատ սրտանց
shook him by the hand,	ցնցեց զինքը՝ ձեռքէն,
and congratulated him	և խնդակից եղաւ իրեն
on his good fortune;	'ի վերայ իւր բարի բաղդին.
telling him, that	ըսելով իրեն, թէ
in a few days	'ի մէջ մէկ քանի օրերու
he would have	ինքը ունենալու էր
a good place.	մէկ աղէկ տեղ ։
« But pray, Sir, » added he,	« Բայց աղաչեմ, պարոն, » յաւելցուց ինքը,
« where is your place? »	« ո՞ւր է քու տեղդ ։ »

« In the Gloucester coach » replied he: . . . .
« I secured it last night. »

« Ի Կլօսդըրը կառուն, » պատասխանեց ինքը․
« Ես ապահովցուցի զայն վերջին գիշեր ։ »

Հայերէն թարգմանութիւն ։

Ազնուական մարդուն մէկը, որ 'ի Կլօսդըրշայր պզտի կալուած մը ունէր, Նիւքասըլի դքսին խոստմունքներովը որսացուեցաւ քաղաքը երթալու, որ քանի մը ամիս զինքը յարատև ակնկալութեան մէջ բռնեց ։ Մինչև վերջապէս խեղճ մարդուն համբերութիւնը բոլորովին հատնելով, առաւօտ մը գնաց այցելութեան իր պաշտպանին, և ըսաւ իրեն որ վերջապէս տեղ մը գտեր էր ։ Դուքսը սրտանց ձեռքը թօթուեց և խնդակից եղաւ իրեն այս բարեբաղդութեանը համար, ըսելով միանգամայն իրեն որ մէկ քանի օրէ աղէկ տեղ մը ունենալու էր ։ — Բայց, ըսաւ իրեն, ո՞ւր է քու գտած տեղդ ։ — Կլօսդըրը կառքին մէջ, պատասխանեց մարդը․ երէկ իրիկուն ապահովցուցի զայն ։

Խօսակցութիւն ։

Who possessed a small estate? — By what was he allured to town? — How long did he keep him in constant attendance? — What was quite exhausted? — Upon whom did he call one morning? — And what did he tell him? — What did the Duke do? — On what did he congratulate him? — What did the Duke say? — What did he add? — What did the gentleman reply?

Ընտանեկան խօսակցութիւն ։

Ի ՄԷՋ ՏԻՐՈՋ ԵՒ ԾԱՌԱՅԻ

Պարոն, ինծի ապսպրեցիք որ ձեզ ժամը տասնին արթընցընեմ ։

BETWEEN A GENTLEMAN AND HIS SERVANT.

Sir, you ordered me to wake you at ten o'clock.

Ի՞նչ. ժամը տասն է. աղէկ, հիմա կ'ելլեմ։	What! is it already ten o'clock? Well, I am going to get up.
Կ'ուզէ՞ք ձեր սենեկի զգեստը վրանիդ առնուլ։	Will you put on your dressing-gown?
Ոչ, տուր գուլպաներս, շապկընկերս ու անդրավարտիքս։	No, give me my stockings, drawers, and trowsers.
Ահաւասիկ։	Here they are.
Հողաթափներս չեմ գտնար։	I cannot find my slippers.
Փորչակալին քովն են։	They are close to the night table.
Մաքուր շապիկ մը տուր։	Give me a clean shirt.
Ի՞նչ փողպատ պիտի դնէք։	What cravat will you wear?
Իմ սեւ մետաքսէ փողպատս։	My black silk cravat.
Տուր ժամացոյցս, քթախոտի տուփս, ճերմակ թաշկինակ մը ու գաւազանս։	Give me my watch, my snuff-box, a white handkerchief, and my cane.
Խոհեմ բան չէ՞ հովանոց մըն ալ առնել։	Would it not be advisable to take an umbrella?
Կառք մը պիտի բռնեմ։ Եթէ մէկը զիս հարցընէ, կ'ըսես որ շատ չուշանամ պիտի տուն դառնալու։	I shall take a coach. If any body asks for me, you will say that I shall soon be back.

ԴԱՍ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

LESSON THE TWENTY-FIFTH

ՃԵ

My brother and sister's house. *Եղբօրս ու քրոջս տունը։*

Երբ երկու կամ աւելի անձինք and *շաղկապով միացեալ են և ստացող կը համարին մի և նոյն առարկային, սեռականին նշանը կը դրուի վերջին ստացողէն ետքը։*

The ladies' pride *տհը լէտիս փրայտ տիկնայց հպարտութիւնը։*

Երբ ստացողին անունը կանոնաւոր յոգնակի ձեւով է, այսինքն s *ով կը վերջանայ, այն ատեն ստացական սեռականը պարզ ապաթարցով կը նշանակուի։*

Երբ ստացողին անունը սուր ձայն ունեցող տառու մը կը վերջանայ, s *տառին տեղ պարզ ապաթարց մը կը գործածուի. բաւական է որ ստացողին անունը յատուկ անուն մը չըլլայ, ինչպէս* Felix's friends, *որ վերջաւոր* s *տառը կ'արտաբերուի* es*։*

2
The death . *տհը տէթհ* . *մահը*

43
The joy . . *տհը ձօյ* . . *ուրախութիւնը*

2 36
The behaviour *տհը պիհէ'վիըր* *կենցաղավարութիւնը, վարմունքը*

2
The shame . *տհը շէյմ* . *ամօթը*

Punishment[6] .	փընա'նիշմէնդ	պատուհաս
Severe[3 3] . . .	սիվի'ր . .	խիստ
Conscience[7 2] .	քօ'նշէնս .	խիղճ
Carriage . .	քէ'րիճ . .	կառք
Felix . . .	ֆէլի'քս . .	Փելիքս

The father and mother's hopes were lost on the death of their only son. William and John's friend is a very good boy; he is his parents' joy and hope. The girl's bad behaviour was the shame of her parents. Your children deserve the severest punishment for their bad behaviour, because they are the shame of your family. Will you punish them? For conscience[1] sake I will. The ladies[2] pride was punished. The king and queen's carriages are the finest I ever saw. Have you found your book? I have found it in Felix's room.

96

Քու գէշ վարմամբդ դու կ'ըլլես (are) ծնողացդ ու բարեկամացդ ամօթ։ Ինչո՞ւ չես կրնար հետևիլ Փելիքսին օրինակին, որ է իւր հօրն ու հօրեղբօրը ուրախութիւնն ու պատիւը։ Չեմ կրնար հասկնալ ինչու Աւգոստոսի հրահանգներուն մէջ կան այնչափ սխալներ, ու Փելիքսիններուն մէջ կայ և ոչ մէկ մը։ Չեմ կրնար տանիլ այն տիկնայց հպար-

1 Երբեմն անձին վերաբերեալ ստացական նշանակը 'ի կեր կ'առնուի նաև երբ իրը զանձ մը չակնարկեր։

2 Այն անուններն որոնց նշանակաճը կը վերջանայ y ով՝ նախադաս ունենալով բաղաձայն մը, յոգնակիին կ'ըլլայ ies: lady, ladies, study, studies.

ածութեան։ Գուլիէլմոսի և Յոհաննէսի բարեկամները են դէշ աղայք. երբեք երթալու չես (you should never) հետերնին։

ԾԶ

9 13
To get tired . թու կէթ թա'յըրտ յոգնիլ, ձանձրանալ

56
At once . . էթ ուա'նս . մէկէն

3 32
To request . թու րիքուէ'սթ խնդրել, հայցել

3
Proceeding . փրօսի'տինկ . ընթանալով, յառաջադիմելով.

Request * . րի'քուէսթ . խնդիր, հայցուած

13
To comply with a request թու քօմփլա'յ — հաւանիլ խնդիրքի մը

2 32
Agreeably to your request էկրի'էպլի — ըստ ձեր խնդրանքին

Gradually . կրէ'տիուէլի աստիճանաբար, ոտն առ ոտն

I do not like this proceeding, it is too slow. My dear, by proceeding gradually it is possible to acquire much knowledge; but if you have no patience, and wish to learn all at once, you will never learn anything. You must go slowly if you wish to go far; by running you get tired soon. I get tired if I study more than three

* Շատ բառեր կան որ մի և նոյն ատեն թէ գոյական են և թէ բայ. արտաբերութեամբ տարբեր կը ճանչցուին՝ գոյականներուն համար շեշտը առաջին վանկին վրայ դրուելով, իսկ բայերուն համար՝ երկրորդ վանկին վրայ։

hours a day. You get tired because you are an idle fellow. Dear Sir, agreeably to your request I send you the bill. I am sorry, I cannot comply with your request. By your knowledge you may gain much money. Why did he not comply with my request? Because he was not satisfied with your behaviour.

ԾԷ

Կան շատ մը գոյական անուններ որոնց արական և իգական սեռը այլապէս կը տարորոշի․ երբ խօսակցութեննէն սեռը չհասկըցուիր ու հարկ է նոյնը նշանանակել, այն ատեն այս անուններուն վրայ վերադիր անուններ կը դրուին որ սեռը կ՚որոշեն, ինչպէս man, woman կամ maid, և այլն․ օրինակի աղագաւ։

Man-servant. Ծառայ։ Maid-servant. Աղախին։

Ուրիշ անուններու նկատմամբ, ինչպէս cousin, հօրեղբօրորդի, friend, բարեկամ, սեռը կ՚որոշուի էական կամ ստացական դերանունով, և կամ անձին անունով։

Կան դարձեալ ուրիշ խել մը գոյականներ որոց սեռը վերջաւորութեննէն կը զանազանի, ինչպէս․

Duke . . . տիուք դուքս	Duchess . տօչըս դքսուհի
Emperor . էմփըրըր կայսըր	Empress . էմփրէս կայսրուհի
Marquis . մարքուիս մարքէզ	Marchioness մարշընէս մարքիզուհի
Ambassador էմպէսէտըր դեսպան	Ambassadress էմպէսէտրէս դեսպանուհի
[2] Heir . . . էյր ժառանգ	Heiress . . էյրէս կին ժառանգ
[13] [8] Bridegroom պրայտկրում փեսայ	[13] Bride . . . պրայտ հարսն
[46] Widower . ուիտօըր այրի մարդ	Widow . . ուիտօ կին այրի

Կան այլք գործեալ որ սեռը որոշելու համար գոյականը բոլորովին կը փոխեն. ինչպէս father, mother, husband, wife, և այլն. միւս գլխաւորները հետևեալներն են։

Bachelor[3 6]	պաչիլըր	երիտասարդ	Maid	մէյտ	օրիորդ, կոյս
Earl	օէրլ	կոմս	Countess[18]	քաունթէս	կոմսուհի
Lord	լօրտ	տէր	Lady	լէ'տի	տիկին
Friar[36]	ֆրայըր	կրօնաւոր	Nun[6]	նըան	կուսան, միանձնուհի
Dog	տօկ	շուն	Bitch [1]	պիչ	քած
Cock	քօք	աքաղաղ	Hen[2]	հէն	մարի, հաւ
Bull[8]	պուլ	ցուլ	Cow[18]	քաու	կով
Horse	հօրս	ձի	Mare[2]	մէյր	մատակ ձի
Ram	րամ	խոյ	Sheep[3]	շիփ	ոչխար

Unmarried . օնմէ'րիտ . չկարգուած

Do you know the Earl of Shrewsbury? Yes, he is English Ambassador in Munich. Do you also know his lady the Countess? No, I thought he was a bachelor. He lived as a bachelor till he was fifty years old, and then he married a very good girl. Do you see that girl? Yes, I see her; she was married the other day. Poor girl, it would have been better for her never to have married. The church was full of friars and nuns. What has the maid-servant bought at market? She has bought a cock and a hen. How much have you given for that fine dog? It is a bitch.

1 Bitch բառ ընկերութեան մէջ չգործածուիր։

97

Մարքիզն և մարքիզուհին հասան ընկերութեամբ կոմսին և կոմսուհւոյն: Կրօնաւոր մը և կուսան մը ճանապարհորդներ են հետերնին: Ո՞րչափ ծառայ ունի կոմսը: Երկու ծառայ ու մէկ աղախին: Ցաւսիկս, կ'ըսեն, չկան ոչ կրօնաւորք և ոչ կուսանք: Կոմսուհին ընդունած է իր բարեկամ մարքիզուհիէն աղուոր մատանի մը, ինչպէս Նոր Տարւոյն ընծայ: Աքաղաղն ու հաւը որ մեր աղախինը գներ է, պիտի զենուին. տիկնոջն որ պարգևեր է քած մը մեր աղջըկան: Ինչո՞ւ համար այն տիկինը մնացեր է չկարգուած: Վասն զի այն զոր ինքը կը սիրէր լաւագոյն ընտրեց մնալ ամուրի: Սակայն ինքն էր ժառանգ մեծ ստացուածոց (of a large fortune), ու պիտի ընէր (should have made) իր ժառանգները երջանիկ:

ԾԸ

Break[2] . . . պրէյք կոտրել. broke, broken

To know[4] – նօ' գիտնալ, ճանչնալ. knew[35], known

Left . . . լէֆդ . . . ձախ

Leg . . . լէկ . . . սրունք

Back . . . պէաք . . . կռնակ

To fall from horse-back. Ձիէն վար իյնալ

What has happened to your friend, that he did not come to school? The poor fellow has broken his leg, by falling on the ice. If you do not take care, you will break the cup. It is already broken. Who has broken

the two bottles? I don't know, but I think it was your child; I broke the glass, and was obliged to pay fifteen francs for it. The poor man fell and broke his left arm. Where did he fall? In our physician's garden, while he was gathering some flowers. Did you know the gentleman who fell from his horse, and broke his leg? I did not know him.; but I knew his wife, who was a friend of mine. Dear P. J. you are a charming creature.

98

Ո՞վ կոտրեր է շիշերն որ էին ստոլին վրայ։ Ես կոտրեցի զանոնք, բայց մի՛ վախնար, ես պիտի վճարեմ անոնց համար։ Մի վազեր այնչափ, ապա թէ ոչ պիտի կոտրես գաւաթներն որ՝ կը կրես։ Ինչո՞ւ չեկար աւելի շուտ։ Վասն զի հայրս ինկաւ ու կոտրեց իր ոտունքը, և ես հարկ եղաւ երթամ բժիշկը կանչեմ (to go for)։ Ո՞ւր երթալու հետ էր երբ ինկաւ ու կոտրեց իր ոտունքը։ Կ'երթար այցելութիւն ընելու բարեկամի մը զոր ինքը կը ճանչնար շատոնց յառաջ (long before)։ Ինչո՞ւ կու լաս, սիրելի տղաս։ Ինկայ ու կոտրեցի ժամացոյցը։ Կը ցաւիմ ատոր համար։ Ըլթէ ճանչնայի զինքը, կը խօսէի իրեն։ Ինքը չճանչցաւ զիս, թէպէտ և խօսած էր (he spoke to me) ինծի շատ անգամ։

ՃԹ

Whoever . .	հուէ՛վըր .	ով որ
Whosoever .	հու՛սօէ՛վըր .	»
Whomsoever	հում՛սօէ՛վըր	որուն, զոր և
Whatever .	հուօ՛դէվըր .	ինչ, ինչ ալ
The owner .	դհի օ՛նըր .	տէրը

To lie . . . դուշ լալ . . սուտել

To swear դուշ ուշէ'ր երդնուլ. swore, sworn

To steal . – սղիղ . գողնալ. stole, stolen

To wear * – ուշէ'ր կրել. wore, worn

He swore that whoever should find the purse he had lost, would receive twenty-five francs. Whatever you may say, I don't believe you. By whomsoever he may be sent, I will not receive him, and I will not listen to him; because whatever he may say, I am sure it is not true, though he may swear he is telling the truth. Do you know the owner of the purse you have found? If I knew him, I would give him his money. The owner of these horses must be very rich. He was very rich, but now he is poor, because they have stolen a hundred thousand francs from him. Who stole them? He swore that it was his servant. Why do you wear spectacles? Because I am shortsighted. My brother wore them a year ago, but now he does not wear any.

99

Ինչո՞ւ կ'երդնուս այնպէս սուտ։ Անգամ մը (once) ըսի սուտ մը, և անոր համար չեն ուզեր հաւատալ ինծի։ Ով որ ըլլաս, և ինչ ալ ըսես (whatever you may say) չեմ կրնար հաւատալ քեզի։ Այս ձիուն տէրը երդուընցաւ որ ատիկայ կ'արժէ իրեն երկու հարիւր ֆրանք։ Կ'երդնում որ ինքը չէ տէրը․ ինքը գողցեր է զայն պարոնէ մը զոր ես կը ճանչնամ։ Ուրեմն ինքը գո՛ղ մըն է։ Կրնայի երդնուլ (I could swear) որ

* Կը գործածուի նշանակելու այն առարկաներն որ մարդ իր վրայ կը կրէ, ինչպէս գդակ, զարդարանք, և այլն։

դու կը ստես։ Չեմ ստեր․ կ'երդնում քեզի։ Ո՞ւր դրեր ես գիրքին որ փոխ տուեցայ քեզի։ Գողցուեցաւ ինծմէ։ Ո՞վ գողցեր է զայն քեզմէ։ Եթէ գիտնայի զայն կ'ըլլայի շատ գոհ (happy)։ Ինչո՞ւ համար միշտ կը կրես սև զգեստներ։ Վասն զի կը սիրեմ այս գոյնը լաւ ևս։ Երբեմն կը կրէի ակնոց վասն զի կարճատես էի․ բայց հիմա կը տեսնամ շատ աղէկ ու չեմ կրեր անոնք այլ ևս։

ԾԺ

54
To be in want of money. Ստըկի պէտք ունենալ

2
To settle a bill. . Հաշիւ մը գոցել, վճարել

13 — 15
To bind. Կապել, կազմել. bound, bound

513 — 515
To wind ուա'յնտ ոլորել, լարել. wound, wound

513
To wind up. . . . . Ժամացոյց մը լարել.

13
To find. . . Գտնալ. . . found, found

6 3
The attorney տհը աթօէ'րնի գործակալ, փաստաբան

15 6
The counsellor — քա'ունսէլըր խորհրդականը, փաստաբանը

3
Exceedingly . էքսի'տինկլի մեծապէս, վերջի աստիճանի

Unexpected . օէնսփէ'քդէտ անակնկալ, յանկարծակի

Have you bound the books which I sent you on Thursday morning? Have you wound up your watch?

I do not wind it up, because it does not go right. Sometimes I forget to wind up my watch, and then I am at a loss to know the time. The robbers bound him hand and foot, and were going to kill him, when the soldiers came and saved him. What is the man that I have found in your room? He is an attorney. Have you spoken with your counsellor? Not yet. Have you settled the watchmaker's bill? Not yet. When will you settle it? As soon as possible; now I am in want of money, and can settle no bills.

100

Խնդրեմ, ըսէ ինծի ժամը քանի է։ Չեմ կրնար ըսել քեզի, վասն զի մոռցայ լարելու ժամացոյցս։ Հայրս լարեր է իւրը, բայց չէրթար աղէկ։ Ո՞վ կազմեր է այս գրքերը։ Գրավաճառն որ կը բնակի 'ի Babylon *փողոցը Թիւ* 62։ *Ինքը կը կազմէ գրքերը շատ աղէկ։ Ինքը կը կազմէ զանոնք աղէկ, բայց ոչ այնպէս աղէկ ինչպէս ան որ կազմեր է անգղիարէն քերականութիւնս։ Գնացի՞ր* (have you been) *փաստաբանին քովը, և խօսեցա՞ր անոր մեր գործին վրայ։ Գնացի բայց չգտայ զինքը տունը։ Պէտք ունիմ խօսելու փաստաբանիս, վասն զի չեմ գիտեր* (I am at a loss) *ինչպէս լմնցնելու այս գործը* (affair)։ *Քու հաշիւդ հասաւ ինծի յանակնկալս, և ինչպէս ես պէտք ունիմ ստըկի՝ չկարենամ պիտի վճարել զայն մինչև յաջորդ եօթնեակը. անոր համար կը համարձակիմ* (I take the liberty) *խնդրելու քեզնէ սպասելու մինչև այն ատեն. պիտի ըլլամ մեծապէս երախտագէտ* (obliged) *քեզի։ Անցած օրը ընդունեցայ սիրունամակ մը 'ի* Տիկ. Ափօլաինկ. *ուրախ եմ գիտնալ որ ինքը աղէկ է։*

ԾԺԱ

To drink . *դուշ տրինք* . *խմել*. drank[2], drunk[6]

To lie[13] — *լայ ընկողմանիլ, պառկիլ*. lay[2], lain[2]

To win [53]	դու ուի'ն	շահիլ, յաղթել. won, won [56]
Frosty . .	ֆրօ'սդի . .	ցրտասառոյց, շատ ցուրտ
Nearly [32] . .	նի'էրլի . .	գրեթէ
To follow .	դու ֆօ'լօ .	հետեւել
Example [2 2] . .	էկզէա'մփլ .	օրինակ
Lightly [13] . .	լա'յդլի .	թեթեւ, հեշտեաւ
The method [2 6] .	տհը մէ'թհըտ	ոճը, եղանակը
The fever [3] .	տհը ֆի'վըր	ջերմը
To fatigue .	դու ֆադի'կ	յոգնեցնել
Such [6] . . .	սօէ'չ . . .	անանկ
To earn . .	դու օէ'րն .	շահիլ

How is the weather? The weather is fine, but it is a frosty day. Why then are you so lightly clothed? Because I have no other clothes to put on. I could not feel warm with such clothes. But I do. If you followed my example you would never be cold. Follow me, and I will show you where fine clothes are to be found. I had nearly arrived, when I was obliged to go back. Did you win much money? I won nearly a thousand francs. The banker won nearly two millions [1]. What is the matter

[1] Million յոգնակի ՝ մը կ'առնու ։

with your brother-in-law? He lies in bed; he drank too much last night. I drank more than he, and I am quite well. I had the fever; I lay in bed for twelve days. He has lain on the sofa the whole morning, because it was a frosty day, and he had no warm clothes to put on. Have you drunk any beer to-day? I drank five glasses, and afterwards I lay two hours on the hay. I do not like your method; one gets tired by studying it.

101

Շատ թեթեւ հագուած ես․ ցրտաստաւոյց օր մըն է, ու կրնաս պաղ առնել․ եթէ կ՚ուզես հետեւիլ խորհրդիս, գնա ու գիր վրադ (put on) աւելի տաք զգեստներ։ Ո՞րչափ կը շահիս օրը։ Իրեք ֆրանք։ Այն խեղճ տղան գրեթէ մեռած է ցրտէն․ պառկեր է բոլոր գիշերը յարդին վրայ։ Ի՞նչ խմեցիր երէկ գիշեր Անգղիոյ դեսպանին քով։ Խմեցի գարեջուր ու չայ։ Նաեւ խաղացի՞ր։ Այո, թուղթ․ ու յաղթեցի երկու հազար ֆրանգ։ Յաղթեր էի տասը հազար, բայց յետոյ կորուսի գրեթէ ութ հազար։ Ինծի նկատմամբ (as for myself), ես երբեք չեմ խաղար․ վասն զի երբ կը խաղամ ամենեւին չեմ յաղթեր։ Կը վախնամ հետեւելով քու ոճիդ, պիտոր յոգնեցնեմ ինքզինքս շատ շուտ։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

8 4

THE WARDROBE

As Louis the Sixteenth was, one frosty day going from Versailles to Paris, he saw a young man very lightly clothed,[3] tripping[3] along in as much seeming[3] comfort, as if it had been

6 6
in the midst of summer. He called out to him, and said : « How is it, that dressed as you are, you seem to feel no inconvenience from the cold, while I, notwithstanding the warm clothes I have on, am nearly perishing? » —
13
« Sire, » replied the other, « if your Majesty will follow my example, I will engage that you will be the warmest king in Europe. » —
« How is that? » said the king. « Your Majesty
3
need only, like me, carry all your wardrobe on your back. »

Բառական թարգմանութիւն ։

As Louis the Sixteenth was, ...	*Ինչպէս Լուդովիկոս վեշտասա-սաներորդ էր,*
one frosty day, . . .	*մէկ ցրտասաստոյց օր,*
going from Versailles to Paris, ...	*երթալով Վերսայլէն Բարիզ,*
he saw a young man . .	*ինքը տեսաւ մէկ երիտա-սարդ մարդ*
very lightly clothed, . .	*շատ թեթեւ հագուած,*
tripping along	*վազվզելով ընդ երկայն*
in as much seeming comfort, ...	*յայնչափ առերեւոյթս հան-գիստ,*

as if it had been in the midst of summer. . .	ինչպէս թէ այդ ըլլար եղած 'ի մէջ ամարան։
He called out to him, and said :	Ինքը կանչեց դուրս անոր, և ըսաւ.
« How is it, that dressed as you are, ...	« Ի՞նչպէս է այդ, որ հագուած ինչպէս դու ես,
you seem to feel no inconvenience from the cold, ...	դու կ'երևաս զգալ ոչ ինչ անպատեհութիւն 'ի ցըրտոյ,
while I, notwithstanding the warm clothes . .	մինչդեռ ես, հանդերձ ջերմ զգեստները
I have on, am nearly perishing ? »	ես ունիմ 'ի վերայ, եմ գրեթէ մեռնելով։ »
« Sire, » replied the other,	« Արքայ, » կրկնեց միւսը,
« if your Majesty . . .	« եթէ ձեր վեհափառութիւնը
will follow my example,	ուզենայ հետևիլ իմ օրինա-
I will engage	կ'ուզեմ գրաւ տալ [կիս
that you will be . . .	թէ դուք ըլլաք պիտի
the warmest king in Europe. »	ջերմագոյն արքայն Եւրոպայ։ »
« How is that? » said the king.	« Ի՞նչպէս է այդ », ըսաւ արքայն։
« Your Majesty need only,	« Ձեր վեհափառութիւնը պէտք ունի միայն,
like me, carry all . . .	նման ինձ, կրել բոլոր
your wardrobe on your back. »	ձեր հանդերձատունը 'ի վերայ ձեր կռնակի։ »

Հայերէն թարգմանութիւն։

Լուդովիկոս վեշտասաներորդ մինչդեռ խիստ ցուրտ օր մը Վէրսայլէն Բարիզ կ'երթար, երիտասարդ մը տեսաւ որ շատ թեթև հագած ցատքըռտելով կ'երթար. անանկ հանգիստ երևոյթ մը ունենալով՝ ինչպէս թէ ամառուան կէսերը ըլլար։ Կանչեց զինքն ու ըսաւ. — « Ի՞նչպէս կ'ըլլայ ատ բանը որ այդպէս թեթև հագուած ըլլալովդ կարծես ցրտէն ամենևին նեղութիւն չես զգար, մինչդեռ ես, հանդերձ այս ջերմացուցիչ զգեստներովս որ կը կրեմ, գրեթէ կը մեռնիմ։ — Տէր արքայ, պատասխանեց միւսը, եթէ ձեր վե-

հափառութիւնը ուզենայ օրինակիս հետեւիլ, խօսք կու տամ որ Եւրոպայի ամենէն տաք Թագաւորը դուք կ՚ըլլաք։ — Ի՞նչպէս կ՚ըլլայ այդ բանը, ըսաւ Թագաւորը։ — Հարկ է միայն որ ձեր վեհափառութիւնը, ինծի նման, բոլոր իւր հանդերձատունը կռնակը կրէ»։

Խօսակցութիւն։

Who was going from Versailles to Paris? — When was he going there? — Whom did he see tripping along? — How was the young man clothed? — What did the king say to him? — Whose example should his Majesty follow to be the warmest king in Europe. — What had the lad on his back?

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ՍՐՃԱՆՈՑԸ։	A COFFEE-HOUSE.
Այդ սրճանոցը երթանք. հոն հանգիստ սրտով կը խօսակցինք։	Let us go into that coffee-house; we will have a talk there at our ease.
Սիրով. ծարաւ եմ, բան մը խմելու պէտք կը զգամ։	With pleasure; I am thirsty; I want to drink something.
Կ՚ուզէ՞ք պաղպաղակ մը, կամ քիչ մը լեմոնի օշարակ առնուլ։	Will you take an ice, or some lemonade?
Շնորհակալ եմ. քիչ մը գարեջուր կ՚ուզեմ։	Thank you. I will take some beer.
Սպասաւոր, քիչ մը ձերմակ գարեջուր բեր։	Waiter, give me some ale.
Հապա դուք, Պարոն, դուք ալ կը հրամմէ՞ք անկէ։	And you, Sir, will you take any?
Ոչ, ինծի տաք բունչ մը բեր։	No, give me a hot punch.
Սակայն ես սովորեալ եմ ամեն առտու գաւաթ մը չիքօլաթ առնուլ, կէսօրէն ետք ալ չայ։	As for me, I take a cup of chocolate every morning, and tea in the afternoon.

Ես ինչ և իցէ բանի՝ անտարբեր եմ։	I am used to anything.
Պարոն, սա լրագիրը լմնցնելու ըլլաք ինծի շնորհք կ'ընէ՞ք։	Sir, will you be so kind as to let me have the newspaper when you have done with it?
Ահաւասիկ, հրամմեցէք, ես կարդացի։	Here it is, Sir, I have read it.
Քաղաքական խնդիրներու վրայ փոյթ կ'ընէ՞ք։	Do you care about politics.
Շատ քիչ։ Միայն թատրոններու ու վաճառականական յօդուածներ կը կարդամ։	Very little. I only read theatrical or commercial matters.
Նոր բան մը կա՞յ։	Is there anything new?
Այսօր մասնաւոր փութոյ բան մը չկայ։	There is nothing interesting to-day.

ԴԱՍ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

LESSON THE TWENTY-SIXTH

ԾԺԲ

To be mistaken (2) միսդէ՛քըն . խաբուիլ

To mistake (2) . դու միսդէ՛ք խաբել, խաբուիլ

To live by . դու լի՛վ պայ ապրիլ բանով մը

To live upon . — — ըփօ՛ն . կերակրիլ, բանով մը ապրիլ

Stupidity (35 3 5) . սդիուփի՛տիդի տխմարութիւն

Fortune (6) . . ֆօ՛րչօէն . բաղդ, ինչք

Income (6) . . ի՛նքըմ . եկամուտք

Trade (2) . . . դրէ՛յտ . . արհեստ, վաճառականութիւն

To pity . . դու փի՛դի . մեղքնալ

I cannot help laughing — — հէլփ լա՛ֆինկ չեմ կրնար ծիծաղս բռնել

I cannot help weeping (5 3) — — ուի՛փինկ չեմ կրնար չլալ

What does this man live upon? He lives upon his income. And his brother, what does he live upon? He lives by his trade. What is he? He is a joiner. Were[1] I as rich as you, I would live upon my income. I cannot help laughing when I think of your stupidity. Had I as large an income as you, I would amuse myself. You would be wrong. You had better travel, because by travelling one learns a great deal. I cannot help pitying that poor fellow who lost all his fortune. I do not pity him, because he has lost it by gambling. You are right; he is not to be pitied. You are mistaken, he is a very good man, who lives by his trade.

102

Չկրնար (he cannot help) չաշխատիլ բոլոր օրը, Թէ-պէտ և է հարուստ ու կրնայ ապրիլ իր եկամուտովը: Եթէ էի ես այնպէս հարուստ ինչպէս դու, կ'ուզէի շատ ճամբորդութիւն ընել, վասն զի ճամբորդութեամբ մարդ կը սորվի աւելի քան թէ ուսմամբ գրոց (by studying in books): Եւս առաւել (so much the more) երբ մէկը միայն կը կարդայ գէշ գրքեր, ինչպէս դու կ'ընես: Չկրցայ լացս բռնել (weeping) երբ տեսայ զինքը այնպէս թշուառ: Եթէ ունենար արհեստ մը ապրելու, չէր ըլլար այնպէս թշուառ: Կը խաբուիս. կրնար ապրիլ իր արհեստովը, բայց չկրնար չխաղալ բոլոր օրը (all the day long): Ուրեմն արժանի է (he deserves) իւր թշուառութեանը:

ՃԺԳ

2

Scarcely . . սքէ'րսլի : հազիւ

Insolence . . ի'նսօլէնս . լրբութիւն

1 Ստորադասական անցեալին մէջ if բառը կրնայ զեղչուիլ, նախադասելով բային քան դերանունը:

Bath . . . պա'թհ . . բաղնիք

2
Mad . . . մէա'տ . յիմար, կատաղած, բարկացած

2 2
Again . . . էկէ'ն . . . դարձեալ, նորէն

6
Blood . . . պլօէ'տ . . արիւն

6 2
Perhaps . . . փօէրհէա'փս գուցէ

3 2
Tear . . . դի'էր . . արցունք

3
The heat . . տհը հիդ . ջերմութիւնը

To bear – պէր տանել, համբերել. bore, borne

3 3
To bite . դու պա'յդ խածնել. bit, bitten

To shed . դու շէտ . թափել. shed, shed

3
To restrain . դու րիսդրէ'յն զսպել

I can bear cold better than heat. And I also, but the cold this winter is scarcely to be borne. He shed tears at the misfortune, which his friend bore with great patience. I have borne his insolence too long, but I will bear it no longer. The dog will not bite you. Perhaps not again, but he has bitten me already. The mad dog bit the man, who soon after died. I assure you he cannot bite; he has lost all his teeth. Let us go and take a bath. I cannot bear this heat. He repents of having shed blood. He could not help laughing, when he saw the

mad man. If you go there again, take care, because one can scarcely restrain him. But how old is he? He is not yet seventeen years old.

103

Ի՞նչպէս կրնաս համբերել այդպիսի լրբութեան։ Համբերեցի մէկ անգամ վասն զի պարտքս էր, բայց կ՚ապահովցընեմ զքեզ, պիտոր չհամբերեմ այլ ես, և եթէ ինքը նախատէ զիս դարձեալ, պիտի թափեմ իր արիւնը կամ ինքը պիտոր թափէ իմինս։ Զգուշացիր շունէն, պիտի խածնէ զքեզ, վասն զի կատղած է։ Արցունքներն որ թափեր ես, ուրեր են քու գեղեցիկ աչքերդ։ Ամառուան օր մը, Յովհաննէս՝ մեր բարեկամը, չկրցաւ տանիլ ջերմութեան. գնաց բաղնիք ընելու (to take a bath) գետը. բայց հոն կային երկու կատղած շուներ որ խածան զինքը։ Տեսածին պէս զիս՝ փախաւ։ Ես կ՚ըսեմ քեզի դարձեալ, զգուշացիր, այդ մարդը խենթ է, կրնայ վնասել քեզի։ Հազիւ թէ ըսեր էի ես զայդ, կատղած շունը վազեց անոր վրան ու խածաւ զինքը, ու Պր. Փինքերդըն չկրցաւ օգնել իրեն։

ՃԺԴ

I have a black horse, and you have a white one.
Սև ձի մը ունիմ ես ու դու ունիս Ճերմակ մը։

Ածականը միշտ ընկեր կ՚ունենայ գոյականը. որպէս զի գոյականը չկրկնուի՝ ածականէն ետքը կը դրուի one բառը եզակիի համար և ones յոգնակիի համար։ Սակայն գիտելու է որ այս բառը չգործածուիր երբ անունը հաւաքական է, և ոչ իսկ բաղդատական ու գերադրական անուններէ ետքը։ Բայց թէ որ ածականներէն մէկը դրական է, ու միւսը բաղդատական կամ գերադրական վերոյիշեալ one բառը կրնայ գոյականին տեղը փոխանակուիլ։

To spoil . . . . դու սփօ՛յլ . վատնել

Cotton . . քօ'թն . . բամպակ

2
To tear դու դէ'յր պատռել. tore, torn

5 5 5 2
To weep . դու ուի'փ . լալ. wept, wept

13 3 3
To chide — չայ'յտ յանդիմանել. chid, chidden

6
Bitterly . . պի'թըրլի . դառնապէս

2
The page . . թհը փէ'յճ . էջը

Spilled . . սփիլտ . . թափեց

I want a hat; but it must be a good one. My father wants some wine; but it must be good. She wept the whole night, because she had torn her silk dress, and two cotton ones. If you tear this book, I shall scold you. He was scolded, because he tore two pages of the teacher's English book. You are mistaken, he has not torn the English book, but the French one. These English books are good for nothing; you may tear them; but those French ones are very useful, take care of them. He wept bitterly when I told him that you had torn his fine shirt. The rich man must die like the poorest one. You have a beautiful book, but your sister's friend has a much finer one.

104

Ի՞նչ պէտք ունիս Պարոն: Պէտք ունիմ զոյգ մը կօշկաց, բայց պէտք է ըլլան աղէկ: Ես կը շինեմ միայն աղէկ կօշիկներ (ones): Աւ աղէկ: Ինչո՞ւ համար լացեր ես: Վասն զի քոյրս պատռեց իմ մետաքսէ զգեստս ու թափեց թանաք բամբակէ զգեստին վրայ: Խեղճ աղջիկ, կը ցաւիմ վրադ

յիրաւի։ Ցանգիտմանեցի՞ր զինքը։ Ցանգիտմանեցի զինքը յիրաւի, և անոր համար բարկացած է ինծի։ Քու մայրդ ալ յանգիտմանելու է զինքը, այս թէ ոչ պատռէ պիտի բոլոր քու զգեստներդ։ Կրտսեր (young) քոյրը աւելի գեղեցիկ է քան զերէցը (elder)։ Եղբայրներ ունիս։ Ունիմ մէկ աղէկ եղբայր և մէկ գէշ մը, մէկ ազեղ քոյր և մէկ գեղեցիկ մը։ Զգոյշ եղիր, թէ որ պատռես այս գիրքը՝ վարժապետը պիտի յանգիտմանէ քեզ, և դու պիտի գնես ուրիշ մը։ Կը ցաւիմ. արդէն պատռեր եմ զայն. բայց հին էր. պիտոր գնեմ մէկ նոր մը ու կը խոստանամ քեզի պիտի չպատռեմ զայն։

ՃԺԵ

2
To shake . . դոււ շէ՛յք . ցնցել, թօթուել
5
shook, shaken

2
To stand . . դոււ ստէա՛նտ կենալ, կայնիլ
5
stood, stood

To misunderstand . դոււ միսընտրրստէ՛անտ
սխալ հասկընալ

3 2 2 13
A bill payable at sight. . առ օրին վճարելի
փոխանակագիր մը

Since . . . սինս . որովհետև, քանի որ

2
To dare . դոււ տէ՛ր համարձակիլ, յանդգնիլ
6 2 2
durst, dared, dared

To shave . . դոււ շէ՛յվ . ածիլել
2 2 2
shaved, shaven, shaved

Razor [2 6] . . .	րէ՛յզըր . .	ածելի
To shake hands [2]	դոշ շէ՛յք հէնտս	ձեռք թօթուել
Below [3 4] . . .	պիլօ՛ . .	վար
Till . . .	դիլ . . .	մինչև որ
Dancer [2] . .	տէա՛նսըր .	կաքաւիչ
Ago . . .	էկօ՛ . . .	յառաջ
A week ago	է ուիք էկօ	շաբաթ մը յառաջ, շաբթէ մը 'ի վեր։

My dear friend, I am very glad to see you; where were you till now? I came an hour ago: I stood behind you, and therefore you did not perceive me. Why have you not taken your brother with you? He is below; he dares not come up. Since you are so kind, I will go and tell him to come. Can you stand on one foot? No, my dear, I cannot; I am not a dancer. If you want to shave yourself, you will find a razor in my room. I have already shaved myself. Did he dare to speak to the king? He dared to speak to the king, but not to the queen. Agreeably to your request, I send you a bill payable at sight. A physician once prescribed some medicine for his patient, and said to the servant: « When taken, to be well shaken. » The servant misunderstood this, and shook his master, till he was almost dead. Who are those two gentlemen shaking hands? I don't know, it appears they are friends.

105

Երբ հանդիպեցայ անոր թօթուեցի իր ձեռքը (I shook him by the hand), ու հարցուցի իրեն եթէ պէտք ունէր բանի մը։ Ինքը չհամարձակեցաւ պատասխանել ինծի, ու կեցաւ մօտ քառորդ մը ժամու առանց ըսելու խօսք մը. վերջապէս շարժելով իմ աղաչելէս, համարձակեցաւ ուզել ինծմէ ստակ, վասն զի չէր կերած երկու օրէ 'ի վեր (for two days)։ Որովհետեւ (since) ածիլեր ես զքեզ, շնորհք ըրէ փոխ տալ ինծի ածելիդ, որ կարենամ ածիլել զիս ալ։ Տեսայ զինքը ժամ մը յառաջ, բայց չհամարձակեցայ խօսելու իրեն։ Ո՞ւր տեսար զինքը։ Ինքը կեցեր էր քու եանդ։ Թէ որ տեսած ըլլայի զինքը ձեռք կը թօթուէինք, վասն զի ես ճանչցած եմ զինքը շատ տարի կայ, ու բարեկամ ենք։ Որովհետեւ իր բարեկամն ես, շնորհք ըրէ աղաչէ իրեն հատուցանելու ինծի ինչ որ պարտք ունի ինծի, վասն զի ես չեմ համարձակիր։ Ինքը ղրկեց ինծի փոխանակագիր մը հատուցանելի առ օրին, բայց չկրցայ դեռ առնել (get) ստակը։

ՃԺԶ

Enclosed. . . (2)	էնքլօ'զտ .	Ներփակեալ
Payment . . . (2 2)	փէ'յմէնդ .	վճարում, հատուցում
Receipt . . . (3 5)	րիսի'դ . . .	մուրհակ, ընկալագիր
Due . . . . (35)	տիու' . . .	պարտք, առնլիք
To be made .	դու պի մէ'յտ	ըլլալու, ընելու
The correspondent (2 2)	տիը քօրէսփօ'նտէնդ	թղթակիցը

106

Մեր Թղթակիցն 'ի Վիեննա ուղեց մեզմէ հաշուին կըշիռը. չեմ գիտեր ինչպէս ղրկել իրեն ինչ որ պարտք կայ իրեն (what is due to him), վասն զի պէտք ունիմ ստակի և կան շատ մը ուրիշ վճարմունքներ ընելու այս ամիսը: Ներփակեալ պիտի գտնես ընկալագիր վասն հատուցման, արարեալ 'ի հատուցումն մեր հաշուին (to balance our accounts). կայ դեռ ևս եօթը հազար երկու հարիւր ու եօթանասունըհինգ ֆրանգ տալիք ինծի (due to me): Մէկ ամիս յառաջ խնդրեցի քեզմէ ղրկելու մեր հաշուին կշիռը, և դեռ ևս վճարումը չէ եղած: Կ'ուզէի ունենալ ընկալագիր մը վասն հատուցման զոր ես ըրի քեզի համար. կըրնաս ղրկել զայն ներփակեալ նամակի մը մէջ առաջին անգամ որ ունենաս պատեհ գրելու:

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

THE WOLF AND THE LAMB

53 52

A wolf and a lamb were quenching their

3 35 2

thirst together at the same rivulet. The wolf

3

stood near the head of the stream and the lamb

2 3

at some distance below. The wolf, resolved to have a quarrel, says to the lamb: « How dare you disturb the water which I am drinking? » The poor little animal, all trembling, replied: « How can it be, since the current flows from

you to me? » Disconcerted by this truth, the wolf changes the accusation: « Six months ago, » said he, « you spoke ill of me. » — « Impossible, » answered the lamb, « for I was not then born. » — « No matter, it was your father, then, or some one of your family; » and he immediately tore the innocent animal to pieces.

Բառական թարգմանութիւն:

A wolf and a lamb . .	Մէկ գայլ և մէկ գառն
were quenching their thirst	էին անցունելով իրենց ծարաւը
together at the same rivulet.	մէկտեղ 'ի նոյն առուակ:
The wolf stood near the head of the stream .	Գայլը կը կենար մերձ գլուխ հոսանքին,
and the lamb at some distance below. . . .	և գառը քիչ մը միջոց վար:
The wolf, resolved to have a quarrel, says to the lamb:	Գայլը, որոշած ունենալ մէկ կռիւ, կ'ըսէ գառին.
« How dare you disturb .	« Ի՞նչպէս կը համարձակիս դու պղտորել
the water which I am drinking? »	ջուրն զոր ես եմ խմելով »:
The poor little animal, .	Խեղճ պզտի կենդանին,
all trembling, replied: .	բոլոր դողալով, պատասխանեց.
« How can it be, since the current flows	« Ի՞նչպէս կրնայ այդ ըլլալ, որովհետև հոսանքը կը հոսէ . . . .

from you to me ? »	քեզմէ ինծի։ »
Disconcerted by this truth,	Խայտառակեալ այս ճշմար- տութենէն,
the wolf changes the accusation :	գայլը կը փոխէ ամբաստա- նութիւնը.
« Six months ago, » said he, ...	« Վեց ամիս յառաջ, » ըսաւ ինքը,
« you spoke ill of me. » .	« դու խօսեցար չար իմ վրաս։ »
« Impossible, » answered the lamb, ...	« Անկարելի, » պատասխա- նեց գառը,
« for I was not then born. »	« վասն զի ես էի ոչ այն ատեն ծնած։ »
« No matter, it was your father then, ...	« Փոյթ չէ, այդ էր քու հայրդ ուրեմն,
or some one of your family; »	կամ ոմն քու ընտանիքէդ. »
and he immediately tore the innocent animal to pieces.	և ինքը անմիջապէս պատառեց զանմեղ կենդանին 'ի կտորս։

Հայերէն թարգմանութիւն:

Գայլ մը և գառ մը մի և նոյն առուակը իրենց ծարաւը կ'անցունէին։ Գայլը հոսանքին վերը կեցած էր, իսկ գառը քիչ մը հեռի դէպ 'ի վար։ Գայլը միտքը որոշած կռուելու, կը դառնայ կ'ըսէ գառան. — « Ի՞նչպէս կը համարձակիս դու պղտորել այն ջուրն որ ես կը խմեմ » ։ — Խեղճ պզտի կենդանին դողդղալով կը պատասխանէ ։ — « Ի՞նչպէս կարելի է ըլլայ այդ բանը, որ հոսանքը քեզնէ դէպ 'ի վար ինծի կ'իջնայ » ։ — Այս ճշմարտութենէն խայտառակեալ՝ գայլը ամբաստանութեան նիւթը կը փոխէ ։ — « Վեց ամիս յառաջ, կ'ըսէ ; դու իմ վրաս չար խօսեցար ։ — Ո՛չ, անկարելի, կը պատասխանէ գառը, վասն զի ես այն ատեն ծնած չէի ։ — Փոյթ չէ, քու հայրդ էր ուրեմն, կամ ընտանիքէդ մէկ մը » ։ և անմիջապէս անմեղ կենդանին կտոր կտոր կ'ընէ ։

Խօսակցութիւն։

What were a wolf and a lamb doing? — Where were they quenching their thirst? — Where did the wolf stand? — And the lamb? — Who resolved to have a quarrel? — What did he say to the lamb? — What did the lamb reply? — By what was the wolf disconcerted? — What did he change? — Had the lamb spoken ill of the wolf?

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ՎԱՐՍԱՎԻՐԱՅԻ կամ ՀԵՐԱՅԱՐԴԱՐԻ ՄԸ ՀԵՏ։	WITH A BARBER OR HAIR-DRESSER.
Շատ ուշ կու գաս այսօր։	You come very late to-day.
Ներեցէք խնդրեմ, անկարելի եղաւ աւելի կանուխ գալ։	I beg your pardon, but it was not possible for me to come earlier.
Թէ որ աւելի ճիշդ չըլլաս ինծի ըրած ծառայութիւնդ պիտի կորսնցընես։	If you are not more punctual, you will lose my custom.
Շուտ ըրէ, ածելիներդ կաշիէն անցուր ու մօրուքս ածիլէ։	Be quick, strop your razors, and shave me.
Հանդերձ բոլոր ճարտարութեամբդ երեսս կտրեցիր։	With all your skill you have cut me.
Վասն զի չկարծած ժամանակս խօսեցար։	It was because you spoke when I did not expect it.
Ընչացքս շատ երկայն չե՞ն։	Are not my mustaches too long?
Այդպէս աղէկ են։	They are right so.

ԴԱՍ ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

LESSON THE TWENTY-SEVENTH

ԾԺԷ

Bravely	պրէ՛վլի	արիաբար
The same	տհը սէ՛յմ	նոյնը
The challenge	տհը չէ՛լէնճ	մենամարտի հրաւէրը
The prince	տհը փրի՛նս	իշխանը
To be introduced	դու պի ինդրօտիու՛ստ	ներկայացընել
Tolerably	դօ՛լըրէպլի	տանելի, բաւականի, չափաւորապէս
Gallant	կէա՛լէանդ	կտրիճ
The steam-boat	տհը սդի՛մ-պօդ	շոգենաւը
To make the acquaintance of	դու մէք տհը էքուէ՛յնդէնս օվ	ծանօթանալ, ճանչուորիլ
To fight	դու ֆայ՛դ	կռուիլ, զարնուիլ. fought, fought

3
To mean . դու մին . . մտածել, իմանալ, ուզել ըսել, դիտաւորութիւն ունենալ.

3 2 2
meant, meant

What do you mean? . . . ի՞նչ կ'ուզես ըսել.
Be so kind as պի սօ քա՛յնտ էզ շնորհք ըրէ. սա ազնուութիւնը ըրէ

3
Enemy . . է՛նիմի . . թշնամի

2
Instead . . ինսդէ՛տ . փոխանակ

Who is that general? He is the same that commanded last year. No, it is his brother; I know them both. Where did you make the acquaintance of them? I was introduced to them by my cousin in Paris. Are they gallant? Yes; they both fought bravely in the Crimea. Do you think they will fight? Perhaps. Why did they fight? They fought for their liberty. Are you acquainted with that young prince? Yes, he is prince Leopold; I was introduced to him last week at our ambassador's. I should be glad to make his acquaintance; be so kind as to introduce me to him. Willingly. Instead of fighting for his country, he fought for his enemies. What do you mean? I will explain it to you tomorrow. He meant to offend you. Indeed? I will send him a challenge to fight with him. What do you mean? I was speaking of the gallant officer, to whom you introduced me the day before yesterday.

107

Շնորհք ըրէ (be so kind as) ներկայացընելու զիս այն Պարոնին. Ինծի ըսին կը խօսի անգղիարէն չափաւորա-

պէս, և անոր համար կը փափաքիմ ծանօթանալ իրեն: Կը ցաւիմ, ծանօթութիւն չունիմ իրեն հետ. երբեք չեմ ներկայացուած իրեն. սակայն կը ճանչնամ իր հայրը որ պատերազմեցաւ Ամերիկայ իմ հրամանատարութեանս (command) տակ, և եթէ կը հաճիս կը ներկայացընեմ զքեզ իրեն: Կ'ապահովցընեմ զքեզ (թէ) ինքը կտրիճ սպայ մըն է ու միշտ կռուած է արիաբար ընդդէմ թշնամեաց իւր հայրենիքին: Ի՞նչ կ'ուզէր ըսել այն խօսքերով: Ցիրաւի չեմ գիտեր. գուցէ միտք ունէր (intended) նախատել զքեզ. եթէ այդպէս, պէտք է զրկես իրեն հրաւէր մարտի ու զարնուիս հետը: Ի՞նչ կ'ըսես: Ոչինչ որ քեզի նախատինք ըլլայ (can offend you): Միտք ունիս մեկնելու շուտով: Չեմ գիտեր. թերևս պիտոր մեկնիմ առաջիկայ շաբաթը շոգենաւով: Օրիորդն Ալիս Փարսընս պիտի հետդ գայ (follow you): Կը յուսամ:

ՃԺԲ

3 . . . 3, 3, 3
To beat դու պիդ զարնել. beat, beat, beaten

3
To feel . դու ֆիլ . զգալ felt, felt

2 53
To be acquitted դու պի էքուի'դէտ արձակուիլ, ազատ ըլլալ

To come off . դու քըմ'մ օֆ ազատիլ

To get off . դու կէդ օֆ . խալըսիլ

3 6
To feel the pulse դու ֆիլ տհը փըա'լս երակը զննել

13
The trial . . տհը դրա'յալ դատը

13
Slight . . . սլայդ . . թեթև

Candle[2] . . քէա'նտլ . . Ճրագ

For stealing[3] ֆօր սդի'լինկ գողնալու համար. գողցած ըլլալուն համար

Without speaking . . . . առանց խօսելու

What was the matter with you? . . . ինչ բան ունէիր։

Նախադրութիւնք դերանուններու հետ գործածուելով հայցական կ'ուզեն, իսկ բայերու նկատմամբ կ'ուզեն ներկայ դերբայն։

At noon[5] . . էթ նունն . . կէսօրը

To clear up[3] . դու քլի'ըր ըա'փ պայծառանալ, բացուիլ

To break into դու պրէ'ք ինդու' յարձակիլ

To break up . . — . . . փարատիլ, տեղի տալ

To go on . . դու կօ օն . . շարունակել

To put out[1 5] . դու փուդ ա'ուդ մարել

The meeting[3] . տհը մի'դինկ . գումարումը, ժողովը

To take place[2] դու դէք փլէյս տեղի ունենալ, դիպիլ

Hall . . . հօա'լ . . սրահ

How did he come off? I think he was acquitted. When did the trial take place? Last Saturday. How do you feel? I am angry, because he stole twenty pounds from me, and he was acquitted without any good reason. The weather clears up; let us go and take a walk. The meeting broke up at noon, without coming to any resolution. Go on, and tell us what has happened. The soldiers broke into the town, and we were frightened. He felt offended, and sent him a challenge. He came off with a slight wound. Put out the candle, it is not yet dark. He put out the fire because it was too warm. Let me feel your pulse. They have arrested a thief who had stolen a gold watch. When does the trial take place? Next Monday, at a quarter past-two. A crowd broke into the hall (հոլ, սրահ)։

107

Յետ գողնալուն ու սպաննելուն, ազատեցաւ (he got off) մէկ տարուան բանտարկելութեամբ։ Կարծէի որ արձըկուեր էր։ Ձե՞ր դատին։ Ոչ. երբ տեղի ունեցաւ։ Անցեալ ամսուան քսանըհինգին։ Ես չէի հոն, վասն զի չէի ըզ-գար աղէկ։ Ի՞նչպէս [illegible] զգաս հիմա։ Լաւագոյն, շնորհակալ եմ։ Ի՞նչ բան ունէիր։ Վախցայ երբ զինուորները յարձըկեցան քաղաքը։ Շատ երկայն ատեն հիւանդ եղա՞ր։ Ազատ եղայ երեք օրուան ջերմով։ Ինքը մարեց ճրագը ու գնաց անկողին։ Մարէ կրակը. շատ տաք է այս խցիս մէջ։ Թէ որ օդը պարզի, պիտոր շրջան մը ընեմ տղոցս հետ։ Բռնուեցաւ գողցած ըլլալուն քիչ մը չուխայ մեր հօրեղբօրը դերձակէն։ Դատուեցա՞ւ։ Ոչ, արձըկուեցաւ։ Յետ նամակ մը գրելուն անցուց ճրագը ու դուրս ելաւ։

ԾԺԹ

2
To lay the cloth . դոշ լէյ տհը քլօթհ սեղանը պատրաստել, սփռոցը դնել

6
To sing . դոշ սինկ . երգել. sang, sung

4
To show into դոշ շօ ինդու' մտցընել

4 56
To get forward – կէդ ֆօ'րուըրտ յառաջադիմել

15
Around . . էրա'ունտ շուրջ

6
To get up . դոշ կէդ ըափ վեր ելլել, ոտք ելլել

54
Walk in . . ուօ'ք ին . . ներս մտիր

4
The floor . . տհը ֆլօր . դստիկոնը

2 2
The staircase տհը սդէ'յրքէյս սանդուղք

43 5
The drawing-room տհը տրօ'ին րում սրահ, ընդունելութեան սենեակ

The song . . տհը սօնկ . երգը

The satisfaction – սէադիսֆէա'քշըն գոհունակութիւն, հաճոյք

This way . . տհի'ս ուէյ . այս դին

To the left . դոշ տհը լէ'ֆդ ձախ դին

I had the satisfaction of seeing your father in good health. Get up, if you please, there is a gentleman who wishes to see you. He had the satisfaction of being introduced to the prince. Somebody is knocking. It is Mr. Deaf. Show him into the drawing-room. Did your sister sing at the concert last night? Yes, she sang an Italian song. I am told she sings very well. Do you sing also? No, I do not. Waiter, show us into the dining-room. It is on the second floor; this way gentlemen; go up by this staircase. This staircase is very high indeed; I am tired. Lay the cloth Charles. Directly Sir. John, show these gentlemen into the dining-room; they look very hungry. Put some chairs around the table. On which floor do you live? On the third floor. Somebody is knocking: walk in. Let us go; if a gentleman should come, show him into the drawing-room. My cousin wrote to his master that he could not take a lesson to-day. What did he write? Here is the copy of the letter.

Sir,

I am sorry to say, I cannot take a lesson to-day. My father has come back this morning from Brussels, and wishes to see us all around him, as he has been so long away from home. I shall come to take a lesson tomorrow and will be very diligent, that I may make progress in my English studies. My father and mother send you their best compliments, I am, yours respectfully,

CHARLES SMILE.

108

Ինչո՞ւ համար չերգեցիր միւս գիշեր 'ի Թատրոնի։ Ինծի ըսին (I am told) շատ աղէկ կ'երգես։ Չերգեցի վասն զի կը զգայի զիս անհանգիստ, սակայն եղբայրս երգեց իտալերէն երգ մը։ Մտցուր պարոնը ընդունելութեան սենեակը։ Ո՞ւր կ'ուզէք երթալ։ Սեղանատունը (dining-room).

Առաջին դատիկոնն է։ Ելիր վեր սանդուղներէն ու մտիր երկրորդ դուռը ձախակողմը։ Այս կողմը, պարոններ։ Ո՞ր դատիկոնը բժիշկը կը բնակի։ Հինգերորդը։ Սորվէ, սիրելիս, որ կարենաս յառաջադիմել և ըլլալ ուրախութիւնքու ծնողացդ։ Դուռը կը զարնեն։ Ո՞վ է։ Պարոն Պրաունրիկ է։ Մտցուր զինքը ընդունելութեան սենեակը և ըսէ իրեն շուտ կու գամ (I am coming directly)։ Դուլիէլմոս, սեղանը պատրաստեցի՞ր։ Դեռ չէ. դուք ըսիք ինծի սփռոցը դնելու վեցին, ու դեռ ժամը միայն հինգ ու կէս է։ Երբ պատրաստ է եկուր ըսէ ինծի։

ԾԻ

To leave [3] . .	դու լիվ . .	Թողուլ. left[2], left
The United States [35] [13]	տհի իունա՛յթէտ ստէյթս	Միացեալ Նահանգք
Notorious [6] . .	նօթօ՛րիըս .	Հռչակաւոր
The corkscrew [5]	տհը քօ՛րքսքրու	Խցանահանը
Mushrooms [6] [5] .	մըա՛շրումզ .	Սունկք
Long ago . .	լօնկ էկօ՛ .	Շատ յառաջ, շատոնցուընէ 'ի վեր
To pick . .	դու փիք .	Քաղել, մաքրել
To give notice	դու կիվ նօ՛թիս	Ազդել
To commit .	դու քօմի՛թ .	Յանձնել
To commission	դու քօմի՛շըն	Ապսպրել

To order . .	դու օ՛րտըր	պատուիրել
2 52 Rail-way . .	րէ՛յլ-ուէ՛յ .	երկաթուղի
52 Fluently . .	ֆլու՛էնթլի .	երագ, հեշտեաւ
The pocket .	տհը փօ՛քիտ	գրպանը
Pick-pocket .	փի՛ք-փօ՛քիտ	քսակահատ
3 35 To refuse . .	դու րիֆիու՛զ	ժխտել, չուզել
Negligence .	նէ՛կլիճէնս .	անհոգութիւն, զանցառութիւն
2 Station . .	ստէ՛շըն . .	կայարան

Do you like mushrooms? O yes, very much; I am sorry they are so dear, otherwise I should eat some every day. He left me alone and went away. Why has he left his country? Because he was pursued by his creditors. The waiter has forgotten to bring a cork-screw. Waiter, a corkscrew, if you please. Directly Sir. What is your country Sir? I am a Frenchman. And how does it happen that you do not speak French more fluently? Because I left my country long ago. Did you leave your parents there? I only left my father there, my poor mother was already dead. They take the photographs of notorious pick-pockets in the United States. Why do they call them pick-pockets? Because they pick other people's pockets. Please, Miss Hennig, to give me notice when you are to arrive, that I may come and meet you at the rail-way station.

109

Կ'ուզէի թողուլ հայրենիքս ու երթալ ու բնակել Անգլիա, եթէ ծնողքս պէտք չունենային ինծի (did not need me)։ Ո՞ւր թողուցիր խցահանը։ Ստոլին վրայ սեղանատունը։ Ինչո՞ւ համար չմտուցիր պարոնները ընդունելութեան սենեակը։ Վասն զի չուզեցին վեր ելլել։ Ըսէ ծառային՝ որովհետև ունինք ընկերութիւն ճաշի, կը փափագիմ ունենալ սունկ։ Գրած կ'ըլլայի (I should have written) քեզի շատոնց յառաջ, եթէ ունեցած չըլլայի այնչափ գործ. կը յուսամ ձեր բարութեանը վրայ (you will be so kind as) ներել իմ զանցառութեանս։ Թողուցած կ'ըլլար զիս շատոնց յառաջ եթէ սիրած չըլլար զիս (had he not loved me)։ Դու խօսած կ'ըլլայիր անգլիարէն հեշտեաւ շատոնցուընէ 'ի վեր, եթէ եկած ըլլայիր աւելի փութաջան, և միշտ եկած ըլլայիր (had always come) դասերուն։ Իրաւունք չունիս բարկանալու ինծի դէմ. եթէ տուած ըլլայիր ինծի որ պէտք ունէիր տալիքի, ըրած կ'ըլլայի կշիռք (I should have balanced) մեր հաշիւներուն շատոնց յառաջ։ Աղէկ ինծի երբ կը փափաքիս ունենալ գրքերն որ տպագրեցիր ինծի ղրկելու։

ՃԻԱ

Cash . . . քաշ . . . դրամ, գումար

The full balance (2) տհը ֆուլ պէա'լէանս բովանդակ կշիռը

To deliver (3 3 6) դու տիլի'վըր յանձնել, հասցընել

To send . . դու սէնտ . ղրկել

Importance . իմփօ'րդէնս կարևորութիւն

Messrs . . մէսիօ̂է՛րս . պարոնայք

Messrs Bread et C.° . Պարոնայք Պրէտ և ընկերք

Վաճառականական ոճով ընկերութեան մը անձանց անուանը առջև, Messieurs, Պարոններ ածականը կը գրուի համառօտագրութեամբ Messrs.

Շատ անհանգիստ եմ, որովհետև չեմ ընդունած լուր ձեր վրայ ամբողջ ամիս մը (of you for a whole month)։ Ղրկեցի ձեզի նամակ մը հանդերձ մէկ ներփակելով մը ամենակարևոր (of great importance), զոր՝ կ՚աղաչէի ձեզի յանձնել իր հասցէին։ Կը համարձակիմ ղրկել ձեզի փոխանակագիր մը վճարելի առ օրին 'ի վերայ Պարոնայց (այս անուն), որոնք յանձնեն պիտի ձեզի, անշուշտ գումարը (the cash), զոր դուք հաճեցէք պահել (keep) 'ի բովանդակ կշխումեր հաշիւներուն։

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆ

38

A VERY SINGULAR EXCUSE

13 7 2 35

An Irishman, accused of having stolen a

6

gun, was taken, and brought to justice. On the

13 3 32

day of trial, he was reflecting on what defence

6

he should make before the judges, when he saw

3 6 4

a fellow prisoner return from the court, having

been tried for stealing a goose. — « Well, » said the Irishman, « how have you come off? » — « Oh! » replied the other, « I am acquitted. » — « What defence did you make? » — « Why, I told the judge that I had brought up the goose from the time it was a gosling, and that I had witnesses to prove it. » — « Very good, indeed, » said Paddy, who was at that moment called into court to take his trial; « stay a short time for me, I shall soon be acquitted. »

He was then conducted to the bar, the accusation was read, and the judge asked him what he had to say in his defence. « My lord, » replied the Irishman, « I have brought up that gun ever since it was a pistol, and I can bring witnesses to prove it. » — The judge, however,

35 6 72 2 35 6
and the jury were not sufficiently credulous,
2 2
and poor Paddy was condemned to be transported.

Բառական թարգմանութիւն։

An Irishman, accused .	Մէկ Իրլանտացի, ամբաստանեալ
of having stolen a gun, .	ունենալով գողացեալ մէկ հրացան,
was taken, and brought to justice.	եղաւ բռնուած, և բերուած դատաստանը։
On the day of trial, he was reflecting . . .	Ցաւուրն դատաքննութեան, ինքն էր խոկալով
on what defence he should make	'ի վերայ զինչ պաշտպանութիւն ինքը ընելու էր
before the judges, when	առաջի դատաւորաց, երբ
he saw a fellow-prisoner	ինքը տեսաւ մէկ ընկեր բանտարկեալ
return from the court, having been	դառնալ յատենէ, ունենալով եղած
tried for stealing a goose.	քննեալ վասն գողանալով մէկ սագ։
« Well, » said the Irishman,	« Ալէկ » ըսաւ Իրլանտացին,
« how have you come off? »	« ինչպէս ունիս դու գալ դուրս. »
« Oh! » replied the other,	« Էհ՛, » պատասխանեց միւսը,
« I am acquitted. » . .	« Ես եմ արձակեալ. »
« What defence did you make? »	« Ի՞նչ պաշտպանութիւն ըրիր դու ընել։ »
« Why, I told the judge .	« Ինչո՞ւ, ես ըսի դատաւորին
that I had brought up the goose	թէ ես ունէի սնուցած ըզսագը
from the time it was a gosling, ...	'ի ժամանակէն այդ էր մէկ ձագ սագի,

and that I had witnesses to prove it. » . . .	և թէ ես ունէի վկաներ ապացուցանելու զայն։ »
« Very good, indeed, » said Paddy, ...	« Շատ աղէկ, յիրաւի, ըսաւ Փատի, [1]
who was at that moment called	որ էր յայդ ժամանակ կոչեցեալ
into court to take his trial;	յատեանն առնելու իւր քննութիւնը․
« stay a short time for me,	« կեցիր մէկ կարճ ժամանակ վասն իմ
I shall soon be acquitted. »	ես պիտի շուտ մը ըլլամ արձակեալ։ »
He was then conducted to the bar, ...	Ինքը եղաւ այն ատեն տարուած ցանկապատը,
the accusation was read,	ամբաստանութիւնը եղաւ կարդացուած,
and the judge asked him what he had to say in his defence.	և դատաւորը հարցուց անոր ինչ ինքը ունէր ըսելու յիւր պաշտպանութիւն։
« My lord, » replied the Irishman, ...	« Իմ տէրս, » պատասխանեց Իրլանտացին,
« I have brought up that gun	« ես ունիմ սնուցած այդ հրացանը
ever since it was a pistol,	յորմէ հետէ այդ էր մէկ ատրճանակ,
and I can bring witnesses to prove it. »	և ես կրնամ բերել վկաներ ապացուցանելու զայդ։ »
The judge, however, and the jury	Դատաւորը, սակայն, և ատենակալք
were not sufficiently credulous, ...	էին ոչ բաւականապէս դիւրահաւատ,
and poor Paddy was . .	և խեղճ Փատի եղաւ
condemned to be transported.	դատապարտեալ ըլլալ արտասահմանեալ։

Հայերէն թարգմանութիւն։

Իրլանտացիին մէկը՝ որ հրացան մը գողցած ըլլալու ամբաստանուած էր, բանտուեցաւ ու դատաստանի տարուե-

1 Սովորական անուն մը առ Իրլանտացիս։

ցաւ։ Դատին օրը մինչդեռ մտածելու հետ էր թէ ինչպէս պաշտպանէր պիտի ինքզինքը դատաւորաց առջին, իրեն բանտարկեալ ընկեր մը տեսաւ որ սագի մը գողութեանը համար դատեալ՝ ատեանէն կը դառնար։ — «Ուրեմն, կանչեց Իրլանտացին, ինչպէս յաջողեցուցիր։ — Է՜հ, պատասխանեց միւսը, ես արձըկուեցայ։ — Ի՞նչ պաշտպանութիւն ըրիր քեզի։ — Հէ, ըսի դատաւորին թէ ես սնուցած էի զսագը իր պզտիկութենէն 'ի վեր, և թէ վկաներ ունէի այդ բանը ապացուցանելու։ — Շա՛տ աղէկ, յիրաւի, ըսաւ Իրլանտացին, որ մի և նոյն ատեն ատեան կանչուեցաւ քննուելու. — քիչ մը ինծի սպասէ, շուտ մը ես ալ կ'արձըկուիմ»։

Անմիջապէս զինքը դատաստանարանին ցանկապատը տարին, և ամբաստանութիւնը կարդացուելով՝ դատաւորը հարցուց իրեն թէ ինչ ունէր ըսելու 'ի պաշտպանութիւն անձին։ — «Տէր դատաւոր, պատասխանեց Իրլանտացին, ես սնուցեր եմ զայդ հրացան յորմէ հետէ ատրճանակ մըն էր, և կրնամ վկաներ բերել զայդ ապացուցանելու»։ — Սակայն դատաւորը և ատենակալք անանկ հեշտեաւ դիւրահաւատ չգտնուեցան, ու խեղճ Իրլանտացին դատապարտուեցաւ արտաքսման ըլլալու։

Խօսակցութիւն։

Who was accused of having stolen a gun? — Where was he brought to? — On what was he reflecting on the day of trial? — Why was one of his fellow-prisoners tried? — How did he come off? — What defence did he make? — What did Paddy say on hearing this? — What did he say when he was conducted to the bar? — Were the judge and jury credulous?

Ընտանեկան խօսակցութիւն։

ՃԱՇԱՏՕՒՆԸ։	AN EATING-HOUSE.
Կրնա՞ք ըսել ինծի, օրիորդ Ֆէլթըն, ամսուն քանի՞ն է։	Can you tell me, Miss Felton, what day of the month it is?
Յունիսի 29 է. և այսօր մեր բարեկամը, Օրիորդն Միրիէմ Փարսընս, ամուսնանայ պիտի Տոքդոր Հէյին հետ։	It is the 29th of June; and today our friend, Miss Miriam Parsons, is going to be married to Dr. Hay.
Ինծի մեծ ուրախութիւն է այդ բանը։ Մեզի ուրեմն պատշաճ է մէկտեղ ճաշել և իրենց քաջողջութեանը բաժակ մը քամել։	How glad I am! Then we must dine together and drink to their health.
Շա՛տ աղէկ է ըսածնիդ. ուրեմն կ'ուզէք տո՞ւնը ճաշել թէ ճաշատուն մը երթալ։	Very well; and would you like to dine at home or at some eating-house?
Ինծի կ'երևի թէ լաւագոյն է Երջանիկ կղզին երթալ ու հո՛ն Քրա՛ուն ճաշատունը ճաշել։	I think we had better go to Happy Island and dine at the Crown.
Շատ աղէկ կ'ընենք. օրն ալ արդէն շատ գեղեցիկ է. հա՛պա երթանք։	That will be very nice. It is such a beautiful day. Let us go then.
Սպասաւոր, կ'ուզենք ճաշել։	Waiter, we want to dine.
Շատ աղէկ, Պարոններ. սրա՞հը կ'ուզէք ճաշել թէ առանձին սենեակ։	Very well gentlemen. Do you wish to dine in the saloon, or in a private room?
Խնդրեմ, հարցուր Ստէրնս օրիորդաց։	Please ask the Misses Stearns.
Տար զմեզ առանձին սենեակ. աւելի հանդիստ կ'ըլլանք հոն։	Show us into a private room; we shall be quieter there.
Շնորհք ըրէք, ելէք սա սանդուղէն վեր առաջին դստիկոնը։	Please to go up to the first floor by this staircase.

Սպասաւոր, այս սփռոցը մաքուր չէ։	Waiter, this cloth is not clean.
Հիմայ ուրիշ մը կը բերեմ։	I will bring you another.
Միւս սեղանին վրայ պատրաստէ։	Lay the cloth on the other table.
Կերակրոց ցուցակը բեր մեզի։	Bring the bill of fare.
Ահաւասիկ, Պարոններ։	Here it is, gentlemen.
Մեզի ապուր բեր ու թարմ հաց։	Give us some soup, and some new bread.
Ի՞նչ գինի կը հրամմէք տիկնայք։	What wine do you wish to have, ladies?
Ճշդիւ նոյնը ինչ որ տուիր Պէսի Մօր հօրեղբօրորդւոյս։	Just the same as you gave to my cousin Bessie Moore.
Սե՞ գինի։	Red wine?
Ոչ, Ճերմակ գինի։	No, white wine.
Թարմ ձուկ ունի՞ս։	Have you any fresh fish?
Հիմա բերին։	It is just arrived.
Սպասաւոր, տուր Սդօճըրճիս տիկնոջ մաքուր պնակ մը, և Ալիս օրիորդին մաքուր անձեռոց մը։	Waiter, give Mrs. Sturgis a clean plate, and Miss Alice a clean napkin.
Խցահան մը ունի՞ս։	Have you a corkscrew there?
Շիշին խիցը հանած է։	The bottle is uncorked.
Սպասաւոր, հոս մեզի մօտ դիր քանի մը պնակ, շիշերն ու գաւաթները․ մենք կ՚առնունք։	Waiter, put some plates, bottles, and glasses near us; we will help ourselves.
Ընդեղէն կը հրամմէ՞ք, ծաղկակաղամբ, կամ կանաչ ոլոռն։	Will you have any vegetables? Some cauliflowers, or green peas?
Հարրիս տիկնոջ քիչ մը ծնեբեկ տուր։	Give Mrs. Harris some asparagus.
Կարագը կարելի եղածին չափ թարմ ըլլայ։	Let the butter be as fresh as possible.
Մեզի քիչ մը եզան միս բեր սունկերով, ու խորոված հաւ մը։	Bring us some beef with mushrooms, and a roast chicken.
Քիչ մըն ալ որսի միսեղէն կ՚ուզենք։	We want some game also.

Այս ձէթը կծու կը հոտի։	This oil smells strong.
Պարոնայք, Գաղղիոյ ձէթ է առիկայ։	Gentlemen, this is French oil.
Կարելի է, սակայն հայրենիքը շատոնցուընէ թողած է։	It is possible; but it left its country long ago.
Տուր մեզի, դեղձ, թուզ, ելակ և ընկոյզ։	Give us some peaches, figs, strawberries and nuts.
Հապա հիմա խմենք նոր հարսնացած զոյգին կենդանութեանը։	And now let us drink the health of the newly married couple.
Կը մաղթենք իրենց երկայն ու երջանիկ կեանք. թող յիշեն երբեմն իրենց բարեկամներն որ ոչ երբեք կը մոռնան զիրենք։	May they enjoy a long and happy life, and sometimes think of their friends who never forget them.
Որոնք և այսօր կը ճաշեն 'ի Քրաուն, փափաքելով մասնակցիլ իրենց երջանկութեանը։	And who dine today at the Crown wishing to share their happiness.
Արդ սեղաննիս լմնցաւ։	And now the dinner is over.
Սպասաւոր, հաշիւը բեր։	Waiter, bring the bill.
Ահա փոքր բան մը քեզի համար։	Here is something for you.
Երթալու ատեննիս հաշուեկալին կը վճարենք։	We will pay at the bar, when we leave.

ՎԵՐՋ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅՔ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐԸ ԿԸ ԲԱԺՆԵՆՔ ԵՐԿՈՒՔԻ

Ա. Անոնք որոնց կատարեալը և անցեալ դերբայն մի և նոյն են. ինչպէս։

				Կատարեալ և անցեալ դերբայ	
To abide	դու էպայ՛յտ	բնակիլ	abode	էպօ՛տ	բնակեցայ, բնակած
— bend	» պէնտ	ծռել	bent	պէնթ	ծռեցի, ծռած
— behold	» պիհօ՛լտ	տեսնալ	beheld	պիհէ՛լտ	տեսայ, տեսած
— bereave	» պիրի՛վ	զրկել	bereft	պիրէ՛ֆթ	զրկեցի, զրկեալ
— beseech	» պիսի՛չ	պաղատել	besought	պիսօ՛թ	պաղատեցի, պաղատեալ
— bind	» պայնտ	կապել	bound	պաու՛նտ	կապեցի, կապեալ
— bleed	» պլիտ	արիւն առնել	bled	պլէտ	
— breed	» պրիտ	սնուցանել	bred	պրէտ	սնուցի, սնուցեալ
— bring	» պրինկ	բերել	brought	պրօթ	բերի, բերած
— build	» պիլտ	շինել	built	պիլթ	շինեցի, շինած
— buy	» պայ	գնել	bought	պօթ	գնեցի, գնած
— burn	» պէօ՛րն	այրել	burnt	պէօ՛րնթ	այրեցի, այրած
— burst	» պէօ՛րստ	ճաթիլ	burst	պէօ՛րսթ	ճաթեցայ, ճաթած
— cast	» քա՛սթ	նետել	cast	քա՛սթ	նետեցի, նետած
— catch	» քէ՛չ	բռնել	caught	քօթ	բռնեցի, բռնած
— cling	» քլինկ	կպչիլ	clung	քլէօ՛նկ	կպայ, կպած
— cost	» քօսթ	արժել	cost	քօսթ	արժեցի, արժած

						Կատարեալ և անցեալ դերբայ
To creep	տու —	քրիփ	սողալ	crept	քրեփթ	սողացի, սողեալ
— cut	»	քը՛թ	կտրել	cut	քը՛թ	կտրեցի, կտրած
— deal	»	տիլ	ծախել, գործել	dealt	տելթ	ծախեցի, ծախած
— dig	»	տիկ	փորել	dug	տօկ	փորեցի, փորած
— dream	»	տրիմ	երազել	dreamt	տրեմթ	երազեցի, երազած
— dwell	«	տուե՛լ	բնակել	dwelt	տուե՛լթ	բնակեցայ, բնակած
— feed	»	ֆիտ	կերակրել	fed	ֆետ	կերակրեցի, կերակրեալ
— feel	»	ֆիլ	զգալ, շօշափել	felt	ֆելթ	զգացի, զգացած
— fight	»	ֆայթ	կռուիլ	fought	ֆօթ	կռուեցայ, կռուած
— find	»	ֆայնտ	գտանալ	found	ֆա՛ունտ	գտայ, գտած
— flee	»	ֆլի	փախչիլ	fled	ֆլետ	փախայ, փախած
— fling	»	ֆլինկ	նետել ուժով	flung	ֆլօնկ	նետեցի, նետած
— get	»	կեթ	ստանալ	got	կօթ	ստացայ, ստացած
— gild	»	կիլտ	ոսկեզօծել	gilt	կիլթ	ոսկեզօծեցի, ոսկեզօծած
— gird	»	կէ՛րտ	գօտի կապել	girt	կէ՛րթ	
— grind	»	կրայնտ	աղալ	ground	կրա՛ունտ	աղացի, աղած
— hang	»	հենկ	կախել	hung	հօնկ	կախեցի, կախած
— have	»	հեվ	ունենալ	had	հետ	ունեցայ, ունեցած
— hear	»	հի՛ըր	լսել	heard	հէ՛րտ	լսեցի, լսած
— hit	»	հիթ	զարնել	hit	հիթ	զարկի, զարկած
— hold	»	հօլտ	բռնել	hold	հօլտ	բռնեցի, բռնած
— hurt	»	հը՛րթ	վնասել	hurt	հէ՛րթ	վնասեցի, վնասած
— keep	»	քիփ	պահել	kept	քեփթ	պահեցի, պահած
— kneel	»	նիլ	չոքել	knelt	նելթ	չոքեցայ, չոքած
— knit	»	նիթ	հիւսել	knit	նիթ	հիւսեցի, հիւսած
— lay	»	լէյ	դնել	laid	լէյտ	դրի, դրած
— lead	»	լիտ	առաջնորդել	led	լետ	առաջնորդեցի, առաջնորդած
— leap	»	լիփ	ցատքել	leapt	լեփթ	ցատքեցի, ցատքած

					Կատարեալ և անցեալ դերբայ
To learn	թու լըր՛ն	սորվիլ	learnt	լըր՛նթ	սորվեցայ, սորված
— lend	» լէնտ	փոխ տալ	lent	լէնթ	
— light	» լայթ	վառել	lit	լիթ	վառեցի, վառած
— lose	» լուզ	կորսնցնել	lost	լօսթ	կորսուսի, կորսուած
— leave	» լիվ	թողուլ	left	լէֆթ	թողուցի, թողած
— let	» լէթ	թողուլ, վարձքի տալ	let	լէթ	» »
— make	» մէյք	ընել	made	մէյտ	ըրի, ըրած
— mean	» մին	նշանակել	meant	մէնթ	նշանակեցի, նշանակած
— meet	» միթ	հանդիպել	met	մէթ	հանդիպեցայ, հանդիպած
— pay	» փէյ	վճարել	paid	փէյտ	վճարեցի, վճարած
— put	» փութ	դնել	put	փութ	դրի, դրած
— read	» րիտ	կարդալ	read	րէտ	կարդացի, կարդացած
— rend	» րէնտ	պատռել	rent	րէնթ	պատռեցի, պատռած
— rid	» րիտ	ազատել	rid	րիտ	ազատեցի, ազատած
— say	» սէյ	ըսել	said	սէտ	ըսի, ըսած
— seek	» սիք	փնտռել	sought	սօթ	փնտռեցի, փնտռած
— sell	» սէլ	ծախել	sold	սօլտ	ծախեցի, ծախած
— send	» սէնտ	ղրկել	sent	սէնթ	ղրկեցի, ղրկած
— set	» սէթ	դնել	set	սէթ	դրի, դրած
— shine	» շայն	փայլիլ	shone	շօն	փայլեցի, փայլած
— shed	» շէտ	թափել, սփռել	shed	շէտ	թափեցի, թափած
— shoe	» շու	պայտ դնել ձիոց	shod	շօտ	
— shoot	» շութ	մղել, հրացանով զարնել	shot	շօթ	
— shred	» շրէտ	մանրել, կտրտել	shred	շրէտ	մանրեցի, մանրած
— shrink	» շրինք	կծկիլ	shrunk	շրընք	կծկեցայ, կծկած
— shut	» շըթ	գոցել	shut	շըթ	գոցեցի, գոցած
— sit	» սիթ	նստիլ	sat	սաթ	նստեցայ, նստած
— sleep	» սլիփ	քնանալ	slept	սլէփթ	քնացայ, քնացած

			Կատարեալ և անցեալ դերբայ		
To slide	դու սլայտ	սահիլ	slid	սլիտ	կամ slidden սլիտն
— sling	» սլինկ	պարսել	slung	սլօնկ	
— slit	» սլիթ	ճեղքել	slit	սլիթ	
— smell	» սմել	հոտոտալ	smelt	սմելթ	
— speed	» սփիտ	աճապարել	sped	սփետ	
— spend	» սփենտ	ծախք ընել	spent	սփենթ	
— spill	» սփիլ	թափել	spilt	սփիլթ	
— spin	» սփին	մանել	spun	սփօն	
— spit	» սփիթ	թքնել	spit	սփիթ	
— split	» սփլիթ	ճեղքել	split	սփլիթ	
— spread	» սփրետ	տարածել	spread	սփրետ	
— spring	» սփրինկ	բողբոջել	sprung	սփրօնկ	
— stand	» ստենտ	ոտքի վրայ կենալ	stood	ստուտ	
— stay	» ստեյ	կենալ	staid	ստեյտ	
— stick	» ստիք	կպցնել	stuck	ստօք	
— sting	» ստինկ	խայթել	stung	ստօնկ	
— string	» ստրինկ	լարով կամ թելով անցնել	strung	ստրօնկ	
— strike	» ստրայք	զարնել	struck	ստրօք	
— sweep	» սուիփ	աւլել	swept	սուեփթ	
— swing	» սուինկ	տատանիլ	swung	սուօնկ	
— teach	» թիչ	սորվեցնել	taught	թօթ	
— tell	» թել	ըսել	told	թօլտ	
— think	» թհինք	մտածել	thought	թհօթ	
— thrust	» թհրօսթ	մղել	thrust	թհրօսթ	
— weep	» ուիփ	լալ	wept	ուեփթ	
— win	» ուին	յաղթել, շահել	won	ուօն	
— wind	» ուայնտ	դառնալ, դարձնել	wound	ուաունտ	
— work	» ուօրք	աշխատիլ	wrought	րօթ	

				Կատարեալ և անցեալ դերբայ			
To wring	թու րինկ	ոլորել		wrung	րօնկ		

Բ. Անոնք որոնց կատարեալը և անցեալ դերբայն այլայլակ է:

			Կատարեալ և անցեալ դերբայ			
To arise	թու էրայզ	ելլալ	arose	էրօզ	arisen	էրիզն
— awake	» էուէյք	արթննալ	awoke	էուօք	awaked	էուէքտ
— be	» պի	ըլլալ	was	ուօզ	been	պին
— bear	» պիր	տանել, համբերել . .	bore	պօր	borne	պօրն
— bear	» պիր	ծնանել	bare, bore	պէյր, պօր	born	պօրն
— beat	» պիթ	զարնել	beat	պիթ	beat, beaten	պիթ, պիթն
— become	» պիքըմ	ըլլալ	became	պիքէյմ	become	պիքըմ
— befall	» պիֆօլ	պատահիլ	befell	պիֆէլ	befallen	պիֆօլն
— beget	» պիկէթ	ծնանել	begot	պիկօթ	begotten	պիկօթն
— begin	» պիկին	սկսիլ	began	պիկէն	begun	պիկըն
— bespeak	» պիսփիք	հրամայել	bespoke	պիսփօք	bespoken	պիսփօքն
— bid	» պիտ	պատուիրել . . .	bid, bade	պիտ, պէտ	bid, bidden	պիտ, պիտն
— bite	» պայթ	խածնել	bit	պիթ	bit, bitten	պիթ, պիթն
— blow	» պլօ	փչել	blew	պլու	blown	պլօն
— break	» պրէք	կոտրել	broke	պրօք	broken	պրօքն
— chide	» չայտ	յանդիմանել . . .	chid	չիտ	chid, chidden	չիտ, չիտն
— choose	» չուզ	ընտրել	chose	չօզ	chosen	չօզն
— cleave	» քլիվ	ճեղքել	cleft, clove	քլէֆթ, քլօվ	cloven, cleft	քլօվն, քլէֆթ
— clothe	» քլօտհ	հագուեցնել . . .	clad, clothed	քլէտ, քլօտհտ	clothed, clad	քլօտհտ, քլէտ
— crow	» քրօ	աքաղաղի պէս խօսիլ .	crew	քրու	crowed	քրօտ
— dare	» տէյր	համարձակիլ . . .	durst, dared	տօրսթ, տէյրտ	dared	տէյրտ
— die	» տայ	մեռնիլ	died	տայտ	died, dead	տայտ, տէտ

			Կատարեալ և անցեալ դերբայ			
To do	դու տու	ընել	did,	տիտ	done	տօն
— draw	» տրօ	քաշել, գծագրել	drew	տրու	drawn	տրօն
— drink	» տրինք	խմել	drank	տրէնք	drunk	տրօնք
— drive	» տրայվ	քշել, հալածել	drove	տրօվ	driven	տրիվն
— eat	» իթ	ուտել	ate, eat	էթ, իթ	eaten	իթն
— fall	» ֆօլ	ինկնալ	fell	ֆէլ	fallen	ֆօլն
— fly	» ֆլայ	թռչիլ	flew	ֆլիու՛	flown	ֆլօն
— forbid	» ֆօրպի՛տ	արգիլել	forbade	ֆօրպէ՛տ	forbidden	ֆօրպիտն
— foresee	» ֆօրսի՛	նախատեսել	foresaw	ֆօրսօ՛	foreseen	ֆօրսին
— forget	» ֆօրկէ՛թ	մոռնալ	forgot	ֆօրկօ՛թ	forgotten	ֆօրկօ՛թն
— forgive	» ֆօրկի՛վ	ներել	forgave	ֆօրկէ՛յվ	forgiven	ֆօրկիվն
— forsake	» ֆօրսէ՛յք	լքանել	forsook	ֆօրսու՛ք	forsaken	ֆօրսէյքն
— freeze	» ֆրիզ	սառիլ	froze	ֆրօզ	frozen	ֆրօզն
— give	» կիվ	տալ	gave	կէյվ	given	կիվն
— go	» կօ	երթալ	went	ուէնթ	gone	կօն
— grave	» կրէյվ	քանդակել	graved	կրէյվտ	graven, graved	կրէյվն, կրէյվտ
— grow	» կրօ	աճել	grew	կրիու՛	grown	կրօն
— hew	» հիու՛	կտրել	hewed	հիու՛տ	hewn	հիուն
— hide	» հայտ	ծածկել	hid	հիտ	hid, hidden	հիտ, հիտն
— know	» նօ	գիտել	knew	նիու՛	known	նօն
— lade	» լէյտ	բեռնաւորել	laded	լէ՛յտըտ	laden	լէյտն
— lie	» լայ	ընկողմանիլ	lay	լէյ	lain	լէյն
— mow	» մօ	հնձել	mowed	մօտ	mowed, mown	մօտ, մօն
— overtake	» օվըրթէ՛յք	վրայ հասնիլ	overtook	օվըրթու՛ք	overtaken	օվըրթէյքն
— overthrow	» օվըրթհրօ՛	տապալել	overthrew	օվըրթհրու՛	overthrown	օվըրթհրօն
— ride	» րայտ	ձիավարել	rode	րօտ	ridden	րիտն
— ring	» րինկ	հնչեցնել	rang	րէնկ	rung	րօնկ
— rise	» րայզ	ելլել	rose	րօզ	risen	րիզն

			Կատարեալ և անցեալ դերբայ			
To rive	դու րայվ	ճեղքել	rived	րայվտ	riven	րիվն
— run	» րօն	վազել	ran	րէն	run	րօն
— saw	» սօ	սղոցել	sawed	սօտ	sawn	սօն
— see	» սի	տեսնել	saw	սօ	seen	սին
— seethe	» սիթհ	խաշել	sod	սօտ	sodden	սօտն
— shake	» շէյք	ցնցել	shook	շուք	shaken	շէյքն
— shave	» շէյվ	ածիլել	shaved	շէյվտ	shaven, shaved	շէյվն, շէյվտ
— shear	» շիր	խուզել	shore	շօր	shorn	շօրն
— show	» շօ	ցուցընել	showed	շօտ	shown	շօն
— shrink	» շրինք	կծկիլ	shrank	շրէնք	shrunk	շրօնք
— shrive	» շրայվ	խոստովանեցնել . . .	shrove	շրօվ	shriven	շրիվն
— sing	» սինկ	երգել	sang	սէնկ	sung	սօնկ
— sink	» սինք	ընկղմիլ	sank	սէնք	sunk	սօնք
— slay	» սլէյ	սպաննել	slew	սլիու	slain	սլէյն
— slide	» սլայտ	սահիլ	slid	սլիտ	slidden	սլիտն
— slink	» սլինք	փախչիլ	slunk	սլօնք	slunk	սլօնք
— smite	» սմայթ	զարնել	smote	սմօթ	smitten	սմիթն
— sow	» սօ	սերմանել	sowed	սօտ	sown	սօն
— speak	» սփիք	խօսել	spoke	սփօք	spoken	սփօքն
— spin	» սփին	մանել	span	սփէն	spun	սփօն
— spit	» սփիթ	թքնել	spit, spat	սփիթ, սփէթ	spit	սփիթ
— spring	» սփրինկ	բղխել, ծլել . . .	sprang	սփրէնկ	sprung	սփրօնկ
— steal	» սթիլ	գողնալ	stole	սթօլ	stolen	սթօլն
— stride	» սթրայտ	մեծաքայլ քալել . .	strode	սթրօտ	stridden	սթրիտն
— strive	» սթրայվ	ջանալ	strove	սթրօվ	striven	սթրիվն
— swear	» սուէր	երդնուլ	swore	սուօր	sworn	սուօրն
— swell	» սուէլ	ուռեցնել	swelled	սուէլտ	swollen	սուօլն
— swim	» սուիմ	լողալ	swam	սուէմ	swum	սուօմ

			Կատարեալ և անցեալ ձերբայ			
To take	դու դէյք	առնել	took	դուք	taken	դէյքն
— tear	» դէյր	պատառել	tore	դօր	torn	դօրն
— thrive	» թհրայվ	յաջողիլ	throve	թհրօվ	thriven	թհրիվն
— throw	» թհրօ	նետել	threw	թհրու	thrown	թհրօն
— tread	» դրէտ	ոտքով կոխել . . .	trod	դրօտ	trod, trodden	դրօտ, դրօտն
— wax	» ուէ՛քս	մածանել, ըլլալ . .	waxed	ուէ՛քստ	waxen	ուէ՛քսն
— wear	» ուէ՛ր	զգել	wore	ուօ՛ր	worn	ուօ՛րն
— wéave	» ուի՛վ	հիւսել	wove	ուօ՛վ	woven	ուօ՛վն
— write	» րայդ	գրել	wrote	րօդ	written	րիդն
— writhe	» րայթհ	գալարել	writhed	րա՛յթհտ	writhen	րիթհն

ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅՔ

Օժանդակ բայերն որ 'ի կիր կ'առնուին ժամանակներ շինելու, *են* be, have, shall, will, do.

Լծորդութիւն to be *օժանդակ բային*

Սահմանական Ներկայ.

I am	Եմ
Thou art	Ես
He is	Է
We are	Ենք
You are	Էք
They are	Են

Անկատար և Կատարեալ.

I was	Էի, եղայ
Thou wast	Էիր, եղար
He was	Էր, եղաւ
We were	Էինք, եղանք
You were	Էիք, եղաք
They were	Էին, եղան

Յարակատար.

I have been	Եղեր եմ
Thou hast been	Եղեր ես
He has been	Եղեր է
We have been	Եղեր ենք
You have been	Եղեր էք
They have been	Եղեր են

Գերակատար.

I had been	Եղեր էի
Thou hadst been	Եղեր էիր
He had been	Եղեր էր
We had been	Եղեր էինք
You had been	Եղեր էիք
They had been	Եղեր էին

Ապառնի Պարզ.

I shall be	Ըլլամ պիտի
Thou wilt be	Ըլլաս պիտի
He will be	Ըլլայ պիտի
We shall be	Ըլլանք պիտի
You will be	Ըլլաք պիտի
They will be	Ըլլան պիտի

Ապառնի, որ առաջին դէմքին կամքը կամ հրամանը կը յայտնէ, կամ

Հրամայական Ապառնի.

I will be	Պիտի ըլլամ, կ'ուզեմ ըլլալ
Thou shall be	Պիտի ըլլաս, կ'ուզեմ որ ըլլաս
He shall be	Պիտի ըլլայ, կ'ուզեմ որ ըլլայ
We will be	Պիտի ըլլանք, կ'ուզենք ըլլալ
You shall be	Պիտի ըլլաք, կ'ուզեմ որ ըլլաք
They shall be	Պիտի ըլլան, կ'ուզեմ որ ըլլան

Երկրորդ Ապառնի անցեալ.

I shall have been	Եղած պիտի ըլլամ
Thou wilt have been	Եղած պիտի ըլլաս
He will have been	Եղած պիտի ըլլայ
We shall have been	Եղած պիտի ըլլանք
You shall have been	Եղած պիտի ըլլաք
They shall have been	Եղած պիտի ըլլան

Հրամայական.

Let me be	Ըլլամ
Be	Եղիր
Let him be	Ըլլայ
Let us be	Ըլլանք
Be	Եղէք
Let them be	Ըլլան

Պարզ Պայմանական.

I should be	Կ'ըլլայի
Thou wouldst be	Կ'ըլլայիր
He would be	Կ'ըլլար
We should be	Կ'ըլլայինք
You would be	Կ'ըլլայիք
They would be	Կ'ըլլային

Կամք յայտնող Պայմանական.

I would be	Կ'ուզէի ըլլալ, կ'ըլլայի
Thou wouldst be	Կ'ուզէիր ըլլալ, կ'ըլլայիր
He would be	Կ'ուզէր ըլլալ, կ'ըլլար
We would be	Կ'ուզէինք ըլլալ, կ'ըլլայինք
You would be	Կ'ուզէիք ըլլալ, կ'ըլլայիք
They would be	Կ'ուզէին ըլլալ, կ'ըլլային

Պարտաւորիչ Պայմանական.

I should be	Ըլլալու էի, պէտք էի ըլլալ
Thou shouldst be	Ըլլալու էիր, պէտք էիր ըլլալ
He should be	Ըլլալու էր, պէտք էր ըլլալ
We should be	Ըլլալու էինք, պէտք էինք ըլլալ
You should be	Ըլլալու էիք, պէտք էիք ըլլալ
They should be	Ըլլալու էին, պէտք էին ըլլալ

Կարողական Եղանակ. Ներկայ.

I may *or* can be	Կրնամ ըլլալ
Thou mayst *or* canst be	Կրնաս ըլլալ
He may *or* can be	Կրնայ ըլլալ
We may *or* can be	Կրնանք ըլլալ
You may *or* can be	Կրնաք ըլլալ
They may *or* can be	Կրնան ըլլալ

Անկատար.

I might *or* could be	Կրնայի ըլլալ
Thou mightest *or* couldst be	Կրնայիր ըլլալ
He might *or* could be	Կրնար ըլլալ
We might *or* could be	Կրնայինք ըլլալ
You might *or* could be	Կրնայիք ըլլալ
They might *or* could be	Կրնային ըլլալ

Ստորադասական Ներկայ.

Though I be	Թէպէտ ես ըլլամ
Though thou be	Թէպէտ դու ըլլաս
Though he be	Թէպէտ ինքը ըլլայ
Though we be	Թէպէտ մենք ըլլանք
Though you be	Թէպէտ դուք ըլլաք
Though they be	Թէպէտ անոնք ըլլան

Անկատար.

If I were	Եթէ ըլլայի
If thou wert	Եթէ ըլլայիր
If he were	Եթէ ըլլար
If we were	Եթէ ըլլայինք
If you were	Եթէ ըլլայիք
If they were	Եթէ ըլլային

Կապար. That I be, *or* may be, etc. Որ ես ըլլամ, և այլն
Անկատ. That I were, *or* might be, etc. Որ ես ըլլայի, և այլն

Անորոշ դերբայ.	To be	Ըլլալ
Ներկայ դերբայ.	Being	Ըլլալով
Անցեալ դերբայ.	Been	Եղած

Լծորդութիւն օժանդակ բային

To have — Ունենալ

Սահմանական Ներկայ.

I have	Ունիմ
Thou hast	Ունիս
He has	Ունի
We have	Ունինք
You have	Ունիք
They have	Ունին

Անկատար և Կատարեալ.

I had	Ունէի, ունեցայ
Thou hadst	Ունէիր, ունեցար
He had	Ունէր, ունեցաւ
We had	Ունէինք, ունեցանք
You had	Ունէիք, ունեցաք
They had	Ունէին, ունեցան

Յարակատար.

I have had	Ունեցեր եմ
Thou hast had	Ունեցեր ես
He has had	Ունեցեր է
We have had	Ունեցեր ենք
You have had	Ունեցեր էք
They have had	Ունեցեր են

Վաղակատար.

I had had	Ունեցած եղայ, ունեցեր էի.
Thou hadst had	Ունեցած եղար, »
He had had	Ունեցած եղաւ, »
We had had	Ունեցած եղանք, »
You had had	Ունեցած եղաք, »
They had had	Ունեցած եղան, »

Ապառնի պարզ.

I shall have	Ունենամ պիտի
Thou wilt have	Ունենաս պիտի
He will have	Ունենայ պիտի
We shall have	Ունենանք պիտի
You will have	Ունենաք պիտի
They will have	Ունենան պիտի

Ապառնի որ առաջին դէմքին կամքը կամ հրամանը կը յայտնէ, կամ

Ապառնի Հրամայական.

I will have	Պիտի ունենամ, կ'ուզեմ կամ պիտի ուզեմ ունենալ
Thou shalt have	Պիտի ունենաս, և այլն
He shall have	Պիտի ունենայ, և այլն
We will have	Պիտի ունենանք, և այլն
You shall have	Պիտի ունենաք, և այլն
They shall have	Պիտի ունենան, և այլն

Երկրորդ Ապառնի անցեալ.

I shall have had	Ունեցած պիտի ըլլամ
Thou wilt have had	Ունեցած պիտի ըլլաս
He will have had	Ունեցած պիտի ըլլայ
We shall have had	Ունեցած պիտի ըլլանք
You will have had	Ունեցած պիտի ըլլաք
They will have had	Ունեցած պիտի ըլլան

Հրամայական.

Let me have	Ունենամ
Have	Ունեցիր
Let him have	Ունենայ
Let us have	Ունենանք
Have	Ունեցէք
Let them have	Ունենան

Պարզ Պայմանական.

I should have	Կ'ունենայի
Thou wouldst have	Կ'ունենայիր
He would have	Կ'ունենար
We should have	Կ'ունենայինք
You would have	Կ'ունենայիք
They would have	Կ'ունենային

Կամք յայտնող Պայմանական.

I would have	Կ'ուզէի ունենալ, սիրով կ'ունենայի
Thou wouldst have	Կ'ուզէիր ունենալ, կ'ունենայիր
He would have	Կ'ուզէր ունենալ, կ'ունենար
We would have	Կ'ուզէինք ունենալ, կ'ունենայինք
You would have	Կ'ուզէիք ունենալ, կ'ունենայիք
They would have	Կ'ուզէին ունենալ, կ'ունենային

Պարտաւորիչ Պայմանական.

I should have	Ունենալու էի
Thou shouldst have	Ունենալու էիր
He should have	Ունենալու էր
We should have	Ունենալու էինք
You should have	Ունենալու էիք
They should have	Ունենալու էին

Կարողական եղանակ.

I may *or* can have	Կրնամ ունենալ
Thou mayst *or* canst have	Կրնաս սւնենալ
He may *or* can have	Կրնայ ունենալ
We may *or* can have	Կրնանք ունենալ
You may *or* can have	Կրնաք ունենալ
They may *or* can have	Կրնան ունենալ

Անկատար.

I might *or* could have	Կրնայի ունենալ
Thou mightest *or* couldst have	Կրնայիր ունենալ
He might *or* could have	Կրնար ունենալ
We might *or* could have	Կրնայինք ունենալ
You might *or* could have	Կրնայիք ունենալ
They might *or* could have	Կրնային ունենալ

Ստորադասական Ներկայ.

Though I have	Թէ և ունենամ
Though thou have	Թէ և ունենաս
Though he have	Թէ և ունենայ
Though we have	Թէ և ունենանք
Though you have	Թէ և ունենաք
Though they have	Թէ և ունենան

Անկատար.

If I had	Թէ որ ունենայի
If thou hadst	Թէ որ ունենայիր
If he had	Թէ որ ունենար
If we had	Թէ որ ունենայինք
If you had	Թէ որ ունենայիք
If they had	Թէ որ ունենային.

That *շաղկապով ստորադասական*

Ներկայ.	That I have *or* may have, etc.	*Որ ունենամ որպէս զի ունենամ, և այլն*
Անկատ.	That I had *or* might have, etc.	*Որ ունենայի, և այլն*

Անորոշ դերբայ.	To have	*Ունենալ*
Ներկայ դերբայ.	Having	*Ունենալով*
Անցեալ դերբայ.	Had	*Ունեցած*

Լծորդութիւն կանոնաւոր բային

To love — *Սիրել*

Այս բայս կը ծառայէ իբր օրինակ լծորդելու բոլոր կանոնաւոր բայերը։

Կանոնաւոր կը կոչին այն բայերը որոնց կատարեալը և անցեալ դերբայն կը վերջանայ ed.

Այն բայերը որոնց այս երկու ժամանակները կը վերջանան այլապէս կ'ըսուին անկանոն։

Որով՝ այս երկու ժամանակէ զատ՝ այս լծորդութիւնս հաւասարապէս կը ծառայէ թէ կանոնաւոր և թէ անկանոն բայերուն։

Սահմանական եղանակ.

I love	*Կը սիրեմ*
Thou lovest	*Կը սիրես*
He loves	*Կը սիրէ*
We love	*Կը սիրենք*
You love	*Կը սիրէք*
They love	*Կը սիրեն*

Անկատար և Կատարեալ.

I loved	*Սիրեցի, կը սիրէի*
Thou lovedst	*Սիրեցիր, կը սիրէիր*
He loved	*Սիրեց, կը սիրէր*

We loved	Սիրեցինք, կը սիրէինք
You loved	Սիրեցիք, կը սիրէիք
They loved	Սիրեցին, կը սիրէին

Յարակատար.

I have loved	Սիրեր եմ
Thou hast loved	Սիրեր ես
He has loved	Սիրեր է
We have loved	Սիրեր ենք
You have loved	Սիրեր էք
They have loved	Սիրեր են

Գերակատար.

I had loved	Սիրեր էի
Thou hadst loved	Յիրեր էիր
He had loved	Սիրեր էր
We had loved	Սիրեր էինք
You had loved	Սիրեր էիք
They had loved	Սիրեր էին

Ապառնի պարզ.

I shall love	Պիտի սիրեմ
Thou wilt love	Պիտի սիրես
He will love	Պիտի սիրէ
We shall love	Պիտի սիրենք
You will love	Պիտի սիրէք
They will love	Պիտի սիրեն

Ապառնի որ առաջին դէմքին կամքը կամ հրամանը կը յայտնէ, կամ

Հրամայական Ապառնի.

I will love	Պիտի սիրեմ, կ՚ուզեմ որ սիրեմ
Thou shalt love	Պիտի սիրես, կ՚ուզեմ որ սիրես
He shall love	Պիտի սիրէ, կ՚ուզեմ որ սիրէ

We will love	Պիտի սիրենք, կ'ուզեմ որ սիրենք
You shall love	Պիտի սիրէք, կ'ուզեմ որ սիրէք
They shall love	Պիտի սիրեն, կ'ուզեմ որ սիրեն

Երկրորդ ապառնի անցեալ.

I shall have loved	Սիրած պիտի ըլլամ
Thou wilt have loved	Սիրած պիտի ըլլաս
He will have loved	Սիրած պիտի ըլլայ
We shall have loved	Սիրած պիտի ըլլանք
You will have loved	Սիրած պիտի ըլլաք
They will have loved	Սիրած պիտի ըլլան

Հրամայական եղանակ.

Let me love	Սիրեմ
Love thou	Սիրէ
Let him love	Սիրէ
Let us love	Սիրենք
Love ye	Սիրեցէք
Let them love	Սիրեն

To let կը նշանակէ թողուլ. let me love ուրեմն կը նշանակէ թող սիրեմ, let ըլլալով հրամայական և հայելով առ երկրորդ անձն:

Պարզ պայմանի ներկայ.

I should love	Կը սիրէի
Thou wouldst love	Կը սիրէիր
He would love	Կը սիրէր
We should love	Կը սիրէինք
You would love	Կը սիրէիք
They would love	Կը սիրէին

Կամք յայտնող պայմանական.

I would love	Կ'ուզէի սիրել, կը սիրէի
Thou wouldst love	Կ'ուզէիր սիրել, կը սիրէիր
He would love	Կ'ուզէր սիրել, կը սիրէր

We would love	Կ'ուզէինք սիրել, կը սիրէինք
You would love	Կ'ուզէիք սիրել, կը սիրէիք
They would love	Կ'ուզէին սիրել, կը սիրէին

Պարտաւորիչ պայմանական.

I should love	Սիրելու էի, պէտք էի սիրել
Thou shouldst love	Սիրելու էիր, պէտք էիր սիրել
He should love	Սիրելու էր, պէտք էր սիրել
We should love	Սիրելու էինք, պէտք էինք սիր.
You should love	Սիրելու էիք, պէտք էիք սիրել
They should love	Սիրելու էին, պէտք էին սիրել

Կարողական եղանակ ներկայ.

I may *or* can love	Կրնամ սիրել
Thou mayest *or* canst love	Կրնաս սիրել
He may *or* can love	Կրնայ սիրել
We may *or* can love	Կրնանք սիրել
You may *or* can love	Կրնաք սիրել
They may *or* can love	Կրնան սիրել

Անկատար.

I might *or* could love	Կրնայի սիրել
Thou mightest *or* couldst love	Կրնայիր սիրել
He might *or* could love	Կրնար սիրել
We might *or* could love	Կրնայինք սիրել
You might *or* could love	Կրնայիք սիրել
They might *or* could love	Կրնային սիրել

Ստորադասական ներկայ.

If I love	Եթէ ես սիրեմ
If thou love	Եթէ դու սիրես
If he love	Եթէ ինքը սիրէ
If we love	Եթէ մենք սիրենք
If you love	Եթէ դուք սիրէք
If they love	Եթէ անոնք սիրեն

Անկատար.

If I loved	Եթէ ես սիրէի
If thou loved	Եթէ դուն սիրէիր
If he loved	Եթէ ինքը սիրէր
If we loved	Եթէ մենք սիրէինք
If you loved	Եթէ դուք սիրէիք
If they loved	Եթէ անոնք սիրէին

That շաղկապով ստորադասական Ներկայ

That I may love	Որ ես սիրեմ
That thou may love	և այլն

Անկատար. That I might love — Որ ես սիրէի
That thou might love — և այլն

Անորոշ դերբայ.	To love	Սիրել
Ներկայ դերբայ.	Loving	Սիրելով
Անցեալ դերբայ.	Loved	Սիրած

ՊԱԿԱՍԱՒՈՐ ԲԱՅԵՐ

—

Shall — Պարտ է

Shall կը նշանակէ պարտիլ (I owe), պէտք է.

Սահմանական Ներկայ.

I shall	Պարտիմ
Thou shalt	Պարտիս
He shall	Պարտի
We shall	Պարտիմք
You shall	Պարտիք
They shall	Պարտին

Անցեալ.

I should	Պարտէի
Thou shouldst	Պարտէիր
He should	Պարտէր
We should	Պարտէաք
You should	Պարտէիք
They should	Պարտէին

Will — կամիլ, փափաքիլ

Կը ծառայէ իբր նշան ապառնիին երկրորդ ու երրորդ դէմքով։ Առաջին դէմքով անկախ բայ մըն է։

Սահմանական ներկայ.

I will	Կ'ուզեմ
Thou wilt	Կ'ուզես
He will	Կ'ուզէ
We will	Կ'ուզենք
You will	Կ'ուզէք
They will	Կ'ուզեն

Անկատար և Կատարեալ.

I would	Կ'ուզէի, ուզեցի
Thou wouldst	Կ'ուզէիր, ուզեցիր
He would	Կ'ուզէր, ուզեց
We would	Կ'ուզէինք, ուզեցինք
You would	Կ'ուզէիք, ուզեցիք
They would	Կ'ուզէին, ուզեցին

Միւս ժամանակները կը շինուին to be բայով և willing ներկայ դերբայով. Are you willing? Կ'ուզէ՞ք. I shall be willing. պիտի ուզենամ։

To do — Ընել

Կը գործածուի իբր օժանդակ հարցական ու բացասական խօսքերու մէջ։

Սահմանական ներկայ

I do	Կ'ընեմ
Thou doest	Կ'ընես
He does	Կ'ընէ
We do	Կ'ընենք
You do	Կ'ընէք
They do	Կ'ընեն

Անկատար և Կատարեալ.

I did	Կ'ընէի, ըրի
Thou didst	Կ'ընէիր, ըրիր
He did	Կ'ընէր, ըրաւ
We did	Կ'ընէինք, ըրինք
You did	Կ'ընէիք, ըրիք
They did	Կ'ընէին, ըրին

Can — Կարենալ

Կը նշանակէ բնական ու մտաւոր անկախ կարողութիւնը. այսինքն բան մը ընելու հնարաւորութիւնը. ունի միայն ներկայ, անկատար և կատարեալ։

Ներկայ.

I can	Կրնամ
Thou canst	Կրնաս
He can	Կրնայ
We can	Կրնանք
You can	Կրնաք
They can	Կրնան

Անկատար և Կատարեալ.

I could	Կրնայի, կրցայ
Thou couldst	Կրնայիր, կրցար
He could	Կրնար, կրցաւ

We could	Կրնայինք, կրցանք
You could	Կրնայիք, կրցաք
They could	Կրնային, կրցան

May — Կարենալ

Անորոշ կարողութիւն կը նշանակէ. կարողութիւն մը որ ուրիշէ կախումն ունի, անձէ մը եղեր է, կամ պարագաներէ, և կամ ուրիշ դէպքերէ, ու թոյլտուութիւն մը, հրաման մը ուզելու իմաստ ունի: Ունի նմանապէս ներկայ, անկատար և կատարեալ:

Սահմանական ներկայ.

I may	Կրնամ
Thou mayest	Կրնաս
He may	Կրնայ
We may	Կրնանք
You may	Կրնաք
They may	Կրնան

Անկատար և Կատարեալ.

I might	Կրնայի, կրցայ
Thou mightest	Կրնայիր, կրցար
He might	Կրնար, կրցաւ
We might	Կրնայինք, կրցանք
You might	Կրնայիք, կրցաք
They might	Կրնային, կրցան

Owe — Պարտիլ

Ներկայ.

I owe	Պարտիմ
Thou owest	Պարտիս
He owes	Պարտի
We owe	Պարտիմք
You owe	Պարտիք
They owe	Պարտին

Անկատար և Կատարեալ.

I ought	Պարտէի
Thou oughtest	Պարտէիր
He ought	Պարտէր
We ought	Պարտէաք
You ought	Պարտէիք
They ought	Պարտէին

To dare — Համարձակիլ

Սահմանական ներկայ.

I dare	Կը համարձակիմ
Thou darest	Կը համարձակիս
He dares	Կը համարձակի
We dare	Կը համարձակինք
You dare	Կը համարձակիք
They dare	Կը համարձակին

Անկատար և Կատարեալ.

I durst	Կը համարձակէի, համարձակեցայ
Thou durst	Կը համարձակէիր, համարձակեցար
He durst	Կը համարձակէր, համարձակեցաւ
We durst	Կը համարձակէինք, համարձակեցանք
You durst	Կը համարձակէիք, համարձակեցաք
They durst	Կը համարձակէին, համարձակեցան

Must — Հարկ է

Է դիմաւորական բայ, ունի միայն

Սահմանական ներկայն.

I must read	Հարկ է կարդամ
Thou must be attentive	Հարկ է ուշադիր ըլլաս
He must rise earlier	Հարկ է ելլէ աւելի կանուխ

We must go on foot	Հարկ է հետի երթանք
You must drink water	Հարկ է ջուր խմէք
They must study	Հարկ է սորվին

Միւս ժամանակները կը շինուին այլ և այլ կերպով. ինչպէս To be obliged. It is necessary, և այլն։

ՑԱՆԿ ԲԱՌԻՑ

A

About me, էպա՛ութ մի ... վրաս:

Acquaintance, էքուէ՛յնթէնս, ծանօթութիւն, ճանչուորութիւն:

– to make the acquaintance of, թու մէք տհի էքուէ՛յնթէնս օվ, ծանօթանալ, ճանչցուորել:

Acquire (to), էքուա՛յր (թու), ստանալ, ձեռք բերել:

Acquitted (to be), էքուի՛թթէտ (թու պի), արձակուիլ, ազատ ըլլալ:

Admire (to), էտմա՛յր (թու), զմայլիլ, զարմանալ:

Advice, էտվա՛յս, խորհուրդ:

Afraid (to be), էֆրէ՛յտ (թու պի), վախնալ: [յետոյ:

Afterwards, ա՛ֆթըրուօրտզ,

Again, էկէ՛ն, նորէն, դար-

Ago, էկօ՛, յառաջ: [ձեալ:

– a week ago, է ուի՛ք էկօ՛, շաբաթ մը յառաջ, շաբաթէ մը 'ի վեր:

– long ago, լօ՛նկ էկօ՛, շատ յառաջ, շատոնցուընէ 'ի վեր:

Agreeably to your request, էկրի՛էպըլի թու եուր րի-քուէ՛սթ, ըստ ձեր խնդրելոյն:

Ambassadress, էմպա՛սսա-տրէս, դեսպանուհի:

Amuse (to), էմիու՛զ (թու), զուարճանալ:

Angry (to be – with), էն-կրի (թու պի – ուի՛թհ), բարկա-ցած ըլլալ ընդդէմ:

Anywhere, էնիհուէր, տեղ մը, ինչ և իցէ տեղ:

Apparently, էփփէրէնթլի, հաւանականաբար, ըստ ե-րևութին:

Apply (to) one's self, է-փլա՛յ (թու) ուա՛նս սէլֆ, ինքզին-քը զբաղեցնել:

Apricots, էփրիքօթս, ծի-րանք:

Around, էրա՛ունտ, շուրջ:

Assist (to), էսիսթ (թու), ձեռք տալ, օգնել:

Astonished, էսթօնիշտ, ապ-շեալ:

At all, էթ օ՛լ, ամենևին:

Attorney, էթօ՛րնի, գոր-ծակալ, փաստաբան:

Avail (to), one's self, է-

վէյ (դու) ուըրնս սէլֆ, օգուտ քաղել:

B

Bachelor, պա՛չըլըր, երիտասարդ անկին, ամուրի:
Back, պէ՛ք, կռնակ:
– to fall from horse-back, դու ֆօլ ֆրօմ հօրս պէ՛ք, ձիէն վար իյնալ:
Basket, պա՛սքէթ, կողով:
Bath, պէյթհ, բաղնիք:
Battle, պէթըլ, մարտ, կռիւ:
Bear (to), պէր (դու), տանել, համբերել:
Beauty, պիու՛թի, գեղեցկութիւն:
Beat (to), պիթ (դու), զարնել:
– beaten, պիթն, զարկած:
Become (to), պիքը՛մ (դու), ըլլալ:
Before, պիֆօ՛ր, առաջ, առջև:
Begin (to), պիկի՛ն (դու), սկսիլ:
– began, պիկէ՛ն, սկսայ:
– begun, պիկը՛ն, սկսած:
Behaviour, պիհէ՛վիըր, կենցաղավարութիւն, վարմունք:
Behind, պիհա՛յնտ, ետև:
Bellows, պէ՛լօս, փուքք, (կրակի արծարծիչ):
Below, պիլօ՛, վար:
Bill, պիլ, փոխանակագիր:
– a bill payable at sight, է պիլ փէյէպըլ էթ սայթ, առ օրին վճարելի փոխանակագիր:
Bind (to), պայնտ (դու), կազմել, կապել:
Bird, պօէ՛րտ, թռչուն:
Birthday, պօէ՛րթհտէյ, ծննդեան օր:
Bite (to), պայթ (դու), խածնել:
– Bit, պիթ, խածայ:
– Bitten, պի՛թն, խածած:
Bitch, պիչ, քած:
Bitterly, պի՛թըրլի, դառնապէս:
Black, պլէ՛ք, սև:
Blood, պլօ՛տ, արիւն:
Blow (to), պլօ (դու), փչել:
Bore, պօր, համբերեցի:
Born, պօրն, համբերած:
Boat, պօ՛թ, նաւակ:
Both, պօթհ, երկուքն ալ:
Bound, պա՛ունտ, կազմեցի, կազմած, կապած:
Bower, պա՛ուըր, սարփինա:
Box, պօ՛քս, հայեցարան (թատրոնի):
Bravely, պրէ՛վլի, արիաբար:
Break (to), պրէյք (դու), կոտրել:
– to break up, փարատիլ, տեղի տալ:
– to break into, դու պրէք ինթու՛, յարձակիլ:
Bride, պրայտ, հարս:
Bridegroom, պրա՛յտկրում, փեսայ:
Broke, պրօք, կոտրեցի:
Broken, պրօ՛քըն, կոտրած:
Bull, պուլ, ցուլ:
Burn (to), պօէ՛րն (դու), այրել:
Burnt, պօէ՛րնթ, այրեցի, այրած:

Business, պիզնէս, գործ, զբաղանք։

Busy, պիզի, զբաղեալ։

But, պըթ, միայն, և եթ։

C

Cage, քէյճ, վանդակ։

Call (to), քօլ (դու), կանչել։

– to call on, դու քօլ օն, մէկը երթալ գտնալ, մէկու մը այցելութիւն ընել։

Can (to), քէն (դու), կարենալ։

– I can, կրնամ։

– I could, այ քուտ, կրնայի։

Candle, քէնտըլ, ճրագ։

Care (take), քէր (թէք), ուշ դիր, զգուշացիր։

Carriage, քէրիճ, կառք։

Carry (to), քէրի (դու), բերել։

Cash, քաշ, դրամ, գումար։

Catch (to – a cold), դու քէչ է քօլտ, պաղ առնել։

Challenge, չէլէնճ, մարտի հրաւէր։

Chance (by), չէնս (պայ), ըստ պատահման, դիպուածով։

Change (to), չէյնճ (դու), փոխել։

Charge (to), չարճ (դու), պարտաւորել, վճարել տալ։

Cherries, չէրիզ, կեռասք։

Cherry, չէրի, կեռաս։

Chess-board, չէս-պօրտ, սատրանջի տախտակ։

Chide (to), չայտ (դու), յանդիմանել։

– chid, չիտ, յանդիմանեցի։

– chidden, չիտըն, յանդիմանած։

Cleanliness, քլէնլինէս, մաքրութիւն։

Clear (to) up, քլիր (դու) ըփ, պայծառանալ, բացուիլ։

Clever, քլէվըր, ճարտար, յաջող։

Cock, քօք, աքաղաղ։

Comb (to) one's hair, քօմ (դու) ուըն հէր, սանտրուիլ։

Come (to), քըմ (դու) գալ։

– to come in, ներս գալ։

Commission (to), քօմիշըն (դու), ապսպրել։

Commit (to), քօմիդ (դու), յանձնել։

Committed, քօմիդէտ, յանձնեալ։

Conscience, քօնշէնս, խիղճ։

Cook, քուք, խոհակեր։

Corkscrew, քօրքսքրու, խցահան։

Correspondent, քօրէսփօնտէնթ, թղթակից։

Cost (to), քօսթ (դու), արժել, արժեցի, արժած։

Cotton, քօթն, բամպակ։

Counsellor, քաունսէլըր, խորհրդական, փաստաբան։

Countess, քաունթէս, կոմսուհի։

Cow, քաու, կով։

Cravat, քրէվէթ, փողպատ։

Crowd, քրաուտ, ամբոխ։

D

Dancer, տէնսըր, կաքաւիչ։

Dare (to), տէյր (թու), համարձակիլ, յանդգնիլ։

– dared, տէրտ, համարձակեցաւ։

Death, տէթհ, մահ։

Delicious, տիլի՛շըս, քաղցրահամ։

Delighted (to be) with something, տիլա՛յթէտ (թու պի) ուիթհ սօմթհինկ, խնդակցիլ, ուրախանալ բանի մը վրայ։

Delightful, տիլա՛յթֆուլ, զուարճալի, սքանչելի։

Deliver (to), տիլի՛վըր (թու), յանձնել, հասցնել։

Deliver (to – up), թու տիլի՛վըր ըփ, ձեռք տալ, մատնել։

Deserve (to), տիզը՛րվ (թու). արժանի ըլլալ։

Despised, տիսփա՛յզտ, արհամարհեալ։

Dice, տայս, քուէներ։

Die, տայ, քուէ։

Die (to), տայ (թու), մեռնիլ։

Dine (to), տայն (թու), ճաշել։

Dog, տօկ, շուն։

Drank, տրէնք, խմեցի։

Draw (to), տրօ (թու) քաշել։

Drawing-room, տրօ՛ին րում, սրահ, ընդունելութեան սենեակ։

Dress (to), տրէս (թու), հագնիլ, հագուեցնել։

Drink (to), տրինք (թու), խմել։

Drive (to –) in carriage, – տրայվ –, կառքով երթալ։

Drunk, տրօնք, խմած։

Dry, տրայ, չոր, ցամաք։

Duchess, տօչէս, դքսուհի։

Due, տիու՛, պարտք, տանելիք։

Duel, տիու՛էլ, մենամարտութիւն։

Duke, տիու՛ք, դուքս։

Durst, տօրստ, համարձակեցայ։

Duty, տիու՛թի, պարտք։

Dying, տա՛յինկ, մեռնելով։

E

Each other, իչ օթհըր, մէկզմէկ, իրարու։

Earl, օ՛ըրլ, կոմս։

Earn (to), օ՛ըրն (թու), շահիլ։

Edward, Էտուօրտ, Եդուարդ։

Either .. or .., ի՛թհըր .. օր .. կամ .. կամ։

Either (nor I), ի՛թհըր (նօր այ), և ոչ իսկ ես։

Emperor, է՛մփէրըր, կայսր։

Empress, է՛մփրէս, կայսրուհի։

Enchanted, էնչա՛նթէտ, շատ ուրախ ըլլալ, սքանչանալ, զմայլիլ։

Enclosed, էնքլօ՛զտ, ներփակեալ։

Enemy, էնէմի, թշնամի:

Escape (to), էսքէփ (թու), փախչիլ:

Every one, էվըրի ուը՛ն, իւրաքանչիւր ոք, ամէն մարդ:

Example, էկզէա՛մփըլ, օրինակ:

Exceedingly, էքսի՛տինկլի, մեծապէս, վերջին աստիճանի:

Except, էքսէ՛փթ, բաց ի:

F

Fail (to), ֆէ՛յլ (թու), պակասիլ, մոռնալ:

Fair, ֆէյր, տօնավաճառ:

Faithfully, ֆէ՛յթֆուլի, հաւատարմաբար:

Fall (to), ֆօլ (թու), իյնալ:

– fallen, ֆօ՛լըն, ինկած:

False, ֆօլս, սուտ:

Fashion, ֆէ՛շըն, նորաձեւութիւն:

Fast, ֆասթ, անշարժ, շուտ:

Fatigue (to), ֆաթի՛կ (թու), յոգնեցնել, յոգնիլ:

Fault, ֆօլթ, վրիպակ, յանցանք:

Fear (to), ֆի՛ըր (թու), վախնալ:

Fear, ֆի՛ըր, վախ:

– never fear, նէվըր ֆի՛ըր, մի վախնար:

Feel (to), ֆիլ (թու), զգալ:

Feet, ֆիթ, ոտքեր:

Fell, ֆէլ, ինկայ:

Felix, Ֆէլիքս, Փելիքս:

Felt, ֆէլթ, զգացի, զգա-

Fever, ֆի՛վըր, ջերմ: [ցած:

Fight (to), ֆայթ (թու), կռուիլ, զարնուիլ:

Find (to), ֆայնտ (թու), գտնալ:

Flatterer, ֆլէ՛թըրըր, շողոքորթ:

Floor, ֆլօր, գետինկոն:

Fluently, ֆլու՛էնթլի, երագ, հեշտեաւ:

Follow (to), ֆօ՛լօ (թու), հետեւել:

Fond (to be – of), ֆօնտ (թու պի – օվ), շատ սիրել, հաճիլ:

Food, ֆուտ, կերակուր:

Foot, ֆութ, ոտք:

Forget (to), ֆօրկէ՛թ (թու), մոռնալ:

Fortune, ֆօ՛րչըն, բաղդ, ինչք:

Forward (to get), ֆօ՛րուըրտ (թու կէթ), յառաջադիմել:

Fought, ֆօթ, կռուեցայ, զարնուեցայ, զարնուած, կռուած:

Found, ֆա՛ունտ, գտայ, գտած:

Fresh, ֆրէշ, պաղ, զով, թարմ:

Friar, ֆրա՛յըր, կրօնաւոր, միանձն:

Friend (a) of mine, ֆրէնտ (է) օվ մայն, բարեկամներէս մէկը:

Friendship, ֆրէ՛նտշիփ, բարեկամութիւն:

Frosty, ֆրօ՛սթի, ցրտասառոյց, շատ ցուրտ:

Full balance, ֆուլ պէ՛լընս, բովանդակ կշիռ:

G

Gallant, կէլլընթ, կտրիճ։
Game, կէյմ, վայրի որս։
Gate, կէյթ, դուռ (մեծ)։
Gather (to), կէթհըր (թու), ժողովել։
Geese, կիս, սագեր։
German, ճըրմըն, գերմաներէն, գերմանացի։
Go (to), կօ (թու), երթալ։
– let me go, թող երթամ։
– do not go, մ՚երթար։
– to go in, թու կօ ին, ներս մտնալ։
– to go for, առնելու երթալ, կանչելու երթալ։
– go for the tailor, գնա դերձակը կանչէ։
– to go on, թու կօ օն, շարունակել։
– I am to go, երթալու եմ, երթամ պիտի։
Goose, կուս, սագ։
Gown, կաուն, կապայ, շըրջազգեստ կանանց։
Gradually, կրէտիուըլլի, աստիճանաբար, ոտն առ ոտն։
Grammar, կրէմմէր, քերականութիւն։
Grass, կրաս, խոտ։
Great, կրէյթ, մեծ։
– a great many, շատ մը։
Greatly, կրէյթլի, մեծապէս։
Grocer, կրօսըր, համեմավաճառ։
Gun, կըն, հրացան։

H

Hall, հօլ, սրահ։
Ham, հէմ, աղուխտ խոզի։
Happiness, հէփփինէս, երջանկութիւն։
Hard, հարտ, դժուարին։
Hare, հէյր, նապաստակ։
Hat, հէթ, գլխարկ։
– to have one's hat on, գլխարկը գլուխը դրած ըլլալ։
Hated, հէյթըտ, ատեցեալ։
Hay, հէյ, խար, անասնոց չոր խոտ։
Hear (to), հիըր (թու), լսել։
– heard, հըրտ, լսեցի, լըսած։
Heart, հարթ, սիրտ։
– by heart, պայ հարթ, բերնուց։
Heat, հիթ, ջերմութիւն։
Heir, էյր, ժառանգ։
Heiress, էյրէս, կին ժառանգ։
Held, հէլտ բռնեցի, բռնած։
Hen, հէն, մարի, հաւ։
Herself, հըրսէլֆ, (իգ.) նա ինքն, զինքն։
Hide, հայտ, կաշի, մորթ։
Himself, հիմսէլֆ, (ար.) նա ինքն, զինքն։
Housemaid, հաուսմէյտ, սենեկապանուհի։
Hold (to), հօլտ (թու), բըռնել, պահել։
Hunt (to), հընթ (թու), որսի երթալ։

Hunter, հըանթըր, որսորդ։

Hunting (to go out), հըանթինկ (թու կօ աութ), որսորդութեան երթալ։

I

Idleness, այտլնէս, ծուլութիւն։

Importance, իմփօ՛րթէնս, կարեւորութիւն։

Improve (to), իմփրու՛վ (թու), յառաջադիմութիւն ընել, կատարելագործել։

Income, ինքըմ, եկամուտք։

Innkeeper, իննքիփըր, պանդոկապետ։

Insolence, ինսօլէնս, լրբութիւն։

Intention, ինթէ՛նշըն, դիտաւորութիւն։

Internal, ինթօ՛րնըլ, ներքին։

Introduce (to), ինթրօտիու՛ս (թու), ներկայացնել։

Itself, իթսէ՛լֆ, (չէզ.), նա ինքն, զինքն։

J

Join (to), ճօյն (թու), համաձայնիլ, միանալ։

Joy, ճօյ, ուրախութիւն։

K

Keep (to), քիփ (թու), պահել։

— kept, քէփթ, պահեցի, պահած։

Kill (to), քիլ (թու), սպաննել։

Kind, քայնտ, բարի։

— be so kind as, պի սօ քայնտ էզ. շնորհք ըրէ, սա ազնուութիւնը ըրէ։

Kindness, քա՛յնտնէս, բարութիւն, ազնուութիւն։

Kitchen, քի՛չըն, խոհակերոց։

Knew, նիու՛, ճանչցայ։

Knock, (to), նօք (թու), զարնել։

L

Lad, լէ՛տ, պատանի, մանչ։

Laid, լէյտ, հանգչեցուցի, հանգչեցուցած։

Lain, լէյն, ընկողմանած։

Laplander, լափլէ՛նտըր, Լապոնացի։

Lay (to), լէյ (թու), հանգչեցնել։

— to lay the cloth, թու լէյ տը քլօթհ, սեղանը պատրաստել, սփռոցը դնել։

– I lay, այ լէյ, ընկողմանեցայ:

Last (at), լասթ (էթ), վերջապէս:

Laugh (to), լաֆ (թու), ծիծաղիլ:

– I cannot help laughing, այ քէնօ՛թ հէլփ լա՛ֆինկ, ծիծաղս բռնել չեմ կրնար:

Leave (to), լիվ (թու), թողուլ, մեկնիլ:

Left, լէֆթ, թողուցի, թողուած:

Left, լէֆթ, ձախ:

– to the left, թու դհը լէֆթ, ձախ դին:

Leg, լէկ, սրունք:

Lend (to), լէնտ (թու), փոխ տալ:

– lent, փոխ տուի, փոխ տուած:

Liberty (to take the), լի՛պըրթի (թու թէյք դհը), համարձակիլ:

Lie (to), լայ (թու), ստել:

Lie, լայ, սուտ, ստութիւն:

Lie (to), լայ (թու), ընկողմանիլ, պառկիլ:

Lightly, լա՛յթլի, թեթև, հեշտեաւ:

Like (I should), այ շուտ լայք, կ'ուզէի, կ'ախորժէի:

Live (to) by, լիվ (թու) պայ, ապրիլ բանով մը:

– to live upon, կերակրիլ, բանով մը ապրիլ:

Lively, լա՛յվլի, աշխոյժ, վառվռուն, անհանդարտ:

Loan (to), լօն, փոխ տալ:

Loaned, լօնտ, փոխ տուած, փոխ տուի:

Lodging, լօ՛ճինկ, բնակարան:

Long, լօնկ, երկայն տեւեն, ուշանալ:

Look for (to), լուք ֆօր (թու), փնտռել (բան մը):

Lord, լօրտ, տէր:

Loss (to be at a), լօս ---, չգիտնալ ինչպէս ընել:

Loud, լա՛ուտ, բարձրաձայն:

Love, լըվ, սէր:

M

Mad, մէ՛տ, յիմար, կատաղած, բարկացած:

Madam, մէտըմ, մէմ, տիկին:

Made (to be), թու պի մէյտ, ըլլուելի, ընելու:

Maid, մէյտ, օրիորդ, աղջիկ:

Maid-servant, մէ՛յտ-սըրվընթ, աղախին:

Man-servant, մէն-սըրվընթ, ծառայ:

Marchioness, մա՛րշընէս, մարքիզուհի:

Mare, մէյր, ձի մատակ:

Marquis, մա՛րքուիս, մարքէզ:

Married, մէրիտ, կարգուած:

Marry (to), մէրի (թու), կարգուիլ:

– to marry one, թու մէրի ուըն, մէկի մը հետ կարգուիլ:

Matter, մէ՛թըր, պատճառ:

– what is the matter? պատճառն ինչ է:

– what is the matter with you? ինչ ունիս:

May, մէյ, կարենալ:

- I may, կրնամ։

Mean (to), մին (թու), մըտածել, իմանալ, ուզել ըսել, դիտաւորութիւն ունենալ։

- what do you mean? ուօ՛թ տու եու մին. ինչ կ'ուզես ըսել։

Means, մինզ, միջոց։

Meet (to), միթ (թու), հանդիպիլ։

- met, մէթ, հանդիպեցայ, հանդիպած։

Meeting, միթինկ, գումարում, ժողով։

Messrs, մէսըրզ, պարոնայք։

Method մէթհըտ, ոճ, եղանակ։

Might (I), մայթ (այ), կրնայի։

Mind, մայնտ, միտք։

- to have a mind, մտածել, միտք, յօժարութիւն ունենալ։

Mistake, միսթէք, վրիպակ։

Mistake (to), միսթէք (թու), խաբել, խաբուիլ։

- to be mistaken (թու պի միսթէքն, խաբուիլ։

Misunderstand (to), միսընտըրսթէնտ (թու), սխալ հասկընալ։

Moss, մօս, մամուռ, լոռ։

Mount, մաունթ, վեր ելիր, հեծիր։

Mountain, մաունթին, լեռ։

Mushrooms, մըշրումզ, սունկք։

Must, մըսթ, պէտք է, հարկ է։

- I must go, պէտք է երթամ։

Myself, մայսէլֆ, ես ինքս, զիս։

N

Narrow, նէրօ, նեղ։

Nearly, նիըրլի, գրեթէ։

Necessary, նէսէսէրի, հարկաւոր։

- it was necessary for me to go, հարկ էր երթայի, հարկ եղաւ երթամ։

- it will be necessary for me, հարկ պիտոր ըլլայ ինծի։

Need, նիտ, պէտք։

- to have need of, պէտք ունենալ։

Negligence, նէկլիճէնս, անհոգութիւն, զանցառութիւն։

Never, նէվըր, երբեք։

News, նիուզ, նորութիւն, լուր։

Newspaper, նիուզփէյփըր, լրագիր։

Night, նայթ, գիշեր։

- to night, թու նայթ, այս գիշեր։

Nightingale, նայթինկէյլ, սոխակ։

Noon (at), նուն (էթ), կէսօր։

Norway, Նօրուէյ, Նորվեկիա։

Nosegay, նօզկէյ, փունջ ծաղկանց։

Notice (to give), նօթիս (թու կիվ), ազդել։

Notorious, նօթօրիըս, հռչակաւոր։

Nowhere, նօ'ուհէր, տեղ մը չ....։

Nun, նըն, կուսան, միանձնուհի։

Nuts, նըթս, ընկոյզք։

O

Oblige (to), օպլայճ (թու), պարտաւորել։

– I was obliged, հարկ եղաւ..., պարտաւորեցայ, պարտաւորուել էի։

– I shall be obliged, պիտոր բռնադատուիմ։

Occupy (to), օ'քիուփայ (թու), զբաղեցնել, գրաւել։

Off (to come), օֆ (թու քըմ), ազատիլ։

Off (to get), օֆ (թու կէթ), խալըսիլ։

Offer (to), օ'ֆըր (թու), ընծայել, մատուցանել, խոստանալ։

Once more, ուըն'ս մօր, մէյ մըն ալ, ուրիշ անգամ մըն ալ։

– at once, էթ ուընս, մէկէն։

One, ուըն, մէկը։

One another, ուըն էնըձէ'ր, իրարու, մէկզմէկ, մէկմէկու։

Open (to), օ'փն (թու), բանալ։

Order (to), օ'րտըր (թու), ապսպրել։

Otherwise, ըձըրուայզ, այլապէս, ապա թէ ոչ։

Ought (I), օթ (այ), պէտք էի։

Ourselves, աուըրսէլվզ, մենք մեզի, զմեզ։

Owe (to), օ (թու), պարտել, պարտք ունենալ։

Owner, օ'նըր, տէրը։

Ox, օքս, եզ։

Oxen, օ'քսըն, եզներ։

P

Page, փէյճ, էջ։

Partridge, փա'րթրիճ, կաքաւ։

Pay (to), փէյ (թու), հատուցանել։

– to pay a visit, այցելութիւն մը ընել։

Payable, փէյէպլ, վճարելի։

Payment, փէյմէնթ, վճարում, հատուցում։

Peasant, փէզընթ, գեղացի։

Pence, փէնս, փէննիներ (դրամ.)։

Penny, փէնի, (դրամ.)։

People, փիփլ, մարդիկ, բազմութիւն։

People, փիփլ, ժողովուրդ։

Perceive (to), փըրսիվ (թու), տեսնալ։

Perfectly, փըրֆէքթլի, կատարելապէս, բոլորովին։

Perform (to), փըրֆօ'րմ (թու), կատարել, լմնցնել։

Perhaps, փըրհէփս, գուցէ։

Picture, փիքչըր, նկար, պատկեր։

Pick (to), փիք (թու), քաղել, մաքրել։

Pink, փինք, շահոքրամ, մեխակ։

Pit, փիթ, տափարակ (թատրոնի)։

Pity (to), փիթի (տու), մեղքընալ։

Pity (it is a), փիթի (իթ իզ է), մեղք է, ափսոս է։

Place (to take), փլէյս (տու թէյք), տեղի ունենալ, դիպիլ։

Play, փլէյ, տեսարան, խաղ։

Playing (by), փլէյինկ (պայ), խաղալով։

Plums, փլըմզ, սալորք։

Pick-pocket, փիք-փօ՛քէթ, քսակահատ։

Pocket, փօ՛քէթ, գրպան։

Portrait, փօ՛րթրէյթ, կենդանագիր։

Pray, փրէյ, աղաչեմ։

Pride, փրայտ, հպարտութիւն։

Prince, փրինս, իշխան։

Proceeding, փրօսիտինկ, ընթացք, յառաջադիմութիւն։

Procure (to), փրօքիու՛ր (տու), գտնել, հոգալ։

Protect (to), փրօթէքթ (տու), պաշտպանել։

Provided, փրօվա՛յտէտ, միայն թէ, բաւական է որ։

Pulse (to feel the), փըլս (տու ֆիլ տհը), երակը զննել։

Punishment, փընիշմէնթ, պատուհաս։

Pursue (to), փըրսիու՛ (տու), հալածել, ետեւէն իյնալ։

Put (to) out, փութ (տու) աութ, մարել։

Q

Quench (to), քուէնչ (տու), անցնել, մարել։

R

Rail-way, րէյլ-ուէյ, երկաթուղի։

Ram, րամ, խոյ։

Rather, րա՛տհըր, աւելի, մանաւանդ։

Razor, րէյզըր, ածելի։

Read (to), րիտ (տու), կարդալ։

— Read, րէտ, կարդացի, կարդացած։

Reason, րիզն, իրաւունք։

Receipt, րիսիթ, մուրհակ, ընկալագիր։

Red, րէտ, կարմիր։

Refuge, րէֆիուճ, ապաստարան։

— to take refuge, ապաւինիլ։

Refuse (to), րիֆիու՛զ (տու), մերժել, չուզել։

Rein-deer, րէյն-տիր, րէն եղջերու։

Rejoice (to) at something, րիճօ՛յս (տու) էթ սըմթինկ, խնդակցիլ, բանի մը վրայ ուրախանալ։

Relation, ռիլէշըն, ազգականութիւն։
- a relation of mine, ազգականներէս մէկը։
Remind (to), ռիմա՛յնտ (թու), յիշել, յիշեցնել։
Repent (to), ռիբէ՛նթ (թու), զղջալ։
Request (to), ռիքուէսթ (թու), խնդրել, հայցել։
Request, ռի՛քուէսթ, խնդիր, հայցուած։
- to comply with a request, թու քօմփլա՛յ ուի՛թհ է ռի՛քուէսթ, խնդիրքի մը հաւանիլ։
Restrain (to), ռիսթրէ՛յն (թու), զսպել։
Reward, ռիուօ՛րտ, մրցանակ, վարձք։
Ride (to), ռայտ (թու), ձի հեծնալ, ձիավարել։
- he was riding, կը ձիավարէր, ձի հեծած էր։
Rise (to), ռայզ (թու), քնէ արթըննալ, անկողնէն կամ ոտք ելլել։
River, ռի՛վըր, գետ։
Rose, ռօզ, վարդ։
Run about (to), ռը՛ն էպա՛ութ, չորսդին վազել։

S

Sake, սէք, սակս, համար։
- for God's sake, Աստուծոյ սիրոյն համար։
Same, սէյմ, նոյն։
Said, սէտ, ըսուած։
- it is said, կ'ըսուի, կ'ըսեն։
Satisfied (I am) with her, սէ՛թիսֆայտ (այ էմ) ուի՛թհ հըր, իրմէն գոհ եմ։
Satisfaction, սէթիսֆէքշըն, գոհութիւն, հաճոյք։
Say (they), սէյ (թհէյ), կ'ըսեն, կ'ըսուի։
Scarce, սքէրս, հազիւ, նուազ։
Scarcely, սքէրսլի, հազիւ։
Scissors, սի՛զըրս, մկրատ։
Send (to), սէնտ (թու), ղրկել։
- to send for, առնելու կամ կանչելու ղրկել։
- send for the physician, բժիշկը կանչելու ղրկէ։
Set off (to), սէթ օֆ (թու), երթալ, մեկնիլ։
Set out (to), սէթ աութ (թու), երթալ, մեկնիլ։
Settle (to) a bill, սէթըլ (թու) է պիլ, հաշիւ մը գոցել, վճարել։
Severe, սիվի՛ր, խիստ։
Shake (to), շէյք (թու), ցնցել, թօթուել։
- to shake hands, թու շէյք հէնտս, ձեռք թօթուել։
- Shaken, շէ՛յքն, ցնցած, թօթուած։ [նիի յն) :
Shall, շէլ, պիտի (ապառ-
Shame, շէյմ, ամօթ։
Shave (to), շէյվ (թու), ածիլել։
- Shaved, շէ՛յվտ, ածիլեց։
- Shaven, շէ՛յվն, ածիլուած։
Sheep, շիփ, ոչխար։
- Shook, շուք, ցնցեց, թօթուեց։

Shooting (to go out), շու'-դինկ (դու կօ աուդ), որսորդութեան երթալ։

Short-sighted, շօրդ սա'յդէտ, կարճատես։

Should, շուտ, պիտի։

Show (to), շօ (դու), ցուցընել։

– Showed, շօ'տ, ցուցուցի։

– Shown, շօ'ն, ցուցուցած։

Show (to) into, շօ (դու) ինդու', ներս մտցնել։

Shut (to), շըթ (դու), գոցել, գոցեցի, գոց։

– Shut, շըթ, գոցէ, գոց։

Silk, սիլք, մետաքս։

Since, սինս, որովհետեւ, քանի որ։

Sing (to), սինկ (դու), երգել։

Sleepy (to be), սլի'փի (դու պի), քուն ունենալ։

Slight, սլայդ, թեթեւ։

Slowly, սլօ'լի, կամաց։

Snuffer, սնըֆըր, պատրոյգահատ։

Somewhere, սըմհուէր, տեղ մը։

Somebody, սըմպօտի, ոմն։

– to wait for somebody, դու ուէ'յդ ֆօր սըմպօտի, մէկի մը սպասել։

Song, սօնկ, երգ։

Soon (as ... as possible), սուն (էզ-էզ փօ'սիպըլ), կարելի եղածին չափ շուտ։

Sort, սօրդ, տեսակ։

Speak (to), սփիք (դու), խօսիլ։

Spectacles, սփէ'քդաքըլս, ակնոց։

Spend (to), սփէնդ (դու), ծախք ընել, ժամանակը անցընել։

– Spent, սփէնդ, ժամանակը անցուցի։

Spilled, սփիլտ, թափեց, թափած։

Spoil (to), սփօյլ (դու), աւրել, վատնել, փճացնել։

– Spoke, սփօք, խօսեցայ։

– Spoken, սփօքն, խօսած։

Staircase, սդէ'յրքէյս, սանդուղք։

Stand (to), սդէնտ (դու), կենալ, կայնիլ։

Station, սդէշըն, կայարան։

Stay (to), սդէ'յ (դու), մնալ, կենալ։

Steal (to), սդիլ (դու), գողնալ։

– for stealing, ֆօր սդի'լինկ, գողնալու համար . գողցած ըլլալուն համար։

Steam-boat, սդի'մ-պօդ, շոգենաւ։

Steel, սդիլ, պողպատ։

Still (to), սդիլ (դու), լռեցնել, հանդարտել։

– Stole, սդօլ, գողցայ։

– Stolen, սդօլն, գողցած։

– Stood, սդուտ, կեցայ, կայնեցայ, կեցած։

Storm, սդօրմ, փոթորիկ։

Stove, սդօվ, վառարան։

Straw hat, սդրօ հէդ, յարդէ գլխարկ։

Stupidity, սդիուփի'տիդի, տխմարութիւն։

Such, սըչ, անանկ։

Swear (to), սուէ'ր (դու), երդնուլ։

Swim (to), սուի'մ (դու), լողալ։

– Swore, սուօ՛ր, երդուայ։
– Sworn, սուօ՛րն, երդուեալ։

T

To taste, տու տէ՛յստ, ճաշակել, համը առնուլ։
Taught, տօտ, սորվեցուցի, սորվեցուցած։
Tear, տի՛էր, արցունք։
Tear (to), տէ՛յր (տու), պատռել։
Teeth, տիթհ, ակռաներ։
Thames, թհէյմզ, Թամիզ։
That, թհէտ, որ, թէ։
Themselves, թհէմսէ՛լվզ, նոքա իրենքին, զիրենք։
Think (to), թհինք (տու), մտածել։
Thirst, թհօ՛րստ, ծարաւ։
Thither, թհի՛թհըր, հոն։
Thorn, թհօ՛րն, փուշ։
Thoroughly, թհօ՛րօլի, ամբողջապէս։
Though, թհօ, թէպէտ։
Throw (to), թհրօ (տու), նետել։
Thyself, թհայսէ՛լֆ, դու ինքն, զքեզ։
Ticket, տի՛քէտ, տոմսակ։
Till, տիլ, մինչև որ։
Tired, տայըրտ, յոգնած։
– to get tired, յոգնիլ։
Tolerably, տօ՛լըրէպլի, տանելի, բաւականի, չափաւորապէս։
Tomorrow, տումօ՛րօ, վաղը։
– the day after to-morrow տհը տէյ աֆտըր տումօ՛րօ, վաղը չէ միւս օր։
Tongs, տօնկզ, ունելիք (կրակի)։
Tongue, տօ՛նկ, լեզու։
Too, տու, նաև։
Tooth, տութհ, ակռայ։
Tore, տօր, պատռեցի։
Torn, տօրն, պատռուած։
Trade, տրէյտ, արհեստ, վաճառականութիւն։
Translate (to), տրանսլէ՛յտ (տու), թարգմանել։
Translation, տրանսլէ՛յշըն, թարգմանութիւն։ [թիւն,
Treason, տրի՛զն, մատնու-
Trial, տրա՛յըլ, դատ։
Trouble, տրօ՛պլ, նեղութիւն, ծանրութիւն։
Trowsers, տրա՛ուզըրզ, անդրավարտիք,
Try (to), տրայ (տու), փորձել, ջանալ։

U

Understand (to), ընտըրստէ՛նտ (տու), հասկնալ։
Understood, ընտըրստու՛տ, հասկցայ, հասկցած։
Unexpected, ըննէքսփէ՛քտէտ, անակնկալ, յանկարծական։
Unhappily, ընհէ՛փփիլի, դժբաղդաբար։
United States (the), իւնա՛յտէտ ստէ՛յտս (թհը), Միացեալ Նահանգք։

Unless, էյէրքի՛մ, եթէ ոչ, բաւական է որ չ...

Unmarried, էվլէնմէ՛միշ, չկարգուած։

Up (to get), գա՛լգ (մագ նէր), վեր ելնել, ոտք ելլել։

Up (get), նէր գալգ, վեր ելիր։

Upset, տէվրիւէր, շրջած, շրջէր։

V

Valley, տէ՛րէ, ձոր։

Vice, գապահ, ախտ։

Visit, զի՛յարէթ, այցելութիւն,

W

Wait, պէ՛քլէ, սպասէ։

Walk, կէզ՛մէ, շրջան։

– let us go out for a walk, ժուռ գալու երթանք։

Walk in, կէ՛լ իչ, ներս մտիր։

– let us take a walk, – – դէքէ էլ կէզ, ժուռ գանք։

– let us walk out, չըգ ըշ՛ար կէզ՛մէյէ, դուրս ելլանք։

Want, լա՛զըմ, պէտք։

Warm (to) one's self, ըս՛ըն (մագ) սուչուն միջնէ, տաքնալ։

Wash (to), եը՛գա (մագ), լուալ։

Watch, սաա՛թ, պահպանութիւն։

– to be on the watch, պահպանութիւն ընել։

Way, եօ՛լ, ճամբան։

– this way, պուրատան եօլ, այսկին։

Wear (to), կիյ՛մ (մէք), կրել, գործածել։

Weep (to), աղլա՛մ (մագ), լալ։

– I cannot help weeping, ալ գէչէմ աղլամագ, լալս բռնել չեմ կրնար։

Wept, աղ՛լատը, լացի, լացած։

Whatever, հէր՛նէ իսէ, ինչ, ինչ ալ։

Whether, եա՛խօտ, եթէ։

Whilst, գա՛չլըգ, մինչդեռ։

Whoever, հէր՛քիմ իսէ, ով որ։

Wholesome, սա՛ղլամ, ողջ, առողջարար։

Whomsoever, հէր՛քիմ իսէ, որմէն, զոր և։ [ով որ։

Whosoever, հէր՛քիմ իսէ,

Widow, տու՛լ, կին այրի։

Widower, տու՛լ էրքէք, այրի մարդ։

Wild, վահ՛շի, վայրագ, անմարդի։

Will, իս՛թէք, ակամի, (տգաս-նէք յէ), կամք։

Win (to), գազա՛ն (մագ), շահիլ, յաղթել։

Wind (to), սարմա՛լ (մագ), ոլորել, լարել։

– to wind up, ժամացոյց լարել։

Wind, ռուզկեար հով։

Window, փէն՛ճէրէ, պատուհան։

Windy, ռուզկեարլը, հողմայոյզ։

– it is windy, հով կայ։

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ

	Ֆր.	Ս.
[illegible] Երկու հատոր, 1870	6	—
[illegible], 1871	4	—
[illegible], 1873	2	—
Armenia and the Armenians, in English, in-16, 1874-76:		
— I.st part. — *Geography of Armenia*	4	—
— II.d » — *Civil history of Armenia*	4	—
— III.d » — *Ecclesiastical history of Armenia*	4	—
The Armenian Ritual, in-16, 1872-76:		
— I.st part. — *The Armenian Liturgy.*	2	—
— II.d » — *Baptism and Confirmation.*	1	—
— III.d » — *The Ordinal.*	3	50
— IV.th » — *Rites and Ceremonies of the Armenian Church.*	3	—
— Le même en Français	3	—
Description of the Island of St. Lazaro, in English, in-8, 1875.	1	—
— Le même en Français, Italien et Allemand	1	—

The Music of the Armenian Liturgy; european notation; by the Maestro P. Bianchini, published in four languages: Armenian, Italian, French, English. . . . . 15 —